

DEN NORSKE REDNINGSTJENESTEN

NIVÅ 1

HÅNDBOK I REDNINGSTJENESTEN

Forord

Innhold, detaljert

1. Innledende del	10
1.1 Om håndbok for den norske redningstjenesten	10
1.2 Forankring	10
1.3 Revisjon	10
2. Redningstjenesten.....	11
2.1 Om den offentlig organiserte redningstjenesten.....	11
2.2 Definisjon på redningstjeneste.	11
2.3 Organisasjonsplan for redningstjenesten.	11
2.4 Redningstjenestens grunnleggende prinsipper	12
2.4.1 Samvirkeprinsippet	12
2.4.2 Ansvarsprinsippet.....	13
2.4.3 Prinsippet om integrert tjeneste.....	13
2.4.4 Koordineringsprinsippet.....	13
2.5 Geografisk ansvarsområde for den norske redningstjenesten.....	13
2.6 Nasjonalt redningsfaglig råd	15
2.7 Lover og offentlige dokumenter.	15
2.8 Norges traktatforpliktelser på redningstjenesteområdet.....	16
3. Nærmere om organisering og ledelse av redningsaksjoner	16
3.1 Hovedredningssentralene - HRS.....	16
3.2 HRS Redningsledelse	17
3.3 Lokal redningssentral - LRS.....	17
3.4 LRS redningsledelse.....	17
3.5 Politimesterens stab.....	18
3.6 Politidistriktets operasjonssentral	18
3.7 Særskilt om den lokale redningssentralen på Svalbard	19
3.8 Representantenes rolle i redningsledelsene.....	19
3.9 Ansvar og koordinering offshore.....	20
4. Ulike redningstilfeller, tilpasninger i organisasjonsplan og ledelse	22
4.1 Avgrensning.....	22
4.2 Søk etter savnet person på land	22
4.3 Hendelser på sjøen og i lufta.....	22
4.4 Søk etter savnet skredtatt person.....	22
4.5 Alpinulykke (behov for fallsikring).....	22
4.6 Pågående livstruende vold (PLIVO)	22
4.7 CBRNE-hendelse.....	23
4.8 Nivå på hendelsen: Redningsoppdrag, alvorlige hendelser og katastrofe.....	23
4.8.1. Nivå 1 - Ulykke/redningsoppdrag.....	23

4.8.2. Nivå 2 - Alvorlig hendelse	23
4.8.3. Nivå 3 - Katastrofe	23
5. Redningstjenestens planverk	25
5.1 Om planverk i redningstjenesten	25
5.2 Harmonisering av planverk	25
5.3 Vedlikehold av planverk	25
5.4 Planprosessen	26
5.5 Nasjonal veileder om planverk i redningstjenesten.....	26
5.6 Hendelsestyper – delplaner	27
5.7 Liste over hendelsestyper	28
5.8 Planhierarki i redningstjenesten	28
6. Ressurser og kapasiteter	29
6.1 Om beskrivelse av ressurser og kapasiteter.....	29
6.2 Avgrensning.....	29
6.3 Felles ressursregisteret (FRR).....	29
6.4 Helsetjenestens ressurser	30
Om norsk helseberedskap.....	30
Overordnet organisering.....	30
Organisering på operasjonelt nivå	32
Menneskelige og materielle ressurser	33
Samarbeid med andre aktører om helseberedskap	34
Organisering i innsatsområde – lederfunksjoner.....	34
6.5 Politiet	36
Politiets hjemmelsgrunnlag, rolle og oppgaver	36
Politiets beredskapssystem.....	37
6.6 Brann- og redningsvesen.....	39
6.7 Sivilforsvaret.....	43
6.8 Forsvaret	44
6.9 Redningshelikoptertjenesten	46
6.10 Frivillige rednings- og beredskapsressurser	47
Hovedbidrag i redningstjenesten	47
Bidrag i redningstjenesten/generelle kapasiteter.....	48
Hendelsestyper der frivillige ressurser rekvireres	48
Organisering på operativt nivå.....	48
NAK flytjeneste.....	49
Norske redningshunder.....	49
Norsk Folkehjelp Sanitet	51
Speidernes beredskapsgruppe	51

Norsk Grotteforbund.....	51
Norsk Radio Relæ Liga.....	51
Norske Alpine Redningsgrupper	52
Lokale letegrupper	52
Uorganiserte frivillige.....	52
6.11 Redningselskapet.....	53
6.12 Industrivernet.....	54
7 Fasene i et redningsoppdrag.....	55
7.1 Innledende om faser, stadier og hastegrader.....	55
7.2. Skisse over stadier og faser i en redningsaksjon.....	55
7.3 Hendelsens hastegrad – gradering av den første meldingen	55
7.3.1 Usikkerhetsfasen	56
7.3.2 Beredskapsfasen	56
7.3.3 Nød.....	56
7.4 Stadiene i en redningsaksjon	56
7.4.1 Stadium 1 – første melding	56
7.4.2 Stadium 2 – første tiltak.....	57
7.4.3 Stadium 3 – planlegging	57
7.4.4 Stadium 4 – operasjon	57
7.4.5 Stadium 5 - Avslutning	58
7.5. Nivåene i krisehåndtering / ledelse av redningsaksjoner	58
7.5.1 Taktisk nivå.....	58
7.5.2 Operasjonelt nivå	58
7.5.3 Strategisk nivå	59
7.5.4 Harmonisering av nivåer i krisehåndtering	60
8. Mottak av alarm, varsling og mobilisering av redningsressurser	61
8.1 Mottakere av nødmeldinger	61
8.1.1 Medisinsk nødmeldetjeneste.....	61
8.1.2 Nødalarmeringssentral brann (110-sentral)	61
8.1.3 Kystradio (Telenor maritim radio).....	61
8.1.4 Lufttrafikkjentensten (Avinor).....	62
8.1.5 Hovedredningsentralen	62
8.2 Oppstart av en hendelse	62
8.3 Mobilisering av redningsressurser	62
8.4 Prinsipper for varsling ved redningsaksjoner.....	64
8.5 Alarmtyper	64
8.6 Stående ordre.....	65
8.7 Responstid.....	65

9. Felles situasjonsforståelse.....	72
9.1 Betydning av felles situasjonsbilde	72
9.2 Verifikasjon av situasjonsbilde	72
9.3 Situasjonsrapportering.....	72
9.4 Prioritet for livreddende innsats første 45 minutter av en hendelse	73
10. Sikkerhet og risikohåndtering	74
10.1 Ansvar for sikkerheten	74
10.2 Mulig risikofylt oppdrag	74
10.3 Hvilken risiko aksepterer vi i redningstjenesten	74
10.4 Interne krav hos den enkelte aktør i redningstjenesten til HMS	75
10.5 Opprettholde en trusselvurdering under hele innsatsen	75
11. Organisering i innsatsområde / stedlig ledelse og organisering.....	76
11.1 Avgrensning.....	76
11.2 Overordnet mål med innsatsen	76
11.3 Stedlig ledelse	76
Innsatsleder.....	76
Innsatsledere fra helse og brann.....	77
Fagledere.....	77
Delledere	77
Merking av ledere	77
11.4 Prinsippskisse for organisering i innsatsområde.....	78
11.5 Masseskadetriage.....	78
11.6 Soneinndeling i innsatsområde	78
11.6.1 Om soneinndeling i innsatsområde.....	78
11.6.2 De ulike sonene, benevnelse.....	78
11.6.3 Skisse for soneinndeling i innsatsområde	79
11.7 Sektorisering av innsatsen	79
12. Samband i redningstjenesten.....	81
12.1 Nødnett	81
12.1.1 Systemoversikt	81
12.1.2 Kommunikasjon ved grenseovergrepene hendelser	81
12.1.3 Prosedyrer	81
12.2 Maritim VHF	82
12.3 Flyradio.....	82
12.4 Alternativ kommunikasjon	82
12.4.1 Offentlig telenett.....	82
12.4.2 Satellitt-telefon	83
12.4.3 Radioamatørtjenesten	83

12.4.4. Reservesamband	83
12.5 Kommunikasjonsberedskap	83
13. Kommunikasjon gjennom media ved redningsaksjoner, alvorlige hendelser og katastrofe	84
13.1 Kommunikasjonsprinsipper	84
13.2 Politiets kommunikasjonspolitikk	85
13.3 Kommunikasjon før, under og etter hendelser	85
13.4 Målgrupper	87
13.5 Kanaler	87
13.6 Kommunikasjonskompetanse og -ressurser	88
14. Støtteverktøy	90
14.1 Hva mener vi med støtteverktøy	90
14.2 Hva finnes i dag	90
14.3 Digitale kartløsninger	90
14.4 Krav til støtteverktøy	91
15. Videreutvikling av redningstjenesten	92
15.1 Avgrensning	92
15.2 Rapportering fra hendelser	92
15.2 SAR-rapport	92
15.3 Erfaringslæring	92
15.4 Utvikling gjennom øvelser	93
15.5 Nasjonalt risikobilde og ROS-analyser	93
15.6 Internasjonale erfaringer	94
15.7 Arenaer for erfaringslæring og utvikling	94
15.8. Tilsyn	94
16 Begreper	94
16.1 Om begreper i redningstjenesten	94
16.2 Hvorfor er dette viktig	95
16.3. Krav om lojalitet til felles begreper	95
16.4 Oppdatering av listen, nye begreper og revisjon	95
16.5 Felles begreper eller fagterminologi	95
16.6 Begrepskategorier i denne håndboken	95
16.7 De ulike listene	96
16.8 Harmonisering av begreper	96
16.9. Internasjonale begreper	96
16.10 Liste over forkortelser	97
16.11 Liste over termer i redningstjenesten	101
16.12 Liste over internasjonale termer	110
16.13 Navn og forkortelser på sentrale aktører i redningstjenesten	115

17. Vedlegg.....	118
17.1 Organissjonsplan for redningstjenesten	118
17.2 Redningstjenesten – instrukts for politimesteren ved Hovedredningsentralen Sør-Norge.....	124
17.3 Redningstjenesten – instrukts for politimesteren ved Hovedredningsentralen Nord-Norge.....	125
17.4 Mandat for redningsledelsen ved Hovedredningsentralen Sør-Norge og Hovedredningsentralen Nord-Norge	2
17.5 Redningstjenesten – Instruks for politimester for lokal redningssentral	6
17.6 Mandat for redningsledelsen ved lokal redningssentral	2
17.7 Redningstjenesten - Instruks om hovedredningsentralenes tilsyn	6
med de lokale redningssentralene.....	6

1. Innledende del

1.1 Om håndbok for den norske redningstjenesten

Denne publikasjonen gir en overordnet beskrivelse av roller, ansvar og oppgaver for aktørene i redningstjenesten. Håndboken beskriver og redegjør for de sentrale verdiene og prinsippene som den norske redningstjenesten er tuftet på. Dokumentet er på strategisk nivå, med *strategisk* menes her at dokumentet gir en overordnet beskrivelse av den norske redningstjenesten. Strategisk nivå kan her med andre ord forstås som «systembeskrivende»-nivå.

Målgruppen for dokumentet er alle som ønsker å forstå den norske redningstjenesten og som har en funksjon eller ansvar i redningstjenesten. Spesielt viktig er det at personell med ansvar for kurs, øvelser, analysearbeid og planlegging kjenner godt denne håndboken.

1.2 Forankring

Håndboken er utarbeidet på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og av en arbeidsgruppe som har bestått representanter for noen av de mest sentrale samvirkeaktørene. I arbeidet har redningsledelsen ved hovedredningsentralen (HRS) og Nasjonalt Redningsfaglig Råd (NRR) vært referansegrupper. Det er gjennomført en høring blant medlemmene i Nasjonalt Redningsfaglig Råd.

Justis- og beredskapsdepartementet har godkjente endelig versjon, Hovedredningsentralen har fått i oppdrag å utgi håndboka og forvalte nettressursene knyttet til publikasjonen. .

Håndboka er forankret i organisasjonsplan for den norske redningstjenesten med tilhørende instruksverk, jfr kgl.res av 19.juni 2015 m.v.. Faglig bygger håndboken på det som er anerkjent som beste kunnskap fra de ulike fagfeltene som er sentrale i redningstjenesten.

1.3 Revisjon

Håndboken revideres hvert tredje år. Første gang i 2021.

2. Redningstjenesten

2.1 Om den offentlig organiserte redningstjenesten

Redningstjenesten er et samvirke mellom offentlige, frivillige, private og kommersielle aktører som besitter egnede ressurser som kan benyttes i redningstjenesten.

2.2 Definisjon på redningstjeneste.

I Kgl. Res. Av 19.juni 2015 er begrepet redningstjeneste definert som;

"Offentlig organisert øyeblikkelig innsats fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særlige tiltak. Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer, under ledelse og koordinering av to hovedredningsentraler og underordnede lokale redningsentraler."

2.3 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Organisasjonsplan for redningstjenesten er fastsatt med hjemmel i Lov om politiet (politiloven) § 27, og nærmere regulert i kgl.res. 19. juni 2015 ¹ med tilhørende instruksverktøyer for hovedredningsentraler, lokale redningsentraler og nærmere instruks for utøvelse av arbeid under disse fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet.

I den kongelige resolusjonen fastsettes redningstjenestens organisering og rutiner for samarbeid, ledelse, koordinering, ansvar og oppgaver. Formålet er å ivareta en integrert redningstjeneste på land, i sjø og i luft, basert på et samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.

MERKNAD: Hele organisasjonsplanen tas inn i endelig utgave i en faktaboks eller på annen egnet måte

I tillegg til den kongelige resolusjonen er sjø- og luftredningstjenesten regulert gjennom internasjonale overenskomster som Norge er part i, blant annet SAR-konvensjonen (International Convention on Maritime Search and Rescue, 1979) og ICAO-konvensjonen (Convention on International Civil Aviation 1944) med etterfølgende endringer.

Redningstjenesten koordineres administrativt av Justis- og beredskapsdepartementet og omfatter land-, sjø- og luftredningstjeneste. Den utøves som et samvirke under ledelse av to hovedredningsentraler (HRS) med underordnede lokale redningsentraler (LRS), en i hvert politidistrikt i tillegg til Sysselembuden på Svalbard.

Det er Justis- og beredskapsdepartementet som gir nærmere instruks, mandat og retningslinjer for utøvelse av redningstjenesten, jfr instruksene gitt i medhold av kgl.res. nevnt over.

Politimesetren i Nordland politidistrikt er gitt myndighet til å lede Hovedredningsentralen i Nord-Norge, og politimesteren i Sør-Vest politidistrikt er gitt tilsvarende myndighet til å lede Hovedsentralen i Sør-Norge.

¹ Lovdata: FOR-2015-06-19-677

Politimestre i de 12 politidistriktene er gitt myndighet til å lede de respektive lokale redningsentraler(LRS). Samme myndighet har Sysselmannen på Svalbard for sitt ansvarsområde. Politimesterens funksjon som leder av HRS, og således som leder av redningsledelsen der, kommer i tillegg til rollen som leder for politidistriktet i hhv. Nordland og Sør-Vest politidistrikter

Politimesteren i politidistriktene er leder av de lokale redningsentraler, jfr instruks vist til overog Politimesteren har på selvstendig grunnlag ansvar for å iverksette og organisere redningsinnsats etter politilovens § 27.

2.4 Redningstjenestens grunnleggende prinsipper

I Norge har vi fire prinsipper for krisehåndtering: ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet-, nærhetsprinsippet og samvirkeprinsippet. Disse prinsippene gjelder også for redningstjenesten. I tillegg til er de også tatt inn i organisasjonsplanen for redningstjenesten for å framheve noen av de unike egenskapene redningstjenesten har. Dette gjelder særlig prinsippet om at vi har en full-integrert tjeneste med samme overordnede ledelse hva enten hendelsen skjer på sjøen, i lufta eller på land, samt prinsippet om at redningstjenesten er koordinert gjennom to hovedredningsentraler, med underlagte lokale redningsentraler.

2.4.1 Samvirkeprinsippet

Samvirkeprinsippet er en av bærebjelkene i norsk redningstjeneste. Alle offentlige organer (statlige, kommunale og fylkeskommunale) som har kapasitet, informasjon eller kompetanse egnet for redningsformål, plikter å bidra i redningstjenesten med til enhver tid tilgjengelig kapasitet, kompetanse og fullmakt. Samvirkeprinsippet innebærer at alle aktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samvirke både i det forberedende arbeidet og under redningsaksjoner.

I tråd med samvirkeprinsippet plikter offentlige institusjoner selv å bære alle utgifter som påløper i forbindelse med sitt bidrag til redningstjenesten. Offentlige institusjoner skal også stille ulike rådgivningsfunksjoner og redningsrelevante data mv. kostnadsfritt til disposisjon for hovedredningsentralene og lokale redningsentraler.

Samvirkeprinsippet er det som oftest framheves når vi snakker om redningstjeneste. Årsaken er at store avstander, krevende værforhold og tidvis knappe ressurser krever at vi både før, under og etter hendelsene jobber sammen på tvers av etater og organisasjoner for å redde liv. Når samvirkeprinsippet er så sterkt vektlagt, skyldes det at alle aktører er pålagt å ha en åpen holdning til samarbeid, dele erfaringer og bidra med egne kapasiteter i felles oppgaveløsning. Aktører i redningstjenesten må bestrebe seg på å delta på relevante faglige arenaer, dele planverk med andre aktører og harmonisere sitt eget planverk og operasjonsmønster slik at man fungerer innenfor rammen av den samvirkende norske redningstjenesten. I førsteinnsats vil det blant

annet innebære at man må kjenne til de viktigste oppgavene for ulike aktører og kunne løse oppgaver også utenfor eget ansvarsområde om det er det som kreves for å redde liv.

Samvirke skal med andre ord forstås som noe mer enn en intensjons om godt om samarbeid.

Samvirkeprinsippet er en forpliktelse til å legge til rette for, trene og teste at de ulike ressursene og kapasitetene fungerer sammen på hensiktsmessig måte.

Samvirkeprinsippet gjenspeiles bl.a. gjennom at redningstjenesten på begge nivåer ledes av en redningsledelse satt sammen av ulike offentlige og frivillige aktører både ved HRS og LRS.

2.4.2 Ansvarsprinsippet

Det organet som har ansvar for funksjoner eller oppgaver til daglig, har også ansvaret for disse under en redningsaksjon, uavhengig av omfang og årsak til denne.

2.4.3 Prinsippet om integrert tjeneste

Redningstjenesten er en integrert tjeneste som omfatter alle typer redningsaksjoner knyttet til land-, sjø- og luftredningstjeneste. Akkurat denne dimensjonen er et av de spesielle kjennetegnene ved den norske redningstjenesten. Det at det samme lederapparatet har ansvar uansett hendelser reduserer rommet for tvil om ansvarsforhold og fare for forsinkelser i oppstarten av aksjoner. Prinsippet om at redningstjenesten er integrert under en felle ledelse gjør det også lettere å samle erfaring og utvikle tjenesten.

2.4.4 Koordineringsprinsippet

Redningstjenesten koordineres i forberedelser og innsats gjennom hovedredningsentralene og underlagte lokale redningsentraler.

2.5 Geografisk ansvarsområde for den norske redningstjenesten

Redningstjenestens geografiske ansvarsområde er i tillegg til norsk land territorium med Svalbard, de sjø- og havområdene og luftrommet over som til enhver tid er fastsatt av Norge i samråd med nabostater og på grunnlag av internasjonale overenskomster hvor Norge har forpliktet seg til å yte redningstjeneste.

Norge er i tillegg bundet av internasjonale konvensjoner som forplikter ut over det fastsatte geografiske ansvarsområdet.

Figur 1 Norsk redningsansvarsområde

Den enkelte hovedredningscentralens geografiske ansvarsområde fastsettes i instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet. Ved behov skal de to hovedredningscentralene overta eller bistå i hverandres redningsaksjoner eller bistå i utførelsen av andre oppgaver.

Justis- og beredskapsdepartementet har delt det norske ansvarsområdet ved breddegrad 65° N på sjø og ved grensen mellom Nordland og Trøndelag politidistrikter, og på land mellom Hovedredningsentralen Nord-Norge og Hovedredningsentralen Sør-Norge.

Den lokale redningsentralens geografiske virkeområde omfatter det enkelte politidistrikt med myndighet ut til 12 nautiske mil, og eventuelt andre tilstøtende land-/sjøområder etter pålegg fra vedkommende hovedredningsentral.

Etter beslutning fra den aktuelle hovedredningsentralen kan en lokal redningsentral også bli bedt om å lede og koordinere redningsaksjoner utenfor eget distrikt, også utenfor 12 nautiske mil.

2.6 Nasjonalt redningsfaglig råd

Nasjonalt redningsfaglig råd er et rådgivende organ for Justis- og beredskapsdepartementet. Rådet skal komme med anbefalinger til departementet i saker knyttet til faglig utøvelse og samhandling i redningstjenesten. Rådet ble i 2008 gitt følgende mandat: "Nasjonalt Redningsfaglig Råd skal på grunnlag av de overordnede prinsipper og rammer som foreligger for redningstjenesten, bidra til og være en støtte for Justis- og beredskapsdepartementets arbeid for en sikker og formålstjenlig redningstjeneste.

Rådet bør derfor blant annet:

- utveksle erfaringer og informasjon med målsetting om å styrke redningstjenesten og samvirke mellom relevante aktører
- bidra med forslag til en faglig kvalitativ utvikling av redningstjenesten
- etter anmodning eller på eget initiativ understøtte Justis- og beredskapsdepartementet med råd og informasjon"

Redningsfaglig råd har representasjon fra alle sentrale aktører i redningstjenesten, og oppnevnes av Justis- og beredskapsdepartementet. For mer informasjon henvises til www.redningsfaglig.no

2.7 Lover og offentlige dokumenter.

Det er en rekke traktater, lover og forskrifter som beskriver forpliktelser, ansvar og roller i redningstjenesten.

Det overordnede internasjonale rammeverk for redningstjeneste på sjø og i luft fremgår av den internasjonale konvensjonen om søk og redning til sjøs², overenskomst om internasjonal sivil luftfart³ og internasjonal konvensjon om sikkerhet (for menneskeliv) til sjøs, SOLAS⁴

² International Convention on Maritime Search and Rescue, 1979 (The SAR Convention)

³ Convention on International Civil Aviation 1944

⁴ International convention for the safety of life at sea

På nasjonalt nivå er i tillegg landredningstjenesten inkludert med hjemmel i Politilovens § 27 og kgl.res. av 19. juni 2015 om organisasjonsplan for redningstjenesten.

SAR-konvensjonen

SAR-konvensjonen ble ratifisert av Norge 9. desember 1981 og retter seg i hovedsak mot myndighetene og redningstjenesten. SAR-konvensjonen har bestemmelser om organisering av redningstjenesten til sjøs, krav om samarbeid mellom kontraherende stater samt operasjonelle prosedyrer og prosedyrer for skipsrapportering.

SOLAS-konvensjonen (Safety Of Life At Sea)

SOLAS-konvensjonen ble ratifisert av Norge 17. februar 1977. Konvensjonen omhandler sikkerheten til personell og skip på sjøen. Konvensjonen er underlagt IMO (International Maritime Organization).

ICAO (International Civil Aviation Organization) Annex-12

Overenskomst om internasjonal sivil luftfart. Annex-12 er luftfartens SAR-konvensjon.

2.8 Norges traktatforpliktelser på redningstjenesteområdet

Det foreligger også en rekke bi- og multilaterale traktater som har innvirkning enten direkte eller indirekte på redningstjenesten. For henvisning til den enkelte traktat se punkt 21.1.

3. Nærmere om organisering og ledelse av redningsaksjoner

3.1 Hovedredningssentralene - HRS

Hovedredningssentralene leder og koordinerer alle typer redningsaksjoner (land-, sjø- og luftredningstjeneste). Dette skjer enten direkte fra Hovedredningssentralen Nord-Norge eller Hovedredningssentralen Sør-Norge, eller gjennom oppdrag til underlagte lokale redningssentraler (LRS).⁵ Hovedredningssentralene har også et særskilt pådriveransvar for å vedlikeholde og videreutvikle samvirket innen redningstjenesten mellom hendelsene. HRS har blant annet fått i oppdrag å føre tilsyn med lokale redningssentraler.

Både HRS og LRS har en redningsledelse som utgjør ledelsesapparatet på overordnet (strategisk) nivå.

⁵ Organisasjonsplan for redningstjenesten – pkt. 1-5

3.2 HRS Redningsledelse

Hver av de to hovedredningsssentralene har en redningsledelse, sammensatt av de sentrale samvirkepartnerne og med politimestrene med ansvar for Bodø og Sola som ledere. De statlige sentrale samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for Forsvaret, Luftfartstilsynet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Følgende tilbys å delta i redningsledelsen på nærmere fastsatt måte ved Justis- og beredskapsdepartementet: Representanter for Avinor, Telenor Maritim Radio, Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum og Redningsselskapet. Hovedredningsssentralene kan benytte andre faglige rådgivere når det anses hensiktsmessig.

3.3 Lokal redningsssentral - LRS

De lokale redningsssentralene leder og koordinerer normalt landredningsaksjoner, men kan også etter avtale med HRS bli bedt om å koordinere redningsaksjoner i umiddelbar nærhet av land, for eksempel der en hendelse skjer i havn og drukningsulykker fra land. Den enkelte lokale redningsssentralen utfører normalt sin virksomhet fra det aktuelle politidistriktets operasjonssentral.

De lokale redningsssentralene er underordnet hovedredningsssentralene.⁶ Hovedredningsssentralene kan om nødvendig overta ledelses- og koordineringsansvaret fra en lokal redningsssentral under en redningsaksjon.

3.4 LRS redningsledelse

Hver lokal redningsssentral består av en redningsledelse sammensatt av de viktigste samvirkepartnerne innen landredning, med politimesteren som leder. De sentrale samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for:

- Avinor
- Brann- og redningstjenesten
- Forsvaret
- Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF)
- Fylkesmannens beredskapsorganisasjon
- Helsedirektoratet
- Kystverket (der det er relevant)
- Sivilforsvaret

⁶ Organisasjonsplan for redningstjenesten – kap 3-1 (jf. pkt. 1-5 første ledd annet punktum)

Utover dette kan det, forutsatt tilstrekkelig avtalegrunnlag og godkjenning fra hovedredningssentralene, gjøres lokale tilpasninger i sammensetningen av den lokale redningsledelsen. Redningsledelsen kan benytte faglige rådgivere som kan bidra med spesialkompetanse.

Politimesteren (PM) eller to av de faste medlemmer i redningsledelsen avgjør om LRS- ledelsen helt eller delvis skal etableres. HRS kan anmode om at LRS redningsledelse helt eller delvis blir etablert.

Representanter i LRS redningsledelse kan rådføre og koordinere med representanter i HRS redningsledelse fra samme organisasjon når det anses formålstjenlig eller er behov for avgjørelser fra et høyere nivå i organisasjonen.

3.5 Politimesterens stab

Politimesterens operative stab er en utvidelse av beslutningsstøtten for LRS ved at ledelsessystemet tilpasses for å håndtere større hendelser utover det som er den daglige kapasiteten til operasjonssentralen. Hensikten er å etablere en effektiv ledelse og koordinering av de ressurser som politidistriktet disponerer på operasjonelt nivå. Stabssjef er leder for staben, operasjonsleder er leder for styrkene ute.

Staben består av inntil 7 funksjonsledere og ved behov underlagte delledere og stabsmedarbeidere⁷:

- Stabssjefen
- P1. Personell
- P2. Etterretning
- P3. Operasjon
- P4. Logistikk
- P5. Informasjon
- P6. Juridisk
- P7. Situasjonsavhengig

3.6 Politidistriktets operasjonssentral

Operasjonssentralen er døgnbemannet og leder politidistriktets operative virksomhet.

Den daglige bemanningen består normalt av en operasjonsleder, oppdragsledere og operatører.

Bemanningen vil variere fra distrikt til distrikt.

Operasjonssentralen har ordremyndighet over operative innsatsstyrker innen politidistriktet og ansvar for iverksettelse og koordinering av operative strakstiltak.

⁷ I en hendelse innkaller PM/Stabssjefen de deler av staben de mener er formålstjenlig

LRS ledes til daglig av operasjonsleder på vegne av politimesteren i det enkelte politidistrikt, og kan utvides med stab og redningsledelsen.⁸

LRS skal varsle HRS ved ethvert mulig redningstilfelle, og operasjonsleder skal i samråd med vakthavende redningsleder på HRS ta avgjørelsen om innkomne melding er å betrakte som et søk- og redningstilfelle. Operasjonsleder har fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak for å sikre menneskeliv i forbindelse med søk- og redningsaksjoner.

Operasjonsleder skal i samarbeid med Innsatsleder vurdere hvilken aksjonsplan som skal benyttes.

3.7 Særskilt om den lokale redningssentralen på Svalbard

Den lokale redningssentralen på Svalbard utøver normalt sin virksomhet fra Sysselmannens kontor. Ansvarsområdet omfatter landområder innenfor Svalbard sysselmansdistrikt og eventuelt andre områder etter pålegg fra aktuell hovedredningssentral.

Redningsledelsen ledes av Sysselmannen. Helsetjenesten skal være representert i redningsledelsen. Representanter for følgende lokale organer tilbys å delta i redningsledelsen på nærmere fastsatt måte: brann- og redningstjenesten, Telenor Svalbard AS, Avinor (eventuelt annen lokal luftfartsmyndighet), aktuell helikopteroperatør, representant for frivillige organisasjoner, Longyearbyen lokalstyre og Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S. Ved behov kan rådgivere innkalles.

3.8 Representantenes rolle i redningsledelsene

Rettledningen⁹ for representanter i redningsledelsene ved LRS og HRS beskriver samspillet mellom samvirkepartnerenes representanter/rådgivere i redningsledelsene og politimesteren. Representanten møter både for den ressurs de er oppnevnt fra, og med sin egen kompetanse. Det medfører ansvar for å ha god oversikt over ressursen og de faglige tema som er aktuelle for redningstjenesten.

Representanten forventes å ha en forståelse for en proaktiv rolle om egen ressurs og må kunne ivareta faget for sin ressurs på en måte som er forsvarlig, både i kvalitet og kvantitet.

Det må være kjent for hele redningsledelsen v/ HRS/LRS og representanten selv hvilke fullmakter representanten disponerer fra sin stillingsfullmakt med tanke på å disponere personell og materiell fra egen fagetat. Representanten skal ikke gjøre taktiske eller operative avtaler utenom den operative koordineringsansvarlige (operasjonsleder/redningsleder).

Når representantene er innkalt, skal de ivareta strategiske prinsipper for å innhente relevant informasjon, kommunisere med øvrige representanter og i egne faglinjer for å skaffe seg overblikk, avklare målsetninger og se framover.

⁸ LRS ansvaret kan ikke delegeres til lensmannsdistrikt/politistasjon

⁹ Rettledning for representanter fra samvirkende parter i redningstjenesten for oppgaver i lokal redningssentral (LRS) eller Hovedredningssentral (HRS)

En representant i redningsledelsen kan bli konsultert og eventuelt møte hos LRS/HRS for å bidra med sin faglige kompetanse selv om ikke hele redningsledelsen blir innkalt.

En sentral oppgave for LRS redningsledelse er å bidra til langsiktig videreutvikling av den samvirkende redningstjenesten mellom hendelsene¹⁰.

Representantene i redningstledelsen skal sikre at eget planverkt er harmonisert med redningsplanverket i aktuelt LRS. Representanten skal bidra til at egen etat/organisasjon har tydelige planer for hva som iverksettes ved alvorlig hendelse eller katastrofe og kommunisere dette inn i redningsledelsen.

3.9 Ansvar og koordinering offshore

HRS har alltid det overordnede koordineringsansvaret for all redningstjeneste innenfor norsk ansvarsområde (SRR). Petroleumsloven og HMS -forskriftene regulerer operatørens ansvar for beredskapen på norsk sokkel. Operatøren og andre som deltar i virksomheten, er selv ansvarlig for å ivareta egen beredskap etter disse bestemmelsene. Operatøren skal lede og koordinere innsatsen av beredskapsressursene ved fare- og ulykkessituasjoner, inntil eventuelt offentlige myndigheter overtar koordineringen. Det er derfor viktig at operatør holder HRS oppdatert ved fare- og ulykkessituasjoner. På denne måte utøves samvirkeprinsippet også på norsk sokkel¹¹.

Operatøren er ansvarlig for å iverksette beredskapstiltak på grunnlag av fare og ulykkessituasjoner, samt å koordinere innsatsen av samtlige beredskapsressurser, herunder områderessurser og eksterne ressurser. Ved hendelser hvor innretningen selv kan ivareta egen beredskap, er operatøren ansvarlig for redningsaksjonen innenfor sikkerhetssonen, normalt 500 meters radius fra innstallasjonen..

Søk- og redningsaksjoner utenfor sikkerhetssonen er i utgangspunktet den offentlige redningstjeneste sitt koordineringsansvar, men annet kan avtales mellom operatør og HRS dersom dette er hensiktsmessig. Operatøren har imidlertid en generell forpliktelse til å bidra ved fare- og ulykkessituasjoner også utenfor sikkerhetssonen.

HRS vil på anmodning yte bistand med koordinering av søk, redning og evakuering. På eget initiativ vil HRS i tillegg kunne høyne beredskapen og eventuelt omdisponere relevante ressurser, selv uten slik anmodning fra operatør.

HRS kan etter eget skjønn overta koordinering og ledelse av søk- og redning og /eller evakuering. HRS vil dessuten alltid overta dersom den nødstedte (innretning eller fartøy) sender internasjonalt nødsignal, f.eks. MAYDAY, eller at "Offshore installation manager" (OIM) / kaptein evakuerer hhv. innretning/skip. Operatøren

¹⁰ Mandat for redningsledelsen ved lokale redningssentraler

¹¹ Retningslinjer for samarbeid ved fare- og ulykkessituasjoner i petroleumsvirksomheten, HRS 2013

er likevel fremdeles ansvarlig for beredskapen, selv om ledelse og koordinering av søk- og redningsaksjonen, helt eller delvis ivaretas av HRS.

4. Ulike redningstilfeller, tilpasninger i organisasjonsplan og ledelse

4.1 Avgrensning

Håndboken skal ikke beskrive innsats på taktisk nivå i detalj. Når vi i håndboken har tatt inn organisering i innsatsområde så er det fordi det ikke finnes et felles nivå 2-dokument som beskriver dette, og fordi at dette må henge sammen med håndtering av hendelsen i et helhetlig system.

Det er utviklet et rekke nivå 2-dokumenter som gir detaljert beskrivelse av håndtering av ulike hendelser.

Veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten gir oversikt over ulike hendelsestyper

4.2 Søk etter savnet person på land

Håndtering av søk etter savnet person er en stor gruppe redningsaksjoner. Rammeverket for dette er beskrevet i Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land. Veilederen er godkjent av Justis- og beredskapsdepartementet og utgitt av HRS med faglig forankring i NRR. Veilederen er utarbeidet av en ekspertgruppe, og det er gjennomført bred høring. Veilederen beskriver metoder, organisering, ledelse og ikke minst taktisk modell for gjennomføring av innsatsen. Veilederen revideres jevnlig.

4.3 Hendelser på sjøen og i lufta

Hendelser på sjøen er ivaretatt gjennom et felles internasjonalt rammeverk, IAMSAR.

4.4 Søk etter savnet skredtatt person

For detaljert beskrivelse av dette viser vi til retningslinjer for førsteinnsats i snøskred som er utviklet i fellesskap mellom alle aktørene og som er godkjent av redningsfaglig råd.

4.5 Alpinulykke (behov for fallsikring)

Alpinulykke er et spesialtilfelle av en redningsaksjon som krever spesialiserte ressurser. For detaljert beskrivelse av håndtering av dette må man gå til planverket for 330-skvadronen (der man kan redde med helikopter) og prosedyreverket til Norske Alpine Redningsgrupper.

4.6 Pågående livstruende vold (PLIVO)

Politi, brann og helse har utviklet en felles prosedyre for bruk ved pågående livstruende vold. Prosedyren skal bidra et felles språk og felles situasjonsbilde når man skal håndtere situasjoner med pågående livstruende vold.

Prosedyren, som omtales PLIVO, beskriver hvordan innsatspersonell fra nødetatene skal samvirke for å redde liv og begrense skade der det utøves pågående livstruende vold mot flere personer. PLIVO skal bidra til at nødetatene får en felles risikoforståelse, kontinuerlig informasjonsdeling, rask nøytralisering av gjerningsperson og rask evakuering av skadde personer. Rammeverket beskriver taktisk plan og gjennomføring av en slik hendelse. Det er mulig å tenke seg at et redningsoppdrag starter som en PLIVO-

hendelse eller at man har en PLIVO-hendelse samtidig som man må utøve effektiv redningstjeneste. For mer informasjon henviser vi til planen for PLIVO.

4.7 CBRNE-hendelse

For CBRNE-hendelser finnes en tverretattlig håndbok i håndtering av farlige stoffer og CBRNE-hendelser som omhandler hendelser der personer utsettes for farlige kjemiske stoffer, biologiske agens, radiologisk stråling, kjernefysisk materiale eller eksplosiver. Retningslinjene beskriver den initiale håndtering av hendelsene. Den medisinske behandlingen er beskrevet i Håndbok for NBC-medisin.

4.8 Nivå på hendelsen: Redningsoppdrag, alvorlige hendelser og katastrofe

Det benyttes ulike merkelapper på store hendelser. Vi har til nå ikke hatt et felles språk rundt nivå/omfang på ulykker i Norge. Derfor legger denne håndboken opp til tre nivåer på redningsoppdrag. Planverk, operative rutiner og fullmakter mv i henhold til dette må utvikles av aktørene i samarbeid.

4.8.1. Nivå 1 - Ulykke/redningsoppdrag

Dette er betegnelsen på en vanlig ulykke eller et redningsoppdrag. Oppdraget håndteres rutinemessig, og LRS/HRS er ikke utfordret verken av hendelsens omfang eller kompleksitet på en slik måte at de må etablere ekstraordinær ledelse eller rekvirere ressurser utover de som normalt er på vakt i området.

4.8.2. Nivå 2 - Alvorlig hendelse

Det er ikke mulig å gi en presis definisjon av hva en alvorlig hendelse innebærer. Det kan være et høyt antall skadde, en kompleks evakuerings situasjon eller en hendelse som vil kreve bistand utenfor egne ressurser på vakt i området. Nivået for når man benytter begrepet alvorlig hendelse vil variere med tilgang til ressurser. Som kjent varierer ressurstilfanget både med tid på døgnet, tid på året og tid i uken utover at det er naturlige variasjoner i grunnberedskapen som følge av geografiske og demografiske forhold. Flere samtidige hendelser kan også føre til at en hendelse som ellers er håndterbar med normal beredskap blir en alvorlig hendelse. Eksempel: en trafikkulykke med 8-10 skadde pasienter kan være en alvorlig hendelse i grisgrendte strøk med få ressurser, men være håndterbar i mer sentrale områder med stort ressurstilfang. I hver LRS må man diskutere hvor stor en hendelse er før man skal kalle det en alvorlig hendelse.

Det er redningsleder/operasjonsleder som erklærer at det er en alvorlig hendelse enten direkte etter egen vurdering eller etter anmodning fra samarbeidende etater/organisasjoner.

4.8.3. Nivå 3 - Katastrofe

En katastrofe i denne sammenhengen forstås som en hendelse som er så stor at den vil kreve ressurser og innsats i et nasjonalt perspektiv. I faser av innsatsen vil det være knapphet på innsatspersonell, evakueringsressurser eller mulighet for definitiv behandling slik at liv kan gå tapt. Et høyt antall døde vil normalt også forstås som en katastrofe.

Ved en katastrofealarm vil alle som har beredskapsoppgaver måtte forventes å mobilisere hele bredden av egne ressurser og kapasiteter som er relevante for hendelsen, og på ulike nivåer både identifisere behov og

treffe tiltak ut fra eget ansvarsområde uten at man får til den koordineringen som er normal i en hverdagssituasjon.

Erfaring med katastrofale hendelser i Norge er at de er spesielt krevende med tanke på utholdenhet over tid og oppfølging i ettertid av hendelsen.

5. Redningstjenestens planverk

5.1 Om planverk i redningstjenesten

Den enkelte aktør i redningstjenesten er selv ansvarlig for å utvikle og vedlikeholde eget planverk. Ved hovedredningssentralene ligger dette ansvaret hos en inspektør, mens ansvaret hos politiet lokalt tilligger det enkelte politidistrikt. Samvirkeaktørene må ha tilsvarende ansvarsforhold for eget planverk.

Det er viktig at planverket forankres på øverste nivå i organisasjonen og at det er godt kjent for de som er ute i oppdragene. Aktiv bruk av planverk i hendelser er det beste grunnlaget for at planverket er kjent og blir oppdatert. På operasjonelt nivå bør planverkene tiltakskort/sjekklister være lett tilgjengelig og tilrettelagt gjennom digitale støtteverktøy der dette benyttes.

Planverket i redningstjenesten skal reflektere den totale redningstinnnsatsen, det betyr at HRS/LRS må ha kontakt med de ulike aktørene for å få innspill til faglige momenter, oversikt over ressurser og avstemme de rutine som ligger til grunn for varsling, mobilisering og gjennomføring av selve redningsoperasjonen.

Norge er et land med robust infrastruktur, desentralisert bosetting og en ikke veldig stor befolkning. Dette fører til at vi har lite erfaringer med store hendelser. For å sikre et relevant og oppdatert planverk må det mest sentrale aktørene også bidra med å hente inn erfaringer fra hendelser utenfor Norge.

Et godt planverkt legger opp til en grunnleggende god organisering som kan tilpasses ulike hendelser ut fra behov. I utviklingen må man ta høyde for usikkerhet, for eksempel at det inntreffer en hendelse man ikke har tenkt på eller har erfaring med.

5.2 Harmonisering av planverk

Redningsplanverket må gjenspeile samvirketanken i redningstjenesten, og det er viktig at planarbeidet samkjøres med de andre aktørene i redningstjenesten.

Planverket må revideres jevnlig og ved behov og da i samråd med redningsledelsen. Det er naturlig at planverket deles rutinemessig med alle aktørene, og at man har egne prosessesser for å samkjøre planverk der det er behov.

Planverket må forøvrig bygge på siste tilgjengelig ROS analyse og erfaringer fra hendelser i det aktuelle området.

5.3 Vedlikehold av planverk

Vedlikehold av planverk kan utføres ved faste revisjoner eller som en kontinuerlig prosess for oppdatering basert på tilbakemeldinger. Som en del av planprosessen (se figur) er det nødvendig å ha prosedyrer for erfaringslæring fra hendelser og øvelser¹². På den måten vil man avdekke feil eller avvik ved planverket og iverksette korrigerende tiltak.

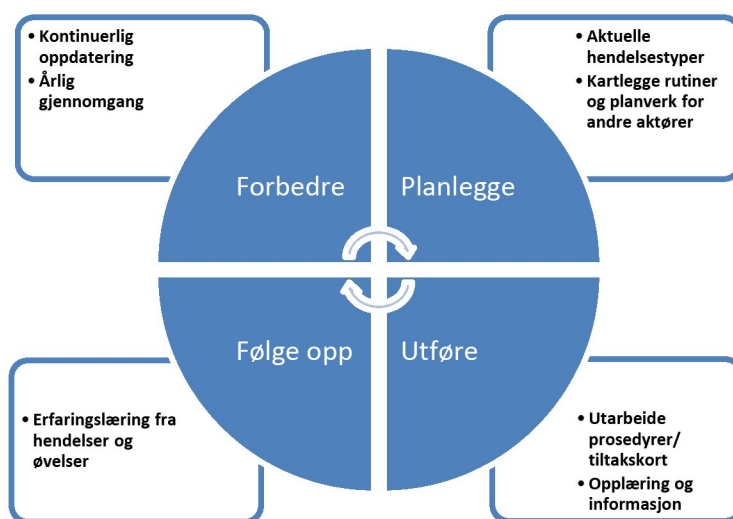
¹² SAR-rapportsystemet kan benyttes til å høste erfaringer fra tidligere hendelser, ref. pkt. 11.1

Det er nødvendig at man fastsetter revisjonsintervaller for å evaluere om målsetningen ved planverket er nådd. Det er viktig at de som bidrar inn i hendelser og øvelser på alle nivå er med på å påvirke og utformer planverket.

5.4 Planprosessen

Arbeidet med å utvikle en plan til bruk i redningstjenesten bygger på erfaring fra tidligere hendelser, anerkjent kunnskap på fagfeltet fra forskning eller erfaring, risiko- og sårbarhetsanalyser og krav i regelverk. Selve planprosessen er viktig for læring og utvikling i organisasjonen, og det er viktig at denne er så bred som mulig slik at læring kan skje i hele organisasjonen. Arbeidet med redningsplanverk stopper ikke når planen er lagt og matet inn i beslutningsstøttesystemene man har. Det er grunnleggende viktig å arbeide med å operasjonalisere planverket i tiltak som gjennomføres i den daglige tjenesten, å drive opplæring og ikke minst å sikre lojalitet til planverket for at planverket skal være et viktig støtteverktøy.

Skisse over planprosess:

5.5 Nasjonal veileder om planverk i redningstjenesten

Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten gir utgangspunkt for å utarbeide lokalt tilpasset redningsplanverk. Det er laget maler for de mest vanlige hendelsestypene, og det henvises til disse for detaljer.

Hendelsestypene som er listet opp i veilederen, skal gi et grunnlag for å sammenligne eget planverk med mulige hendelser. Listen over hendelsestyper er ikke ment å være bindende, men hver aktør skal vurdere hvordan de tilpasser sine behov. Noen distrikter vil ikke ha kystlinje, mens andre har spesielle utfordringer som ikke er i listen, for eksempel skred fra Åkneset eller vulkanutbrudd på Jan Mayen.

Veilederen gir føringer for videre utarbeidelse av eget planverk. Malverket som er utarbeidet, foreslår momenter som må vurderes og innspill til utarbeidelse av tiltakskort. Det er lagt spesielt vekt på den initielle håndteringen med oppstart av aksjon og mobilisering av ressurser.

5.6 Hendelsestyper – delplaner

Planverket i redningstjenesten er såkalt hendelsesbasert, og bygger på erfaringer fra tidligere hendelser og deres potensial. Planverket er delt i tre hovedkategorier; sjø-, land- og luftplan, som alle er bygget opp etter samme mal. Hver delplan har en egen generell del / informasjonsdel hvor spesifikk informasjon relatert til delplanen samles.

Hendelsestyper

Hendelsestypene har lik utforming, med faste kapitler og avsnitt, slik at de skal være gjenkjennelige. Hver hendelsestype er delt opp i kapitler med underliggende avsnitt:

1. Om denne hendelsestype

Innledende kapittel som sier noe om hva denne spesifikke hendelsestype dreier seg om, og gir anbefalt «fase» i forbindelse med oppstart av hendelsen.

2. Ansvar og koordinering

Beskriver ansvar og fordeling av koordinering i den spesifikke hendelsen.

3. Momenter ved objekt/sted

I disse avsnittene beskrives relevante momenter ved objektet eller stedet hendelsen skjer, som man bør merke seg. Hvert av disse avsnittene innledes med tekst i uthevet skrift for at man skal få et blikkfang og lettere skal se hva avsnittet dreier seg om. Teksten er forsøkt holdt til et minimum.

4. .Momenterved ressursbruk

På samme måte som ovennevnte beskriver dette kapittel særegenheter og anbefalinger omkring ressursbruken.

5. Varsling

Beskriver hvilke etater som skal varsles om den aktuelle hendelsen.

6. Avslutningskriterier

I hendelsestypen summeres kortversjonen av spesifikke operative kriterier for avslutning.

5.7 Liste over hendelsestyper

I veileder om planlegging og samvirke i redningstjenesten er det tatt inn en liste over hendelser man kan støtte seg til når man skal vurdere hva man må planlegge for.

5.8 Planhierarki i redningstjenesten

I dette dokumentet benytter vi nivåinndeling for å beskrive forholdet mellom de ulike styrende dokumentene i redningstjenesten. Vi gjør oppmerksom på at det ikke er sikkert dette harmonerer med inndelingen i egen fagetat. Nivåinndelingen gjelder for det som er felles i redningstjenesten, der flere ressurser møtes og skal jobbe sammen for å redde liv innenfor rammen av definisjonen av redningstjenesten. Det er at

Nivå 1 – strategisk nivå – systembeskrivende

Dette dokumentet er et nivå 1. dokument og er normativt for de underliggende dokumentene på nivåene. Dokumentet beskriver den norske redningstjenesten på systemnivå med overordnet beskrivelse av roller, oppgaver, ansvar og kapasiteter for de ulike ressursene.

Nivå 2–operativt / faglig nivå – faglig normerende

På operativt nivå ligger felles veiledere som gjelder for alle aktørene i redningstjenesten. Egenskapene for at et dokument skal være et nivå 2-dokument, er at dokumentet er gyldig for hele redningstjenesten, og at det er utviklet og implementert i fellesskap. Eksempler på nivå 2 dokumenter er:

- Nasjonale veileder om samvirke og planlegging
- Nasjonal veileder for helsetjenestense organisering på skadested

Nivå 3 – taktisk nivå

På dette nivået ligger dokumenter som er sentrale for utøvelse av en enkelt fagfunksjon eller en bestemt type innsats. Dokumentet kan være gyldig for kun en eller få av aktørene i redningstjenesten, men er en forutsetning for aktørens arbeid i redningstjenesten. Eksempler

på nivå 3-dokument:

- Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land
- Retningslinje for redningstjenesten ved førsteinnsats i snøskred
- **Nasjonal prosedyre for nødetatenes samvirke ved pågående livstruende vold (PLIVO)**
- Nasjonal veileder for masseskadetriage

6. Ressurser og kapasiteter

6.1 Om beskrivelse av ressurser og kapasiteter

6.2 Avgrensning

Redningstjenesten gjør bruk av svært mange ulike ressurser gjennom et år. Her er de meste sentrale ressursene tatt inn og gitt en kortfattet beskrivelse på overordnet nivå med vekt på rolle, ansvar og forankring.

6.3 Felles ressursregisteret (FRR)

Tjenesten fra BarentsWatch er en samling av informasjon om ressurser fra offentlige etater, frivillige organisasjoner og private virksomheter. FRR effektiviserer den operasjonelle innsatsen ved å dele oppdatert informasjon om relevante ressurser på tvers av etater og organisasjoner. Verktøyet er et initiativ som bidrar til å styrke samfunnssikkerheten.

Gjennom FRR skal operative etater og andre organisasjoner med ansvar for liv, helse og miljø samt materielle verdier, hurtig finne de rette ressursene.

De ulike ressurseierne legger inn sine ressurser og kapasiteter i registeret og dataen derfra kan hentes inn i ulike fagsystemer for f.eks. politi, HRS, brann, helse og andre med ansvar for samfunnssikkerhet.

6.4 Helsetjenestens ressurser

Om norsk helseberedskap

Formålet med norsk helseberedskap er å verne om liv og helse og bidra til at befolkningen kan tilbys nødvendig medisinsk behandling, pleie og omsorg i kriser og katastrofer i fredstid og krig.

Helseberedskap er forvaltningens og helse- og omsorgstjenestens forberedelser for å forebygge og håndtere helsemessige konsekvenser av hendelser – ulykker, kriser og katastrofer.

Overordnet organisering

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har nasjonalt ansvar for helseberedskapen, herunder ansvar for at beredskapen i sektoren er samordnet. Departementet samordner tiltak og kommunikasjon med andre berørte departementer.

Helsedirektoratet (Hdir) skal, etter delegasjon fra HOD, forestå nasjonal koordinering av helse- og omsorgssektorens innsats og iverksette nødvendige tiltak når en krisesituasjon truer eller har inntruffet, og bidra til at samvirket blir ivaretatt i helse- og omsorgssektoren og ovenfor andre sektorer. Direktoratet gir råd, iverksetter vedtatt politikk og forvalter regelverk. Direktoratet gir retningslinjer og veiledning til kommunene via fylkesmannen, og tilrettelegger for øvelser og kompetansetiltak.

Regionale helseforetak (RHF) - Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Vest og Helse Sør-Øst, skal sørge for at spesialist-helsetjenester tilbys befolkningen i sin region. RHF-ene eier helseforetak som har ansvar for å tilby spesialisthelsetjenester slik som sykehustjenester, akuttmedisinsk beredskap, medisinsk nødmeldetjeneste (AMK, medisinsk nødnummer 113). RHFene har felleseide virksomheter som blant annet Helsetjenestens driftsorganisasjon for nødnett HF (HDO) og Luftambulansetjenesten HF (fly og helikopter). RHF og helseforetak skal samordne og øve sine beredskapsplaner internt og med samarbeidsparter.

Helse Nord RHF og Universitetssykehuset i Nord-Norge HF har etter helseberedskapsloven plikt til å utarbeide beredskapsplaner for Svalbard og områdene rundt for de tjenestene de har ansvar for, herunder planer for innsatsfaktorer og kritisk infrastruktur de trenger for å yte tjenesten til daglig og i kriser.

Longyearbyen sykehus er en hovedaktør i helseberedskapen på Svalbard.. Sykehuset er et beredskapssykehus med døgnkontinuerlig akuttberedskap.

Kommunene har et helhetlig ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap, og har en sentral rolle i forebygging, beredskapsplanlegging og krisehåndtering. Kommuner skal etter helse- og omsorgstjenesteloven sørge for nødvendige helse- og omsorgstjenester for alle som oppholder seg i kommunen. Det omfatter bl.a. legevaktsentral (LV-sentral) og døgnkontinuerlig legevakt (LV). Kommunene skal samordne sine beredskapsplaner internt og med samarbeidsparter som helseforetak, fylkeskommuner, fylkesmenn, Mattilsynet, Forsvaret, politi, Sivilforsvaret, Lokal redningsentral, Hovedredningsentralen, tros- og livssynssamfunn, frivillige organisasjoner og private aktører. Helseberedskap skal omtales i samarbeidsavtaler

mellom kommunene og regionale helseforetak med underliggende helseforetak, jf. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) og Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven). Gjennom interkommunalt samarbeid kan kommuner sikre tilgang på kompetanse i et større geografisk område. I en del tilfeller er slikt samarbeid helt nødvendig for at kommunene skal kunne løse en oppgave tilfredsstillende.

Fylkesmannen er bindeledd mellom lokalt og sentralt nivå og har en rolle som koordinator, veileder og pådriver i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket. Fylkesmannen skal ivareta sitt ansvar for kri- sehåndtering ved hendelser i fred, krise og krig. Helseberedskap er et av flere områder i fylkesmannens samordningsansvar. Nasjonal helseberedskapsplan beskriver fylkesmannens samordningsrolle og fylkesberedskapsrådet på dette området.

Nasjonalt folkehelseinstitutt skal gi bistand og veiledning til kommunale, fylkeskommunale og statlige institusjoner, helsepersonell og befolkningen om smittsomme sykdommer og smitteverntiltak. Instituttet skal bistå Helsedirektoratet med faglige råd ved beredskap og kriser.

Statens strålevern er nasjonal fagmyndighet for strålevern og atomsikkerhet og har et faglig og koordinerende ansvar for atomberedskapen i Norge. Statens strålevern leder og har sekretariat for Kriseutvalget for atomberedskap. Kriseutvalget for atomberedskap skal legge til rette for at berørte virksomheter koordinerer sine forberedelser innenfor atomberedskap og kan iverksette tiltak i akuttfasen når en kritesituasjon truer eller har inntruffet.

Nasjonal behandlingstjeneste for CBRNe medisin er en nasjonal behandlingstjeneste for personer utsatt for kjemiske stoffer, biologiske agens, radioaktiv stråling og eksplosiver (CBRNe-skader). Tjenesten har spisskompetanse på stråleskader og radiologiske skader, biologiske og kjemiske skader. CBRNe-tjenesten er etablert ved Oslo Universitetssykehus (OUS) og er en nasjonal behandlingstjeneste i CBRNe medisin som skal bistå med tjenester og rådgivning til helsetjenesten, statlige og kommunale myndigheter ved behov.

Nasjonal behandlingstjeneste for avansert brannskadebehandling er lagt til Helse Vest RHF og etablert ved Haukeland universitetssykehus. Den nasjonale behandlingstjenesten omfatter intensivbehandling og kirurgi ved store brannskader, samt tilstander som trenger tilsvarende behandling. Behandlingen inkluderer akuttbehandling av pasienter med store flammeskader, skåldingskader, kontaktskader, etseskader og elektriske skader samt rekonstruksjon av følgetilstander av disse. Avdelingen samarbeider med andre nordiske land ved behov for kapasitet og deltar i arbeidet med å få på plass formelle avtaler for håndtering av massebrannskader på nordisk og europeisk nivå.

Giftinformasjonen har døgnåpen tjeneste, som gir råd om behandling av akutte forgiftninger til helsetjenesten, nødetatene og publikum.

Sivilforsvaret

Gjennom avtale mellom DSB og Helsedirektoratet¹³ legges det opp til at Sivilforsvaret kan støtte helsevesenet med bl.a. følgende oppgaver:

- Bistand i forbindelse med mottak, registrering og administrering av personellressurser på et større skadested eller ved andre omfattende hendelser.
- Bistå med organiserte avdelinger med grunnleggende førstehjelps kompetanse (kvalifiserte førstehjelpere) og førstehjelpsutstyr som bidrar til å styrke utholdenheten og kapasiteten.
- Bistå med infrastruktur på skadested gjennom kommunikasjon/samband, telt, lys og varme
- Bistand ved etablering og drift av samleplass gjennom avsperring, merking, telt, lys, varme, bærer, førstehjelpsutstyr, ulltepper og enkle organiserte pleie- og omsorgstjenester.
- Bistand ved etablering og drift av mottakssenter for evakuerte, pårørende og/eller skadde
- Bistå med innbringertjenester/båreforflytning mellom skadested og samleplass/ambulanse
- Dekontaminering av forurenset personell før videre behandling.
- Bistand i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av beredskapsøvelser, samvirkeseminar og/eller møter der samvirke er sentralt.
- Eventuelt annen type bistand i henhold til lokale behov.

Det er distriktssjefen ved det enkelte sivilforsvarsdistrikt som er administrativ og operativ leder av distriktets sivilforsvarsstyrker, jf. Distriktssjefsinstruksen¹⁴. Når nødetatene eller andre myndigheter har behov for bistand fra , skal bistandsanmodning rettes til vakthavende ved aktuelt sivilforsvarsdistrikt.

Avtaler mellom helsemyndighetene og frivillige organisasjoner

Det finnes en rekke avtaler mellom helsemyndighetene og **frivillige organisasjoner** om assistanse til løsningen av lovpålagte oppgaver innenfor helse- og omsorgstjenesten. Eksempler er bistand ved etablering av psykososiale støttetjenester og pasienttransport utenfor veg når ordinær ambulansetjeneste med bil, båt eller helikopter ikke kan benyttes. Rammene for slik tjenesteyting fastlegges gjennom avtaler for å bedre kapasitetsutnyttelse av personell, ressurser og kompetanse som disse organisasjonene besitter i krisehåndteringssammenheng. Helsedirektoratet er kontaktpunkt for frivillige organisasjoner. Røde Kors skal gjennom avtale med Helsedirektoratet tilrettelegge for opprettelse og drift av nye støttegrupper for overlevende og pårørende ved katastrofer. Formålet er å sikre rask etablering støttegrupper ved kriser der kompetansen og erfaring fra tidligere støttegrupper blir videreført. Helsedirektoratet har også rammeavtale om støttetjenester med Norske kvinners sanitetsforening (NKS) som kommunene kan benytte seg av.

Organisering på operasjonelt nivå

AMK- og LV-sentralene bruker Nødnett for varsling av ressurser og håndtering av henvendelser ved behov for akuttmedisinsk hjelp, og til kommunikasjon innen helsetjenesten ved daglige hendelser og kriser. Ved hendelser der innsats fra andre nødetater er nødvendig, vil AMK-sentralen iverksette trippelvarsling eller SAR- varsling i henhold til fastlagte prosedyrer.

Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK-sentral)

¹³ Avtale mellom Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Helsedirektoratet (Hdir) om Sivilforsvarets rolle som forsterkningsressurs til helsetjenestens beredskap, inngått 12.mars 2010

¹⁴ Instruks for Sivilforsvarets distriktssjefer og om inndeling av Sivilforsvarets distrikter, FOR-2004-06-21-921

Nødnummer 113 skal benyttes ved ulykker og alvorlige hendelser der det er behov for akutt helsehjelp. Nødnummer 113 blir betjent fra AMK-sentralene. Det er flere AMK-sentraler innen hvert regionale helseforetak. AMK-sentralenes ansvarsområder følger i hovedsak fylkesgrensene. AMK-sentralen er kommunikasjonsknutepunkt for varsling internt i helsetjenesten når en ekstraordinær situasjon har inntruffet. I hvert regionale helseforetak er det utpekt en AMK-sentral som skal ha overordnet koordineringsansvar i regionen – regional AMK-sentral (R-AMK).

Legevaktsentral (LVS) / Legevakt (LV)

Alle kommuner i Norge har en legevaktordning for øyeblikkelig helsehjelp hele døgnet. Noen legevaktordninger har legebiltjeneste som er etablert i egen regi eller i samarbeid med helseforetak. Ved å ringe 116 117 kommer man i kontakt med LV-sentralen i området man oppholder seg. Nasjonalt legevaktnummer 116 117 skal benyttes når fastlegen ikke er tilgjengelig og hjelpen ikke kan vente. Nasjonalt legevaktnummer 116 117 betjenes fra LV-sentraler som er betjent hele døgnet.

LV-sentralen er kommunikasjonsknutepunkt for varsling internt i kommunehelsetjenesten når en ekstraordinær situasjon har inntruffet.

Regionale helseteam

De regionale helseforetakene har etablert regionale helseteam; 2 team i Helse Nord, to team i Helse Midt-Norge, to team i Helse Vest, og 4 team i Helse Sør-Øst. De regionale helseforetakene skal være forberedt på å sette opp team av helsepersonell med ulike typer kompetanse som kan aktiveres og sendes på kort varsel.

Rutiner og prosedyrer for etablering og utsendelse av Helseteam ved kriser i utlandet ble fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet i 2008. Rutinene beskriver forberedelser, etablering og utsendelse av helseteam ved konsulære kriser i utlandet. Rutinene kan også benyttes for å sende ut helseteam som forsterkningsressurs internt i Norge ved kriser.

Emergency Medical Team(EMT)

Norge har etablert og fått sertifisert en tverrsektoriell beredskapsordning for å kunne bidra i internasjonale humanitære kriser i henhold til WHO retningslinjer for Emergency Medical Teams. NOR EMT består av helsepersonell fra de regionale helseteamene og logistikkpersonell fra DSB sine internasjonale konsepter. NOR EMT er selvforsynt for oppdrag inntil 6 uker, spesielt tilpasset kaldt klima og skal kunne være operasjonelle innen 48 timer etter aktivering. NOR EMT er en prehospital ressurs som skal kunne triagere, stabilisere og transportere akutt syke/skadde pasienter til rett behandlingstilbud. NOR EMT skal også tilby primærhelsetjenester, helsetjenester til mor/barn samt håndtering av enkle fødsler, sår og bruddskader.

Menneskelige og materielle ressurser

Ambulansetjeneste

Helseforetakene disponerer ambulanseressurser (bil, båt og luft). Beredskapen ivaretas gjennom egne ressurser og ved avtaler med frivillige organisasjoner. Oppdrag til ambulansetjenesten blir formidlet og fulgt opp fra

AMK-sentral. Det kan være ett eller flere ambulansedistrikt innenfor ansvarsområdet til en AMK-sentral. Ambulansestasjonene er godt geografisk spredt nasjonalt og de fleste har døgnkontinuerlig tilstedevakt. Hvite transportambulanser og Helseekspress-busser kan utgjøre en ekstra transportkapasitet under større hendelser og katastrofer.

Luftambulansetjenesten

Luftambulansetjenesten HF er en del av helseforetakenes ambulansetjeneste og akuttmedisinske beredskap gjennom avtalene som er inngått med fly- og helikopteroperatører. I tillegg er det inngått avtale mellom HOD og Justis- og beredskapsdepartementet om bruk av redningshelikoptertjenesten til ambulanseoppdrag.

Ambulansehelikoptertjenesten

Luftambulansetjenesten HF har til sammen 13 legebemannede ambulanshelikoptre fra 12 baser. Ambulansehelikoptrene er stasjonert i Arendal, Lørenskog (2 stk.), Ål, Dombås, Stavanger, Bergen, Førde, Ålesund, Trondheim, Brønnøysund, Evenes og Tromsø. Alle helikopterbasene har døgnkontinuerlig tilstedevakt, med en aktiveringstid på inntil 15 minutter. Helikopterbasene har også utrykningsbil til bruk i nærområdet og når været ikke tillater flyging. Tjenesten styres og koordineres fra dedikerte AMK-sentraler (AMK-LA).

Det er inngått samarbeidsavtale med de seks svenske landstingene langs grensen om gjensidig bruk av hverandres ambulanshelikoptre i grenseområdet.

Ambulanseflytjenesten

Luftambulansetjenesten HF har til sammen 9 ambulansfly fra 7 baser. Ambulanseflyene er stasjonert på Gardermoen (2 stk.), Ålesund (Vigra), Brønnøysund, Bodø, Tromsø, Alta (2 stk.) og Kirkenes. Flyene er bemannet med sykepleier og lege ved behov. Ambulanseflytjenesten koordineres av Flykoordineringssentralen (FKS) i Tromsø.

Samarbeid med andre aktører om helseberedskap

Forsvarets samarbeid med helsetjenesten

Helsedirektoratet kan anmode Forsvarets operative hovedkvarter om bistand til flytransport av personer som trenger medisinsk overvåkning, behandling og pleie under transporten. Forsvaret eier og drifter strategiske luftevakueringskapasiteter. Den samlede kapasiteten kalles STRATEVAC. Flyene kan brukes ved innenlands- og utenlandstransport og bemannes med forhåndsutpekt uniformert helsepersonell. Flyene klargjøres på 24-36 timer og kan ta sittende pasienter og bårpasienter. Forsvarsdepartementet har inngått avtale om ombygging av hurtigruteskip til hospitalskip. Avtalen regulerer også bruk av andre type ressurser.

Organisering i innsatsområde – lederfunksjoner

Helsetjenestens innsats ledes av Innsatsleder helse (ILH) og Medisinsk leder helse (MLH). Disse bærer hvite refleksester med «Innsatsleder helse» og «Medisinsk leder helse». Øvrig personell bærer arbeidsklær og merkevester som ved hverdags hendelser. Det vil variere hvilke øvrige lederroller det er hensiktsmessig å ta i

bruk. Særlig vil antall pasienter og geografiske forhold påvirke dette. De fleste hendelser vil håndteres uten behov for flere ledere. Se «Nasjonal veileder for helsetjenestens organisering på skadested»

6.5 Politiet

Politiets samfunnsoppdrag er å forbygge og bekjempe kriminalitet og skape trygghet for befolkningen. Politiet skal ha en bred tilnærming til sitt arbeid. Tilstedeværelse på rett sted til rett tid bidrar til å opprettholde tryggheten hos befolkningen.

Politidistriktene og politiets særorganer har et selvstendig ansvar for å løse samfunnsoppdraget innenfor sine respektive områder, og de skal i utgangspunktet selv håndtere alle politioppgaver i forbindelse med tilsiktede uønskede handlinger og utilsiktede uønskede hendelser i normalsituasjon og ved ekstraordinære hendelser og kriser. Politidirektoratet støtter ved behov politidistriktene i håndteringen, koordinerer mellom distrikt og samarbeidet med andre aktører. Politidirektoratet kan også instruere ved f.eks. bruk av operasjonsordre, utpeke koordinerende politimester o.

Politiet skal ha en beredskapsmessig evne for å håndtere alvorlig kriminalitet", herunder blant annet terrorisme, ulovlig etterretningsvirksomhet, sabotasje, gjengkriminalitet, samt ulykker og naturkatastrofer. Politiet skal derfor være forberedt på hendelser som kan kreve en større, velorganisert politiinnsats.

Skal politiets beredskapsoppgaver og ansvaret for koordinert innsats ivaretas, er det avgjørende at politiet har rolleforståelse og et øvingsmønster som ivaretar samvirke med andre nød- og beredskapssetater.

Større hendelser utløser som regel henvendelser fra befolkningen og media. Det er gjennom mediene de fleste får et inntrykk av politiets innsats. Derfor er det viktig at kommunikasjon får den nødvendige oppmerksomheten i politiets oppgaveløsning.

Den viktigste forutsetningen for å lykkes i felles oppgaveløsning er at beredskapsaktørene har god kunnskap om hverandres roller og ansvar. Politiet må kjenne de andre aktørenes ansvar og oppgaver. De andre aktørene må på sin side kjenne politiets ansvar og oppgaver i denne sammen-hengen.

Beredskapsmessig samarbeid mellom politi, nødetatene, kommuner og andre aktører bidrar til å klargjøre ansvarsområder og ansvarlig gjøre aktørene med hensyn til type hendelse, hendelsesforløp og tiltak. Informasjonsutveksling og felles situasjonsforståelse er også viktige premisser for god, felles oppgaveløsning.

Politiets hjemmelsgrunnlag, rolle og oppgaver

Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for politi- og lensmannsetaten og har etatsstyringsansvaret for Politidirektoratet. Politidirektoratet har ansvaret for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene og politiets særorgan.

Politiet skal beskytte person, eiendom og verne om all lovlig virksomhet. Politiet skal opprettholde offentlig orden og sikkerhet og, enten alene eller sammen med andre myndigheter, verne om alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet. Politiet skal yte befolkningen hjelp og tjenester i faresituasjoner. Politiet

skal videre forebygge, avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold. Politiet vil fortsatt utøve sine oppgaver under en væpnet konflikt og under okkupasjon. Under en væpnet konflikt og okkupasjon vil politiet få særlig krevende utfordringer knyttet til å beskytte personer og opprettholde alminnelig ro og orden. I tillegg må politiet håndtere annen kriminalitet som særlig knyttet seg til den væpnede konflikten, herunder brudd på krigens rett.

I medhold av politiloven § 27 første ledd plikter politiet å iverksette og organisere redningsinnsats. Bestemmelsen innebærer at politiet har et akutt, sektorovergripende ansvar for å håndtere ulykker og katastrofer i fredstid på alle samfunnsområder. I en akutfase er politimesteren gitt myndighet til å fatte beslutninger på andre myndigheters ansvarsområde, inntil ansvaret overtas av ansvarlig myndighet i henhold til ansvarsprinsippet.

Politiets beredskapssystem

I denne håndboken vil det bli vist til Politiets Beredskapssystem (PBS).

Politiets beredskapssystem (PBS) består av tre deler:

PBS I: Retningslinjer for politiets beredskap

PBS II: Politidirektoratets styringsdokumenter

PBS III: Politidistriktenes planverk

Til sammen utgjør disse delene en helhetlig dokumentasjon av politiets beredskapssystem. PBS er et verktøy for politiet i utarbeidelse og vedlikehold av et forenklet, oversiktlig og fleksibelt planverk som er innrettet slik at politiets oppgaver kan håndteres effektivt.

Vi vil i denne sammenheng ikke komme særlig inn på disse, annet enn grovt i skissere disposisjon og innhold:

PBS I: Retningslinjer for politiets beredskap

PBS I gir retningslinjene for politiets beredskapsarbeid. PBS I er bygget opp slik at brukeren lett kan finne fram til det hun/han har bruk for i sin funksjon. PBS I er ment å dekke de behov som kan oppstå, både ved mindre hendelser og større, mer kompliserte hendelser som krever et sterkere og mer omfattende ledelsesapparat.

PBS II: Politidirektoratets styringsdokumenter

Politidirektoratet gir ut styringsdokumenter på beredskapsområdet. Disse danner grunnlaget for politidistriktenes egne planer.

Det er ønskelig at Politiets beredskapssystem og system for organisering av redningstjenesten er tilpasset hverandre så langt som mulig. Dette er ikke minst viktig i majoriteten av redningshendelser, da disse normalt operativt styres ut fra LRS / politiets operasjonssentral.

PBS III: Politidistriktenes planverk

Politidistriktenes planverk skal ta utgangspunkt i føringene i PBS I og II og tilpasses lokale forhold.

6.6 Brann- og redningsvesen

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har det overordnede myndighetsansvaret for brannvernet og redningstjenesten. Departementet skal blant annet fastlegge mål, prinsipper og retningslinjer for tiltak mot brann og andre hendelser.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er direkte underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og er sentral tilsynsmyndighet på brannområdet og nasjonal brannmyndighet. DSB skal understøtte departementets arbeid med å videreutvikle samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. DSB skal være nasjonal brannmyndighet og myndighet på deler av redningsområdet og skal iverksette regjeringens strategi på området.

Det er kommunenes ansvar å sørge for etablering og drift av brann- og redningsvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapmessige oppgaver i henhold til lov 24. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) på en effektiv og sikker måte. Det er kommunestyret som er kommunens øverste myndighet, og det kommunale brann- og redningsvesenet forvaltes som en del av den kommunale administrasjonen, selv om kommunen kan sette bort deler av oppgavene til andre kommuner eller virksomheter,

Kommunene er selvstendige, politisk valgte og styrte forvaltningsnivåer. Kommunene er ikke underlagt andre organer enn Stortinget som lovgiver, så lenge ikke andre underordningsforhold følger av lov. Dette innebærer at statsforvaltningen ikke har noen generell styrings-, instruksjons- eller overprøvningsrett overfor kommunene.

Etter brann- og eksplosjonsvernloven kan departementet gi utfyllende bestemmelser til brann- og eksplosjonsvernloven i form av forskrifter der dette uttrykkelig fremgår av loven.

Denne myndigheten er delegert videre til DSB, som også kan gi tillatelser og godkjenninger der det fremkommer av loven, og som er klageinstans for vedtak fattet av kommunestyret. DSB skal også føre tilsyn med kommunene og deres etterlevelse av krav i brann- og eksplosjonsvernloven. Brann- og redningsvesenet skal også rapportere til DSB. DSB har ingen instruksjonsmyndighet overfor kommunen.

De lovpålagte oppgavene til brann- og redningsvesenet følger av loven § 11 og er å:

- gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om fare for brann, farer ved brann, brannverntiltak og opptreden i tilfelle brann og andre akutte ulykker
- gjennomføre brannforebyggende tilsyn
- gjennomføre ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på veg og jernbane
- utføre nærmere bestemte forebyggende og beredskapmessige oppgaver i krigs- og krisesituasjoner
- være innsatsstyrke ved brann

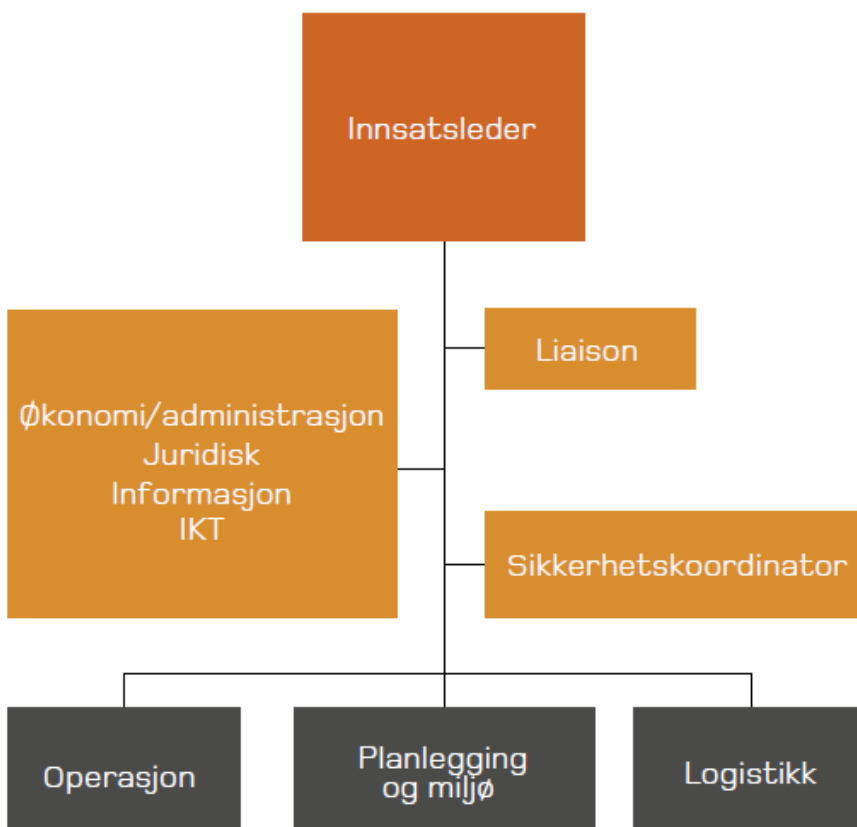
- være innsatsstyrke ved andre akutte ulykker der det er bestemt med grunnlag i kommunenes risiko- og sårbarhetsanalyse
- etter anmodning yte innsats ved brann og ulykker i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen
- Brannvesenet har fullmakter til å inneha skadestedsledelsen ved ulykkesituasjoner inntil ledelsen overtas av politiet (brann- og eksplosjonsvernlovens § 12 *Brannvesenets fullmakter ved brann og andre ulykkesituasjoner*).

Kommunene dekker kostnader til etablering og drift av brann- og redningsvesenet.

Organisering av innsats: ELS

Enhetlig ledelsessystem (ELS) er et standardisert ledelsessystem som er utviklet for kommunenes brann- og redningsvesen, Sivilforsvaret, de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA) og Kystverket. ELS er et lederstøtteverktøy som kan benyttes av andre, for eksempel kommunal kriseledelse. Hensikten er benytte et standardisert ledelsessystem, til bruk for å håndtere hendelser på en profesjonell, effektiv og sikker måte. Hendelser skal kunne håndteres på en gjenkjennbar og forutsigbar måte uavhengig av type og størrelse på hendelsen. ELS er tilpasset ledelsesnivåer og organisering av ledelse hos beredskapsaktører, og er i samsvar med prinsippene om ansvar, likhet og nærhet.

Organisering av innsats kan illustreres slik:

Figuren er hentet fra Veilederen til enhetlig ledelsessystem. www.dsb.no

Organisasjonen omfatter i hovedsak funksjonene *Innsatsleder, Planlegging og miljø, Operasjon og Logistikk*.

Enhver hendelse ledes av én innsatsleder. Håndtering av hendelser krever at innsatsleder planlegger og leder innsatsen, disponerer ressursene og utfører andre oppgaver som tilligger ledelsen. De ulike funksjonene etableres etter behov, og bemannes med medarbeidere som vurderes best egnet til å ivareta oppgavene som tilligger funksjonen. Flere funksjoner kan dekkes av samme person, og det benyttes ikke mer personell enn situasjonen krever. Ved omfattende og langvarige hendelser er det vesentlig at det tidlig planlegges for rullering og utskiftning av personell for å sikre organisasjonens utholdenhet over tid (dager/uker). Organisasjonen vil på denne måten bli etablert og tilpasset den hendelsen som skal håndteres.

Innsatsleder brann kan benytte ELS for å ivareta brann- og redningsvesenets ansvar ved enhver hendelse uten at det påvirker øvrig ledelse på stedet.

Ledelse av skadestedet for brann- og redning ivaretas av utrykningsleder, mens overordnet vakt, brannsjef eller eller hans stedfortreder, leder innsatsen på overordnet nivå.

Brann og redningvesenes nasjonal kapasiteter

RITS

Brann- og redningsvesenet har etter anmodning plikt til å yte innsats ved branner og andre ulykkesituasjoner i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen.

Brannen på passasjerfergen Scandinavian Star i april 1990 førte til at brann- og redningsvesenet fikk lovpålagt bistandsplikt ved branner på passasjerskip innenfor og utenfor den norske territorialgrensen.

På midten av 1990-tallet ble det opprettet en særskilt ordning kalt brannvesenets redningsinnsats til sjøs, forkortet RITS. Med ny brann- og eksplosjonsvernlov i 2002 ble plikten til å yte bistand endret til plikt til å yte innsats.

For å yte innsats til skip ved ulykker i rom sjø har staten inngått avtale med syv brann- og redningsvesen med særlig kompetanse og trening for bistand til skip. Bistanden omfatter brannfaglig råd til skipets kaptein ved at RITS mannskaper settes om bord på skip fra helikopter eller båt. I 2013 har staten hatt en avtale om RITS med Oslo brann- og redningsetat, Larvik brannvesen, Rogaland brann og redning IKS, Bergen Brannvesen, Ålesund brannvesen, Salten Brann IKS og Tromsø brann og redning. Beredskapen kjennetegnes videre ved at det årlig gjennomføres trening med eksempelvis 330-skvadronen, hovedredningscentralene, Kystvakten, Redningsselskapet og rederier. I tillegg gjennomføres det kurs og samtrening med skipenes egne mannskaper.

Kystverket har inngått avtale med brannvesnene i Oslo og Bergen om å ivareta kjemikalieberedskap.

Beredskapen går under betegnelsen RITS – KJEM.

Skogbrannhelikopter

DSB har avtale om leie av helikopter for å bistå brann- og redningsvesenet med skogbrannsløkking.

Skogbrannhelikopteret bistår ved store eller omfattende eller kompliserte branner der brann- og

redningsvesenet har behov for bistand. Brann- og redningsvesenet anmoder om bistand via 110 –sentral til HRS – Sør som operer skogbrannhelikopteret på vegne av DSB. For å sikre en effektiv bruk av helikopteret og bistå brann- og redningsvesen med håndtering av brann i skog og utmark har DSB etablert en lederstøtteordning med erfarent personell. Lederstøtteordningen er en avtalebasert ordning som ble etablert etter skogbrannen i Froland 2008. Ordningen sikrer DSB en utvidet kompetanse på håndtering av skogbranner.

Nødalarmsentraler for brann- og redningsvesen (110)

Organiseringen av brann- og redningsvesenenes nødalarmsentraler stiller seg noe annerledes enn de øvrige oppgavene til brann- og redningsvesenene.

I brann- og eksplosjonsvernloven § 16 er det åpnet for at sentral tilsynsmyndighet kan pålegge kommunene å etablere en nødalarmingsentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innen en fastsatt region, som kan omfatte flere kommuner. Regionene følger politidistriktsgrensene, med noen få unntak for enkelte brann- og redningsvesen.

Nødalarmingsentralen skal bemannes, utrustes og opereres slik at den til enhver tid fyller behovet for mottak og registrering av nødmeldinger, alarmering av mannskaper og kommunikasjon med innsatsstyrker og den som melder ulykken.

6.7 Sivilforsvaret

Sivilforsvaret er en del av totalforsvaret, og skal utføre oppgaver innenfor beskyttelse av sivilbefolkningen i krise eller krig. Gjennom rollen som statens beredskapsressurs, skal Sivilforsvaret bistå nødetatene og andre myndigheter innenfor et bredt spekter av oppgaver og hendelser. Sivilforsvaret skal være en sentral samvirkeaktør i det norske redningskonseptet.

Sivilforsvaret har fast plass i LRS og er representert i HRS gjennom DSB.

Sivilforsvarets er underlag Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, og er inndelt i sivilforsvarsdistrikter med 24/7 vaktordning. Sivilforsvaret har til sammen 8000 operative mannskaper fordelt i forskjellige typer operative avdelinger rundt i distriktene, som er plassert i ca. hver tredje kommune. Distriktssjefen ved det enkelte sivilforsvarsdistrikt er administrativ og operativ leder av distriktets styrker, jf. Distriktssjefsinstruksen¹⁵. Når nødetatene eller andre myndigheter har behov for bistand fra Sivilforsvaret, skal bistandsanmodning rettes til vakthavende ved aktuelt sivilforsvarsdistrikt.

For store og komplekse hendelser har Sivilforsvaret etablert Mobile Forsterkningsenheter (MFE) i henholdsvis Trondheim, Tromsø, Oppland/Starum, Bergen, Kristiansand og Bodø. Dette er nasjonale kapasiteter som nevnte distrikter er vertsdistrikter for. MFE er oppsatt med større store kapasiteter innenfor telt/lys/varme, store strømaggregater, VHF samband m/ repeater, ATVer med hengere og har stor pumpekapasitet. I tillegg har de tyngre kjøretøyer for transport av eget materiell. Sivilforsvaret har videre 13 mobile renseenheter og lokalt utplasserte Radioclager utfører rutinemessige og beredskapsmålinger for Statens strålevern.

Sivilforsvarets operative leveranser er blant annet:

- Infrastruktur i innsatsområde
- Kommandoplasstjenester
- Forpleining
- Førstehjelp
- Telt, lys og varme
- Brannslukking
- Lensing
- Vannforsyning
- Måling av radioaktivitet
- Dekontaminering
- Søk etter savnet person
- Evakuering
- Logistikkstøtte
- Pasientoppdrag utenfor vei
- Katastrofe/større hendelser
- Vakthold -/sikring

Innsatsavdelingene har personlig utrustning og avdelingsmateriell som kjøretøy, snøscootere, ATV, båter, brannmateriell, førstehjelpsmateriell, kommunikasjonsutstyr, måleutstyr for radioaktivitet, renseenhet og utstyr for å håndtere søk og redning.

I tillegg til nasjonale kapasiteter forvalter Sivilforsvaret på vegne av DSB konsepter for hjelpearbeid ved humanitære katastrofer i andre land.

¹⁵ Instruks for Sivilforsvarets distriktssjefer og om inndeling av Sivilforsvarets distrikter, FOR-2004-06-21-921

6.8 Forsvaret

Et av de forsvarspolitiske målene i Norge er at Forsvaret skal bidra til å ivareta norsk samfunnssikkerhet, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer, anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører.

Forsvaret kan yte bistand til redningstjenesten ved akutthendelser som store ulykker, natur katastrofer og terror. Som en del av totalforsvarskonseptet skal Forsvaret støtte det sivile samfunn ved ulykker, kriser, naturkatastrofer og annen fare for liv og helse eller materielle skader, inkludert ved terroranslag.

Forsvarets operative hovedkvarter

Forsvarets redningsressurser

Forsvaret ved FOH avgir og støtter redningstjenesten tilnærmet daglig med søk og rednings ressurser.

Ved støtte til søk og redning på land har Forsvaret betydelige personell ressurser. Videre, er for eksempel hunde-ekvipasjer, feltvogner, robuste snø – og terreng kjøretøy, og ikke minst luft ressurser tilgjengelig.

Ved støtte til søk og redning i tilknytning til det maritime domene, har Forsvaret til enhver tid fartøyer på patrulje. Blant annet patruljerer Kystvakten både kystnær og til havs. Marinefartøyer og øvrige fartøystyper er normalt daglig på seilas og tilgjengelig for støtte.

Forsvarets luftressurser, herunder spesielt Orion fly, og helikopter, er velegnede søks ressurser med stor kapasitet og utholdenhet.

Forsvaret har maritime sensorer, disse kan blant annet gjennomføre «historiske» søk. Forsvarets har også sanitets ressurser.

Utover Forsvarets egne ressurser, har FOH oversikt over utenlandske og /eller allierte stats maritime- sjø og luft fartøyer. Dette er ressurser potensielt tilgjengelig for støtte. Denne oversikten er FOH alene om å ha i Norge.

Av den grunn er det avgjørende at Forsvaret ved FOH ved behov for Forsvarets ressurser konsulteres for å identifisere tilgjengelige og kapable ressurser best mulig tilpasset operasjonen.

Dette skal allikevel ikke være til hinder for at Hovedredningssentralene, hhv Bodø og Sola, umiddelbart tar kontakt med «synlige» ressurser og engasjerer disse i operasjonen for å unngå tidstap.

FOH har døgnbemannet operasjonsrom og vil alltid svare på et av følgende telefon nummer: 75536370, og 75536300

Vedrørende Heimevernet har HV sin Liaison til FOH lest gjennom dokumentet og det som omhandler HV, hun har utført noen rettelser og beskrevet dokumentet med oppdaterte referanser, blant annet. Dersom behov for konsultasjon med HV ved FOH bes Bente Rosenberg Andersen kontaktes per telefon Jobb 75536366, mobil 916 15399, alternativt mail benandersen@mil.no.

Heimevernet utøver det lokale territorielle ansvaret på vegne av sjef FOH. Gjennom det lokale territorielle ansvaret ivaretar HVs distriktssjefer den daglige koordineringen og samhandling med sivile aktører i landets fylker og kommuner. Forsvarets representant i LRS redningsledelse ivaretas av de respektive Heimevernsdistrikt. Den enkelte HV-distriktssjef har også lokal samarbeidsavtale med respektive Politimestre som beskriver samvirke mellom politi og HV på regionalt nivå, spesielt mht trening/øving og objektsikring.

Etter Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret mm datert 1 juli 2017, (forsvarsloven) § 17, tredje ledd, pkt a, kan heimevernspersonell (vernepliktige) kalles inn til ekstraordinær tjeneste for bla å avverge og begrense naturkatastrofer eller alvorlige ulykker. Kongen i statsråd bestemmer om vernepliktige kan kalles inn til ekstraordinær tjeneste. Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av ekstraordinær tjeneste, om at Heimevernet kan kalle inn vernepliktige til ekstraordinær tjeneste etter tredje ledd bokstav a, og om hvem som skal kunne be om bistand fra Heimevernet.

6.9 Redningshelikoptertjenesten

Her kommer det beskrivelse av redningshelikoptertjenesten med stasjoneringsplan mv

6.10 Frivillige rednings- og beredkapsressurser

Hovedbidrag i redningstjenesten

Frivillige ressurser er et sentralt element i norsk beredskap og har samlet sett over 500 lokale operative enheter og mellom 8000 og 10 000 mannskaper. Frivillige rednings- og beredkapsorganisasjoner organiserer, trener og utrunder lokale ressurser for redningsinnsats. Kjerneoppgaven for de fleste frivillige rednings- og beredkapsorganisasjoner er søk etter savnet person og redning av tilskadekomne fra terrenget til helsehjelp. Frivillige rednings- og beredkapsorganisasjoner er den raskeste og største ressursen til å gi nødetatene støtte under større hendelser.

Frivillige ressurser er organisert iselvstendige organisasjoner, men koordineres faglig og i sitt påvirkningsarbeid gjennom Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF). FORF har som mandat å:

- Å være et samarbeidsorgan for de frivillige organisasjonene som er engasjert i den norske redningstjenesten.
- Å fremme medlemsorganisasjonenes redningsfaglige kompetanse.
- Arbeide for utvikling av standarder for taktisk, praktisk og tekniske metoder til bruk for medlemsorganisasjonenes arbeid, innen redningstjenesten der dette er naturlig.
- Arbeide for et godt samarbeid mellom medlemsorganisasjonene og de redningsfaglige myndigheter.
- Arbeide for utarbeidelse av felles faglitteratur der det er naturlig og mulig.
- Arbeide for aktivt å synliggjøre behovet for de frivillige organisasjonene særlig overfor politiske myndigheter.
- Arbeide aktivt for å skaffe nødvendig offentlig økonomisk støtte til medlemsorganisasjonene.

Det finnes også frivillige ressurser som ikke er medlemmer av FORF.

Generelt er det høye krav for å være et frivillig redningsmannskap, tjenesten krever en grunnopplæring, kontinuerlig trening og deltakelse i redningsaksjoner. Det er også vanlig med fysiske krav for å kunne delta. Utdanning kan grovt deles i en grunnutdanning, fagspesifikk utdanning og trening for å oppnå lederstatus i ulike fag samt instruktøropplæring:

- Maritim opplæring på en rekke områder
- Akuttmedisinsk opplæring på mange nivåer
- Utdanning av hunderessurser på flere områder
- Utdanning av egne operative ledere
- Utdanning av instruktører innenfor flere fagområder
- Fagkurs innen en rekke områder (snøskred, ulike kjøretøy, spesielle former for beredskap)
- Utdanning innen søk og redning barmark og snødekt mark med ulike metoder
- Utdanning innen fjell og grotteredning
- Utstrakt øvelsesaktivitet og egentrening for å vedlikeholde kompetansen

Det er vanlig med krav om regodkjenning på faste intervaller.

Mannskaper stiller på sin fritid og bruker i stor grad eget personlig utstyr i sin innsats.

Generelle kapasiteter som alle ressurser har, er knyttet til å kunne organisere seg, planlegge egen innsats, søke med ulike metoder og yte livreddende førstehjelp på ulike nivåer.

Bidrag i redningstjenesten/generelle kapasiteter

- Bruk av hunder til søk under alle forhold
- Mannskaper til søk og redning under alle forhold
- Båter til søk og redning i sjø og vann
- Ressurser til forsterkning av samfunnets innsats ved katastrofer og større hendelser
- Evne til å støtte aksjoner med fly
- Evne til å støtte aksjoner med samband som gir dekning under alle forhold
- Ressurser til fjellredning, alene eller sammen med helikopterressurser
- Ressurser til redning i grotter

Hendelsestyper der frivillige ressurser rekvireres

- Søk barmark
- Søk vinter
- Søk i sjø og vann
- Henteoppdrag
- Snøskred
- Redning i vanskelig terreng
- Katastrofe
- Større hendelser

Organisering på operativt nivå

Frivillige er representert i alle landets LRS og HRS redningsledelse med en representant. Representanten velges av og blant frivillige rednings- og beredskapsorganisasjoner. Representanten har en instruks fastsatt av FORF for utøvelse av sin funksjon både under og mellom hendelser.

Alle organisasjonene varsles av LRS for utkalling til søk og redningsaksjoner. Politiet kan kalle ressursrser fra frivillige u til søk etter antatt omkommet person. AMK kan rekvirere ressurser der det foreligger samarbeidsavtale mellom frivillige og helsetjenesten representert ved lokalt eller regionalt helseforetak, eller via LRS der det ikke foreligger avtale. Også kommunalt og fylkeskommunalt nivå kan be om bistand f.eks. i forbindelse med flom, ekstremvær og pandemi.

Mottak av alarm fra rekvirent skjer til en person som har alarmtelefon på vegne av organisasjonen.

Vedkommende varsler deretter egne ressurser ut fra alarmlister og gjennom bruk av fellesvarslingssystemer slik at varslingen kun tar få minutter.

Røde Kors og Norsk Folkehjelp har ofte stasjonert vakt, enten på vaktstasjon i fjellet eller i forbindelse med større aktiviteter

Kort om kapasiteter i hver enkelt organisasjon

NAK flytjeneste

- Beredskap for søk med fly
- 17 flyklubber
- 24 t beredskap hele året
- 30 min i sør opp til Namsos
- Transport av ressurser og utstyr
- VHF, mobil, GPS, digitale kamera
- Sambands relé for å etablere og oppretthold kommunikasjon
- Søk etter antatt omkomne

Norske redningshunder

- Utdanner hunder, hunderførere og operative ledere
- Døgnbemannet alarmtelefon
- Alle distrikt har egen beredskapsansvarlig
- Samarbeider tett med redningshelikoptrene
- 250 ettersøkningshunder
- 110 lavinehunder (søk i snøskred)
- 26 katastrofegrunder med godkjenning for søk i sammenraste bygninger

Røde kors hjelpekorps

- Utdanner mannskaper og ledere til innsats i redningstjenesten
- Norges største frivillige redningsorganisasjon
- 300 lokale grupper med 7000 aktive medlemmer
- Beredskap 24 t hele året
- Bistår søk, redning og evakuering på og ved sjø, vann, fjell og skog

- Er en bred beredskapsaktør med kompetans innen førstehjelp, organisering/ledelse og ulike redningstilfeller ut fra lokale behov. Det betyr at det kan være grupper som er spesielt trent for sjøberedskap, snøskredinnsats eller bruk av ulike terrengkjøretøy
- Er alltid en katastroferessurs som kan løse ulike oppgaver/roller på et større skadested, normalt koblet til søk etter skadde, vurdering, behandling og evakuerte av skadde til helsethjelp

Norsk Folkehjelp Sanitet

- Utdanner mannskaper og ledere til redningstjenesten
- 70 sanitetsgrupper og rundt 2000 operative mannskaper
- Bistår søk, redning og evakuering på og ved sjø, vann, fjell og skog
- Er en bred beredskapsaktør med kompetans innen førstehjelp, organsering/ledelse og ulike redningstilfeller ut fra lokale behov. Det betyr at det kan være grupper som er spesielt trent for sjøberedskap, snøskredinnsats eller bruk av ulike terrengkjøretøy
- Er alltid en katastroferessurs som kan løse ulike oppgaver/roller på et større skadested, normalt koblet til søk etter skadde, vurdering, behandling og evakuerte av skadde til helsethjelp

Speidernes beredskapsgruppe

- Utdanner mannskaper og ledere til innsats i redningstjenesten
- Gjennomgår et 2-årig treningsprogram i beredskap og førstehjelp
- Deltar i lete- og redningsaksjoner

Norsk Grotteforbund

- Beredskap for krevende redning i grotter
- Dekker hele landet med hovedvekt på Nord-Trøndelag, Nordland, Troms hvor 99 % av grottene i Norge er lokalisert
- 27 mannskaper på egen alarmliste
- Egne leger og helsepersonell i beredskapen
- Betydelig kunnskap og erfaring
- Spesialutstyr for redningsoppdrag under jorden

Norsk Radio Relæ Liga

- Beredskap med nød og katastrofesamband
- Ikke avhengig av fast infrastruktur som annet samband
- 80 automatiske relestasjoner for VHF og UHF telefoni
- Stort antall automatiske noder for datakommunikasjon
- Komplette radiostasjoner og antenneanlegg for HF, VHF og UHF samband
- 41 sambandsgrupper på landsbasis

Norske Alpine Redningsgrupper

- Kan hente pasienter fra utilgjengelig områder, og gjør en innsats der det er behov for kompetanse på fallsikring
- Organiserer ca. 250 erfarne fjellklatrere i 10 redningsgrupper (Tromsø, Bodø, Svolvær, Sunnmøre, Romsdal, Jostedal, N-Gudbrandsdal, Hordaland, Rogaland og Langfjella)
- Samarbeider tett med 330 skvadronen, og har prosedyrer for avansert uthenting av skadde i samarbeid med redningshelikoptre
- Samarbeider med luftambulanshelikoptre, og kan settes inn/ut av fjellet på utilgjengelige steder og bistå i direkte uthenting av skadde fra bratt terreng
- Ved siden av klassisk redningstjeneste i forbindelse med fallulykker er ressursen relevant for redning av personer fra gondolbaner, elvejuv, utilgjengelige rasområder
- Gruppene skal varsles direkte fra HRS

Lokale letegrupper

Det finnes en rekke ulike letegrupper som er organisert på utsiden av de tradisjonelle rednings- og beredskapsorganisasjonene. Flere har ikke et nasjonalt faglig oppheng. Gruppen kan gi verdifulle bidrag lokalt enten som følge av lokalkunnskap, egnethet for operasjon i områder eller evne til mobilisering. Det må gjøre en vurdering av kompetanse og utrustning i gruppen og om gruppen er egnet for innsats i redningstjenesten. Det må framgå av planverket når gruppen skal varsles.

Uorganiserte frivillige

I økende grad mobiliseres befolkningen gjennom sosiale medier til å lete etter folk som er savnet.

Uorganiserte frivillige kan grovt deles i to kategorier

1) Spontan mobilisering av befolkningen gjennom sosiale medier: Dette er en usortert personellkategori som potensielt kan forstyrre førsteinnsatsen. Det er viktig at man styrer dette tidlig i aksjonen for å unngå at effektiviteten i førsteinnsatsen svekkes. Se veileder for søk etter savnet person på land.

2) Personell med relevante ferdigheter og egnethet: Dette vil være fjellførere, turistguider, sauebønder mv. som er kjent i fjellet, har godt utstyr og er i god fysisk form. Dette er ressurser som kan gi verdifulle bidrag til en redningsaksjon. Spesielt godt egnet til å løse oppdrag mot interessepunkter og på ledelinjer da det krever en form for orientering som ligger tett opp mot turorientering.

6.11 Redningssselskapet

Redningssselskapet (RS) er en samfunnsnyttig og humanitær organisasjon og en primærressurs innen sjøsikkerhet og kystberedskap. RS redder liv og berger verdier langs hele kysten og på de største innsjøene gjennom 51 redningsskøyter bemannet av fast ansatte og frivillig mannskap. Mannskapene har høy maritim kompetanse innen SAR (søk og redning), førstehjelp, brann, akutt forurensning, 25 redningsskøyter har yrkesdykkere om bord. Samfunnsnyttien av RS sin virksomhet er av Menon Economics (2016) beregnet til to milliarder kroner i året. RS sin visjon er at ingen skal drukne.

Koordinering RS har kort responstid og dekker brorparten av norskekysten innen én time. RS styres operativt av de to hovedredningssentralene som er lokalisert i Bodø og på Sola ved Stavanger. I noen tilfeller ved sjønære landaksjoner, hvor man ber om støtte fra RS så koordineres dette fra en av de 12 lokale redningssentralene (LRS).

Avtaler RS har samarbeidsavtaler med sentrale beredskapsaktører som politi og helseforetak. Avtalene skal stimulere til og legge til rette for å styrke samhandlingen og beredskapen i Norge, gjennom praktisering av samarbeid på områder som for eksempel sjøtransport for politiet og skys av helse personell. Det er også inngått avtaler med Kystverket og NOFO innen oljevern beredskap.

Kompetanse RS Sjøredningsskolen driver kursvirksomhet og opplæring innenfor sjøsikkerhet og maritim kompetanse for Redningssselskapets operative mannskaper. Skolen har tilgang til simulatorpark, brannfelt, basseng og sjøredningsfasiliteter.

Her kommer det en oppstilling av andre sentrale aktører som bør med, herunder private virksomheter med betydelig beredskapsansvar

6.12 Industrivernet

Industrivernet er industriens egen beredskap. Hendelser varsles i henhold til beredskapsplan og varslingslister både internt, til nødetater og eventuelt til andre berørte (naboer, kommunen osv.). Industrivernet skal forsvarlig og effektivt begrense konsekvensene av uønskede hendelser som kan true liv, helse, miljø, materielle verdier og bidra til rask normalisering.

Mindre industrivern skal kunne varsle nødetater og begrense konsekvenser med enklere hjelpemidler frem til nødetatene kommer. Større industrivern vil også kunne stille med røyk/kjemikaliedykkere, tyngre slukkeutstyr samt kjøretøy. Industrivernet skal være forberedt på å møte nødetatene og være kjentmann og lokal rådgiver i det videre redningsarbeidet.

Industrivernpliktige virksomheter plikter etter anmodning å yte bistand til annen virksomhet og nød- og beredskapsetatene. Dette kan være både lokale mannskap og utstyr innen førstehjelp, brannvern og miljø- og kjemikalievern.

Industrivern er et lovpålagt krav om egenbeskyttelse som gjelder for de fleste store og mellomstore industrivirksomheter. Hjemmelen er sivilbeskyttelsesloven § 23 og forskrift om industrivern. Industrivernet består av lokalkjente ansatte, trent og utstyrt for å håndtere aktuelle hendelser på egen arbeidsplass.

Virksomheten skal utarbeide en oversikt over mulige uønskede hendelser som kan oppstå. Denne oversikten er utgangspunktet for hvordan de skal organisere, utstyre og øve sitt industrivern – sine lokale beredskapsressurser.

Det er ca. 1000 industrivernpliktige virksomheter, spredt over hele landet. Per 2017 er det registrert tilsammen 14000 innsatspersonell i industrivernpliktige virksomheter.

7 Fasene i et redningsoppdrag

7.1 Innledende om faser, stadier og hastegrader

En redningsaksjon kan være enkel og bli løst i løpet av kort tid, eller den kan være kompleks og/eller vare i flere døgn med bruk av store ressurser. De ulike bidragsyterne har ulike tradisjoner og begreper rundt faser og stadier i en redningsaksjon. I denne håndboken viser vi til det som er etablert som et felles internasjonalt begrepsapparat for redningstjenesten, og ber om at ulike aktører i størst mulig grad tar hensyn til dette i planleggingen av egen beredskap og utvikling av egne systemer.

Hastegradene er nærmere beskrevet i det internasjonale planverket IAMSAR og brukes av HRS ved både sjø-, luft- og landhendelser.

Det er viktig at alle aktører har samme forståelse av hvilken fase man er i under et redningsoppdrag., for eksempel ateksempelateksempelat alle forstår at man nå jobber med å avklare hendelsen eller at alle forstår at nå er aksjonen i en nødfase og vi har besluttet å iverksette innsats. Det er viktig at aktørene underveis i et redningsoppdrag kan snakke sammen om hvilken fase man er i, dette er spesielt viktig i operasjonsfasen. ForoperasjonsfasenFor å sikre felles læring må vi også ha felles uttrykk for de ulike fasene og tidslinjen i en redningsaksjon.

Detaljert beskrivelse av faser og stadier er tatt inn i Nasjonal veileder om planverk og samvirke i redningstjenesten.

7.2. Skisse over stadier og faser i en redningsaksjon

7.3 Hendelsens hastegrad – gradering av den første meldingen

Tre hastegrader er etablert internasjonalt for å klassifisere hendelsens hastegrad og som et hjelpemiddel til å avgjøre hvilke tiltak som bør iverksettes. De ulike hastegradene er usikkerhet, beredskap og nød.

Ved mottak av den første meldingen bestemmer man hastegraden ut fra graden av bekymring for sikkerheten til den eller de som kan være i nød. Man kan sette en hvilken som helst hastegrad ut fra første melding, men må også justere hastegraden etter hva undersøkelser bekrefter eller ikke bekrefter. Ved en bekymringsmelding vil man foreta tidlige undersøkelser for å bekrefte personers sikkerhet. Fører ikke disse fram, vil man løfte hendelsen til neste hastegrad. Får man derimot klare indikasjoner på en ulykke, eller nødmelding, er hastegraden «nød».

7.3.1 Usikkerhetsfasen

Usikkerhet brukes når man kjenner til en hendelse som må følges eller undersøkes nærmere, men der man ikke trenger å sende søk- og redningsressurser. Dette kan for eksempel være situasjoner der personer ikke har kommet til avtalt tidspunkt. Kommunikasjonssøk (søk etter mobiltelefon, andre elektroniske spor) vil starte i denne fasen, noe som brukes når det er usikkerhet rundt sikkerheten til den eller de som kan trenge hjelp. Søk- og redningsressurser bør forhåndsvarsles.

7.3.2 Beredskapsfasen

Beredskap brukes når personer har problemer og kan ha behov for hjelp, men ikke er i umiddelbar nød. Fasen tilsier økt årvåkenhet, men det er ingen kjente farer som krever en umiddelbar redningsaksjon. Søk- og redningsressurser bør varsles og sendes mot innsatsområdet dersom det vurderes at situasjonen kan forverres, eller at andre forhold vil gjøre det vanskelig å bistå på et senere tidspunkt. Fasen brukes når undersøkelser eller kommunikasjonssøk i usikkerhetsfasen ikke avklarer situasjonen. Det bør vurderes å sende søk- og redningsressurser for å sjekke aktuelle steder og/eller antatt rute. Andre personer eller ressurser bør bes om å holde utkikk i det aktuelle området, for eksempel melding til båter i området om å holde utkikk etter en båt som kan være savnet.

7.3.3 Nød

Nød brukes når det er mottatt nødmelding eller observasjoner av personer i nød og når tiltak i beredskapsfasen ikke avklarer situasjonen, når graden av bekymring for sikkerheten til personer som kan være i nød er så stor at det rettferdiggjør iverksettelse av en søk- og redningsaksjon, og ellers når det foreligger informasjon som tilsier at det er rimelig sikkert at personer er i fare og trenger umiddelbar redning.

7.4 Stadiene i en redningsaksjon

Ovenfor er hastegraden man gir meldinger som kommer inn, beskrevet. Selve redningsaksjonen går i fire stadier som er gitt en felles beskrivelse.

7.4.1 Stadium 1 – første melding

Første indikasjon på at noen kan trenge hjelp kan blant annet basere seg på observasjoner, nødmelding, bekymringsmelding eller melding om at en person ikke har kommet fram til avtalt tidspunkt.

7.4.2 Stadium 2 – første tiltak

Når HRS/LRS mottar første melding er det hensiktsmessig å iverksette enkelte tidlige tiltak mens man innhenter og evaluerer mer utfyllende informasjon. Etter å ha evaluert tilgjengelig informasjon setter HRS en hastegrad basert på graden av bekymring for sikkerheten til personen som kan være i nød.

Avhengig av hvordan hendelsen utvikler seg, kan det være nødvendig å endre hastegrad underveis. HRS har forskjellige tiltakslistene, avhengig av type hendelse og hastegrad. Første tiltak for LRS kan blant annet være evaluering og klassifisering av tilgjengelig informasjon, etterretning, kommunikasjonssøk, eller direkte varsling av ressurser.

7.4.3 Stadium 3 – planlegging

På dette stadiet utarbeides spesifikke operasjonsplaner for hendelsen, som plan for varsling av ressurser, plan for søk, plan for redning og plan for evakuering til sikkert sted eller sykehus. Det vil også være behov for en mottaks- og informasjonsplan til pårørende, samt en plan for media.

7.4.4 Stadium 4 – operasjon

Dette innebærer alle aktiviteter involvert i selve operasjonen; søket etter personer, assistanse, redning og evakuering til sikkert sted eller sykehus. I operasjonsfasen vil man fortsatt drive innhenting og evaluering av informasjon, varsling av ressurser og planlegge nye og oppfølgende søk. I Norge vil man på taktisk nivå strukturere redningsaksjonen ved å dele det i fem operasjonsperioder.

A – Førsteinnsats

De første timene i en redningsaksjon hvor alle ressursene brukes fortløpende etter hvert som de ankommer, for maksimal effekt. I denne fasen kan det være knapphet på ressurser både i innsatsen og ledelsesmessig.

B – Fullskalainnsats

Det er rikelig med ressurser, de første oppdragene er gjennomført og man har etablert kommandoplass med alle funksjoner tilstede.

C – Kvalitetssikringsfase

I denne fasen kvalitetssikrer man den innsatsen som er gjort, ofte når man er i en fase der man skal avslutte redningsinnsats.

D – Redningsfase (relevant ved søksaksjoner)

Denne fasen inneholder tiltakene som må gjøres overfor den konkrete pasienten når vedkommende er funnet og skal evakueres til helsehjelp. I dette ligger både det å ta seg fram til savnede/nødstedte, stabiliserende tiltak/førstehjelp og evakuering.

E – Aksjon ikke mulig/avventende fase

I denne operasjonsfasen kan det være at det er behov for redningsinnsats som ikke er mulig å iverksette av sikkerhetsgrunner, etterretning eller forhold hos redningsressursene. For eksempel at været ikke gjør effektivt søk mulig eller behov for å avklare en trussel.

7.4.5 Stadium 5 - Avslutning

Man går over i siste fase når det er bekreftet at de som er i nød ikke er i fare, er funnet og brakt til sikkert sted eller sykehus, eller at det av bemyndigede personer vurderes at det ikke finnes håp om å finne vedkommende i live. Avslutningen av en redningsaksjon inkluderer blant annet oppfølging av pårørende, demobilisering av ressurser, oppfølging av mannskaper og evaluering av operasjonen.

Før innstilling av en redningssaksjon der de som er savnet ikke er funnet må det foretas en grundig evaluering av overlevelsesmulighet og kvalitetssikring av innsats som er gjennomført. Det skal søkes så lenge det er håp om å redde liv pluss "litt til". Hovedredningsentralen beslutter avslutning av pågående søk i samråd med lokal redningsentral i de tilfeller hvor LRS koordinerer hendelsen. Kriterier for dette er opplistet i veileder om planverk og samvirke i redningstjenesten, og innebærer blant annet innhenting av en legevurdering og forankring av beslutningen hos politimester

7.5. Nivåene i krisehåndtering / ledelse av redningsaksjoner

En redningsaksjon ledes på 3 nivåer; taktisk, operasjonelt og strategisk nivå.

7.5.1 Taktisk nivå

Taktisk nivå (1.linje) beskriver innsatsstyrkene og deres organisering på og ved innsatsområdet. Ledelse på taktisk nivå innebærer direkte ledelse og samordning av innsatsstyrker.

På land ledes en redningsaksjon på taktisk nivå normalt av en Innsatsleder (IK) fra politiet som oppretter en kommandoplass (IL-KO) ved innsatsområdet og knytter til seg aktuelle ledere.

På sjøen kan en redningsaksjon ledes på taktisk nivå av en "On scene coordinator" (OSC), dersom HRS finner dette hensiktsmessig. OSC er en person med maritim søk- og redningskompetanse om bord i et fartøy som koordinerer søk- og redningsinnsats mellom enheter til sjøs, og som utpekes av HRS. Ombord på et fartøy er det skipets fører eller dennes stedfortreder som leder innsatsen på eget fartøy. Første redningsressurs som ankommer en nøddested på sjøen, skal ta ledelse på stedet inntil HRS treffer annen beslutning¹⁶.

I redningsaksjoner hvor det er behov for å koordinere flere luftfartøy under innsatsen, kan HRS utnevne en "Air coordinator" (ACO) som sørger for koordinering mellom og effektiv innsats fra flymaskiner. ACO kan utøve sin funksjon både fra bakken og fra et luftfartøy.

7.5.2 Operasjonelt nivå

Operasjonelt nivå (2.linje) beskriver ledelsesapparatet som gir oppdrag til og som støtter taktisk nivå.

Redningsaksjoner på land ledes normalt på operasjonelt nivå av politiets operasjonsleder fra politidistriktets operasjonssentral. Ved større hendelser kan det operasjonelle ledelsesnivået i lokal redningsentral forsterkes med politimesterens operative stab. Og innkalling av LRS redningsledelse og eller rådgivere til LRS.

¹⁶ IAMSAR Vol.III section 3.

Politimesterens operative stab er en utvidelse av beslutningsstøtten for LRS ved at ledelsessystemet tilpasses for å håndtere større hendelser utover det som er den daglige kapasiteten til operasjonssentralen. Hensikten er å etablere en effektiv ledelse og koordinering av de ressurser som politidistriktet disponerer på operasjonelt nivå. Stabssjef er leder for staben, operasjonsleder er leder for styrkene ute.

Staben består av inntil 7 funksjonsledere og ved behov underlagte delledere og stabsmedarbeidere¹⁷:

- Stabssjefen
- P1. Personell
- P2. Etterretning
- P3. Operasjon
- P4. Logistikk
- P5. Informasjon
- P6. Juridisk
- P7. Situasjonsavhengig

Sjøaksjoner ledes på operasjonelt nivå fra hovedredningsentralene. Det er vakthavende redningsleder som er øverste leder av en redningsaksjon til sjøs, og som handler på vegne av HRS redningsledelse og etter fullmakt fra politimesteren på operasjonelt nivå. Vakthavende redningsleder har en eller flere assisterende redningsledere under seg.

Luftaksjoner ledes på operasjonelt nivå fra Hovedredningsentralene, med vakthavende redningsleder som øverste leder. ACO vil være underlagt HRS.

7.5.3 Strategisk nivå

Strategisk nivå beskriver ledelsesapparatet på overordnet nivå. Dette nivået består av redningsledelsene i hvert politidistrikt, og redningsledelsen på hovedredningsentralene. Det er politimesteren i det aktuelle politidistriktet som er øverste leder for LRS redningsledelse. Politimestrene i Sør-Vest og Nordland politidistrikt er også ledere for HRS redningsledelse. Redningsledelsene hos LRS og HRS vil kunne bli iverksatt innenfor land, sjø og lufthendelser.

Ledelsen på strategisk nivå skal ha et langsiktig planleggingsperspektiv for å håndtere hendelsen.

Begrepene *taktisk*, *operasjonell* og *strategisk* ledelse benyttes også i det nasjonale krisehåndteringsapparatet.

¹⁷ I en hendelse innkaller PM/Stabssjefen de deler av staben de mener er formålstjenlig

7.5.4 Harmonisering av nivåer i krisehåndtering

Begrepene ovenfor benyttes ulikt i ulike etater og organisasjoner. For å unngå misforståelser anbefaler vi alle å legge nivåinndelingen ovenfor til grunn for egen organisering.

8. Mottak av alarm, varsling og mobilisering av redningsressurser

8.1 Mottakere av nødmeldinger

Det er som har ansvar for å koordinere redningsaksjoner på land i Norge etter delegert fullmakt fra hovedredningssentralen. Hver operasjonssentral er også en Lokal Redningssentral (LRS). Publikum kontakter politiet på nødnummer 112 for akutt bistand ved hendelser eller når noen er savnet. Når henvendelsen til politiet gjelder et redningsoppdrag kontakter politiet uten opphold HRS og det blir iverksatt en redningsaksjon med nødvendige ressurser.

Det er flere måter redningstjenesten kan bli aktivert på. Utover politets nødnummer/LRS så er det fem ulike kanaler som gir publikum direkte tilgang til varsling av redningstjenesten, se nedenfor

8.1.1 Medisinsk nødmeldetjeneste

Medisinsk nødmeldetjeneste er et landsdekkende, organisatorisk og kommunikasjonsteknisk system for varsling og håndtering av henvendelser ved behov for akuttmedisinsk hjelp og kommunikasjon innen helse- og omsorgssektoren, der kommunenes legevaktnumre, nasjonalt legevaktnummer (116 117) og medisinsk nødtelefon (113) inngår.

AMK skal motta og håndtere henvendelser om akuttmedisinsk bistand. AMK skal gi nødvendige råd og veiledning, prioritere, registrere, iverksette, koordinere og følge opp akuttmedisinske oppdrag.

AMK varsler uten opphold lokale redningssentral og hovedredningssentral ved behov for samordnet innsats mellom redningstjenesten og AMK.

Legevaktsentralen skal motta og håndtere henvendelser om personer som trenger øyeblikkelig helsehjelp når fastlegen ikke er tilgjengelig og hjelpen ikke kan vente. Legevaktsentralen skal gi medisinskfaglige råd og veiledning, prioritere, registrere, iverksette og følge opp henvendelser om behov for øyeblikkelig hjelp, blant annet å videreformidle henvendelser til helse- og omsorgstjenesten i kommunen, lege i vakt, fastlege, jordmor, kriseteam og andre relevante instanser.

8.1.2 Nødalarmingsentral brann (110-sentral)

110-sentralen er en landsdekkende kommunikasjonsberedskap for mottak av meldinger om brann og andre ulykker innen en fastsatt region som kan omfatte flere kommuner. 110-sentralen har som primæroppgave å ta imot nødmeldinger, alarmere og kalle ut mannskaper, etablere samband og loggføre hendelser. 110-sentralen varsler uten opphold lokal redningssentral og hovedredningssentral ved behov for samordnet innsats ved bruk av SAR-varsling.

8.1.3 Kystradio (Telenor maritim radio)

Kystradioen i Norge har ansvar for radiosambandet til sjøs og mottar nød- og assistansemeldinger fra sjøfarende. Det er Telenor som driver kystradioen, som i tillegg til å motta og videreformidle nød- og assistansemeldinger også omfatter en kommersiell del med blant annet formidling av vær og

sikkerhetsmeldinger. Kystradioen er samlokalisert med Hovedredningssentralene og utgjør kommunikasjonsleddet mellom redningstjenesten og fartøyer på sjøen.

8.1.4 Lufttrafikkjenesten (Avinor)

Lufttrafikkjenesten i Norge avvikler og gir informasjon til flytrafikken for at denne skal foregå på en effektiv og trygg måte. Ved meldinger om flymaskiner som har problemer eller er savnet, varsler lufttrafikkjenesten andre relevante myndigheter. Politiet, HRS og lufttrafikkjenesten har en gjensidig varslingsplikt ved hendelser som gjelder flytrafikk. Lufttrafikkjenesten utgjør kommunikasjonsleddet mellom redningstjenesten og luftfartøy som trenger assistanse.

8.1.5 Hovedredningssentralen

Hovedredningssentralen kan varsles direkte om hendelser. Hovedredningssentralen kan motta melding om behov for bistand fra andre redningsentraler og nødmelding via nødpeilesender

8.2 Oppstart av en hendelse

Oppstart av en søk- og redningsaksjon vil som regel være basert på at en innringers bekymring for eget eller andres liv og helse. Den mottakeren som får en slik bekymrings- eller nødmelding (førstemelding), vil enten selv søke å innhente mest mulig informasjon, eller sette innringer i direkte forbindelse med en annen etat for å klarlegge videre håndtering. Personer som varsler skal kunne forvente en mest mulig ensartet respons uansett hvilket nødnummer de har benyttet. Nødetatene og Hovedredningssentralen skal selv internt sørge for effektiv meldingsmottak som gir den nødstedte nødvendig bistand.

Ved meldingsmottak må man være bevisst hvem som er melder. En bekymrings-/nødmelding vil normalt komme fraden/de nødstedte med førstehåndsinformasjon om hendelsen. Detaljnivået i meldingen vil nødvendigvis kunne variere mye basert på den fysiske/psykiske tilstanden til melder (f.eks. skade, sjokk) og kjennskap til området hvor den nødstedte befinner seg.

Eller fra en tredjepart som melder inn bekymrings-/nødmelding basert på avtaler, kjennskap til en planlagt aktivitet eller observasjon av en hendelse. Dette vil kunne være personer eller etater med god detaljnivå om en planlagt aktivitet, tid og sted (for eksempel lufttrafikkjenesten, organisert aktivitet som fallskjerm/basehoppermiljøet) eller pårørende/venner hvor det kan råde noe mer usikkerhet om hendelsesforløp. En tilfeldig observatør vil også ofte være basis for iverksettelsen av en redningsaksjon. Detaljnivået i førstemeldingen vil her være basert på hva innringer har sett eller hørt, men påvirkes naturligvis av avstand til hendelsen i kombinasjon med vær/lysforhold på stedet og hørsel/syn til innringer.

8.3 Mobilisering av redningsressurser

Det finnes en rekke ulike rutiner og tekniske løsninger for varsling og utkalling av ressurser i redningstjenesten. Følgende oversikt gir en generell, men ikke uttømmende beskrivelse av hvordan

redningsressurser kan varsles. Det finnes lokale varianter for utalarmering innenfor ulike politidistrikt som ikke nødvendigvis er lik andre distrikt.

De eneste dedikerte SAR-ressursene som hovedredningsentralene har myndighet over, er redningshelikoptrene som Justis- og beredskapsdepartementet eier og Forsvaret opererer på vegne av Justisdepartementet

Sjøressurser utalarmeres normalt av hovedredningsentralene, ofte via kystradioene. Kystradioen vil også påkalle oppmerksomheten til nærliggende fartøy om en potensiell redningsaksjon på maritim VHF-kanal¹⁸. HRS benytter fartøy fra forsvaret, politi, brann og helse, samt fra private aktører som redningsselskapet og frivillige organisasjoner som Røde Kors. Forsvarets fartøy rekvireres via Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Øvrige fartøy som tilhører nødetatene rekvireres/varsles via de respektive nødsentralene.

Luftressurser varsles normalt av hovedredningsentralene. Redningshelikoptrene som redningstjenesten disponerer, har base på Rygge, Sola, Florø, Ørland, Bodø og Lakselv (Banak). I tillegg har HRS mulighet til å rekvirere luftstøtte fra:

- Luftambulansetjenesten¹⁹ via akuttmedisinske kommunikasjonsentral med ansvar for varsling og oppfølging av luftambulanse-oppdrag (AMK-LA),
- Forsvarets fly og helikopter via FOH
- Sysselmannens SAR-helikopter på Svalbard
- Kystverkets fly og helikopter
- Nabolandenes luftressurser
- Operatørselskapenes offshore SAR-helikopter
- Private helikopter og fly fra ulike selskaper via selskapenes vakttelefoner/sentralbord.
- Norges luftsportsforbunds fly tilknyttet frivilliges organisasjoners redningsfaglige forum (FORF)

Landressurser varsles normalt via LRS v/politiets operasjonsentral. Varsling av frivillige, som utgjør de viktigste landressursene, skjer enten via FORFs representanter i de ulike politidistriktene eller direkte til kontaktperson for en spesifikk organisasjon. I økende grad varles alle frivillige samtidig fra LRS ved bruk av telefonkonferanse med spesifikk informasjon om hendelsen, kjent etterretning og mulighet for raske avklaringer på ledernivå i utrykningsfasen.

LRS anmoder om bistand fra sivilforsvaret gjennom å henvende seg til beredskapsvakt i sivilforsvarsdistriktet, og forsvaret via faste kontaktpersoner i politidistriktet eller via FOH. LRS utalarmerer egne mannskaper, samt mannskaper fra helse og brann via de respektive nødsentralene.

¹⁸ Internasjonal nødfrekvens til sjøs (IAMSAR Manual)

¹⁹ Luftambulanshelikopter/fly

Noen grupper innenfor landredning som Norske alpine redningsgrupper (NARG) og Røde Kors og Norsk Folkehjelps skredgrupper kan også kalles ut direkte fra Hovedredningssentralene for å gjøre det enklere å koordinere innsats/mobilisering med redningshelikopter.

8.4 Prinsipper for varsling ved redningsaksjoner

Det etablerte hovedprinsippet for redningstjenesten er hurtig mobilisering av tilstrekkelig ressurser. Hurtig aksjon er effektiv aksjon fordi vi med omfattende nok varsling så raskt som mulig kan begrense omfanget på hendelsen. Dette er spesielt viktig når et fartøy eller en person er savnet. For hver time som går vil det potensielle innsatsområde vokse og kreve mer ressurser for å søke gjennom. I redningstjenesten benyttes både ressurser som er i hjemmevakt, og ressurser som er kasernerte. For å få ned responstiden er det god praksis at man gir ressurser et varsel så tidlig som mulig om at det kan bli behov for innsats. Et slikt forhåndsvarsel vil gjøre det mulig for ressursene å etablere ledelse og forberede mannskap og materiell før en eventuell alarm kommer. Det er med andre ord tre grunnleggende prinsipper:

- 1) Varsle aktuelle ressurser så raskt som mulig
- 2) Varsle tilstrekkelig med ressurser. Er det etablert at man er i en nødfase, så skal alle relevante ressurser benyttes
- 3) Forhåndsvarsle når det trolig vil bli behov for redningsinnsats, eventuelt sende ressurser i retning av hendelsens samtidig som det jobbes med å avklare mulige trussler mot innsatsen.

8.5 Alarmtyper

Trippelvarsling

Med trippelvarsling menes varsling mellom 11x-sentralene om hendelser, hvor det kan være behov for respons fra flere nødetater.

Trippelvarsling skal brukes mellom 11x-sentraler for å sikre en rask og korrekt innsats til hendelser hvor det er fare for liv, helse, miljø eller materielle verdier.

Den 11x-sentralen som mottar meldingen har ansvaret for å iverksette trippelvarsling uten unødig opphold."

SAR-varsling

Trippelvarsling med varsling av Hovedredningssentralen i tillegg. SAR-varsling skal benyttes når en hendelse åpenbart innebærer redningstjeneste eller kan utvikle seg til å bli redningstjeneste. Dersom det er tvil om hvordan en hendelse skal håndteres, skal SAR-varsling benyttes. Momenter som vurderes er hendelsens kompleksitet, omfang, varighet og behov for redningsressurser og koordinering.

Redningsalarm

Varsling av planlagte kategorier av ressurser ved et gitt redningstilfelle. Eksempler kan være et snøskred, en savnet person eller en drukningsulykke. Det er viktig å etablere disse kategoriene slik at man kan avtale felles talegruppe i nødnett eller sette opp konferansetelefonløsninger med de rette aktørene i forkant av en hendelse.

Det anbefales at man forhåndsdefinerer hvem som varsles ved ulike redningstilfeller. Det mest effektive ser i dag ut til å være at LRS eller HRS åpner opp en telefonkonferanse for alarmmottakere hos de aktørene som kan ha noe å bidra med inn i redningstilfellet.

Prinsippene for varsling bør uansett alltid være:

- Alle relevante aktører får varsle tidlig og samtidig
- Varselet bør i størst mulig grad skje i en form som gjør det mulig å stille avklarende spørsmål og gjøre konkret avtaler på tvers av aktørene

Alvorlig hendelse

Alarm til alle aktørene fra LRS/HRS som innebærer full mobilisering, og som forteller at det er en hendelse med et omfang som er større enn det normalberedskapen håndterer. Ressursene forventes å handle mer autonomt innenfor eget ansvarsområde enn normalt og i en aksjon med større omfang og varighet. Alvorlig hendelse innebærer at man vurderer å kalle inn redningsledelsen.

8.6 Stående ordre

Erfaring fra hendelser i Norge tilsier at vi kan få hel eller delvis svikt i kommunikasjonen. Vi vet også at nødsentraler i starten av en hendelse kan ha så stor arbeidsbelastning at de ikke makter å planlegge utover å drive direkte varsling og ledelse av egne ressurser. Det skal derfor være klargjort for alle aktørene i redningstjenesten når de på eget initiativ iverksetter respons, sender representant til redningsledelse og mobiliserer direkte til skadested. Dette må drøftes i den enkelte redningsledels og nedfelles i planverket for hver LRS.

8.7 Responstid

Helsetjenesten

AMK- og LV-sentraler

Akuttmedisinforskriften (FOR 2015-03-20 nr. 231) regulerer krav til responstid for AMK- og LV-sentralene. **AMK responstid er tid fra mottak av melding til ressurs er utalarmert. Forskriften regulerer AMK svartid/ AMK-aksesstid.** AMK-sentralene skal besvare 90 % av henvendelsene fra publikum innen 10 sekunder. LV-sentralene skal normalt besvare 80 % av henvendelsene fra publikum innen 2 minutter.

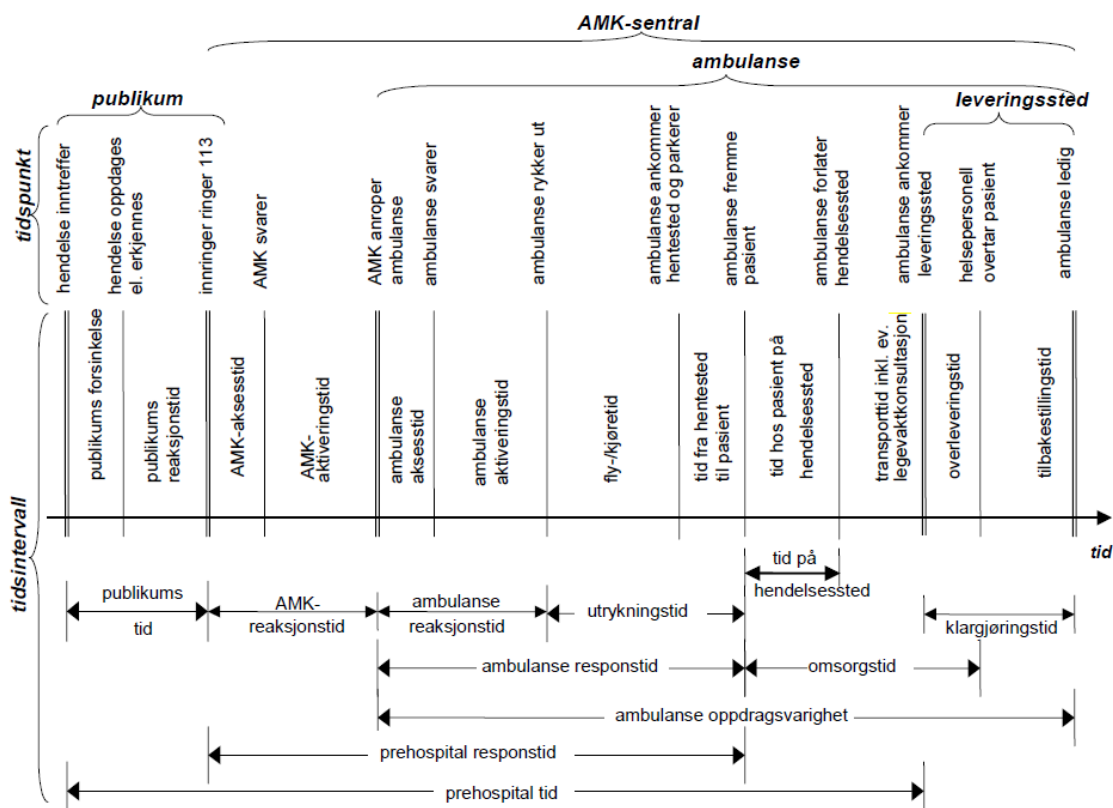
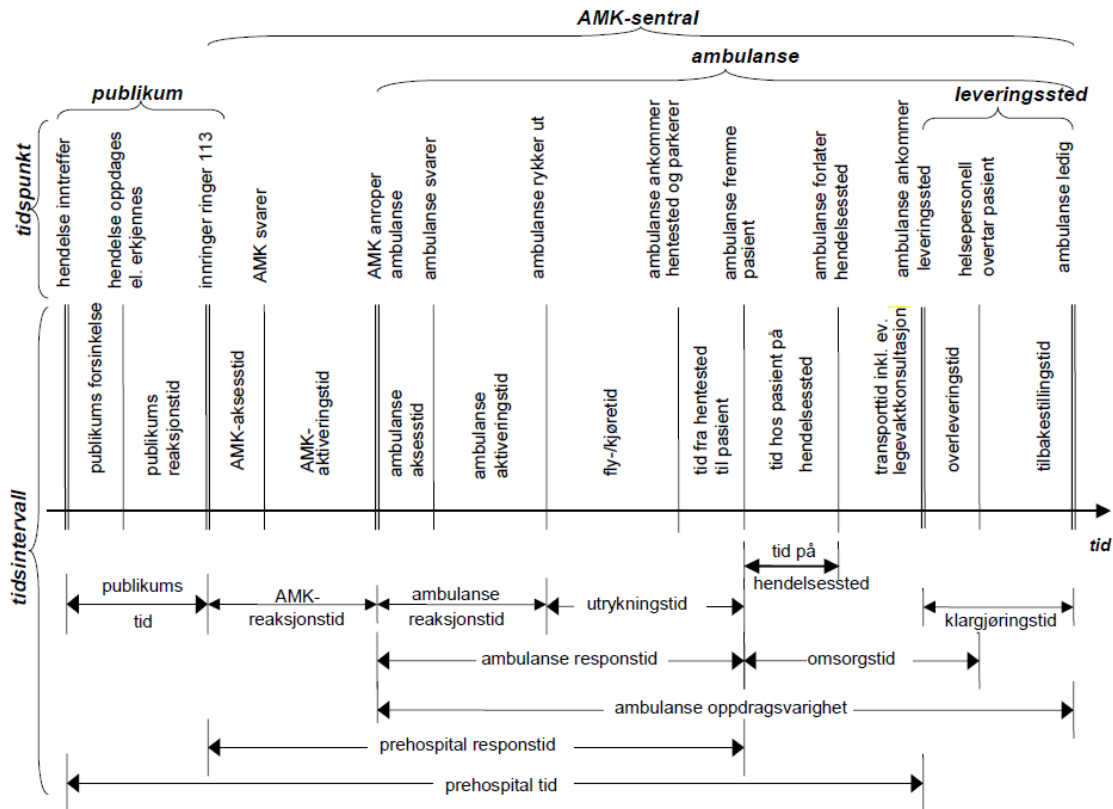
Ambulansetjenesten

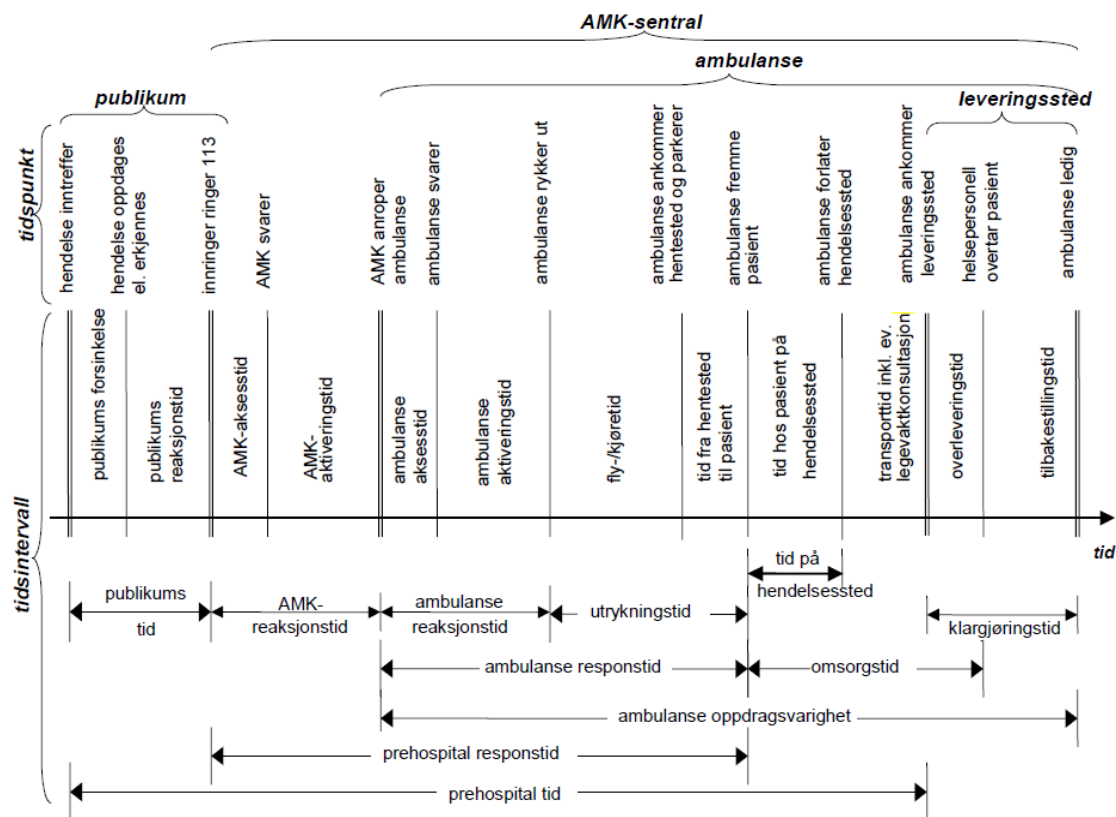
Det er ingen forskriftsfestede krav til ambulanseresponstid, men de fleste ambulansetjenester prøver likevel å forholde seg til de nasjonale anbefalingene for responstid. Stortinget har likevel anbefalt at prehospital

responstid for ambulanse ved akuttoppdrag: 90 % av befolkningen i byer og tettsteder skal nås av ambulanse innen åtte minutter, og 90 % av befolkningen i griskrendte strøk skal nås av ambulanse innen 25 minutter.

Hendelsesforløp – definisjoner

Helsetjenesten er kompleks og hvert enkelt pasientforløp kan ses som en "stafett", hvor enkeltaktører til enhver tid har et avgrenset ansvar for hele eller deler av helsehjelpen som gis. Forløpet kan brytes ned for å studere enkeltaktørers bidrag. Dette er konkretisert i figuren nedenfor, som ser spesifikt på AMK-sentral og ambulansetjenesten i den akuttmedisinske kjeden.

Figuren gir ikke et komplett bilde av kjeden, for eksempel er hjemmetjenesten, legevakt og andre deler av primærhelsetjenesten ikke tatt i betraktning.

Figuren illustrerer de viktigste tidsbegrepene med utgangspunkt i en AMK-sentrals håndtering av medisinske nødmeldinger og inntil sykehus eller annen instans overtar ansvaret for pasienten. Figuren illustrerer de viktigste tidspunktene langs tidsaksen fra en hendelse inntreffer til responderende ambulanse er ferdig med oppdraget og er operativ igjen for nye oppdrag. Ikke alle tidspunkter som er illustrert i figuren vil i praksis kunne registreres nøyaktig (f.eks. tidspunktet når en hendelse inntreffer eller erkjennes). Disse tidspunktene er allikevel tatt med i figuren for helhets skyld.

Figuren illustrerer også de viktigste tidsintervallene. Ettersom ikke alle tidspunktene i praksis vil kunne registreres nøyaktig, vil heller ikke alle tidsintervallene kunne måles nøyaktig. De fleste tidsintervallene som er illustrert i figuren, er viktige indikatorer i forbindelse med resultatrapportering, statistikk og kvalitetssikring.

Politiet

Responstid er tiden det tar fra politiet mottar melding om en hendelse til første politienhet er på stedet.

Responstiden beregnes fra det begynner å ringe ved operasjonssentralen til første enhet er på stedet. Responstid kan ytterligere deles opp for å tydeliggjøre ulike arbeidsoppgaver som inngår og hvem som er involvert i arbeidsprosessen.

Det første intervallet er tiden det tar fra telefonen begynner å ringe ved operasjonssentralen til en patrulje blir tildelt et oppdrag. Dette intervallet kalles operasjonssentraltiden og involverer hovedsakelig personell ved operasjonssentralene. Det andre intervallet er fra første patrulje får tildelt oppdraget til første patrulje er fremme på stedet. Dette intervallet kalles utrykningstiden og involverer hovedsakelig innsatspersonell i patruljene.

For å vurdere hvor mye et oppdrag haster anvendes kategorier for prioritet. Operatørene ved operasjonssentralene fastsetter prioritet ut fra hendelsens alvorlighet (og hvilket formål politiet har med utrykningen), samt hvor lenge det er siden hendelsen fant sted. Responstidskrav er satt for ekstraordinære hendelser, hendelser der liv er direkte truet og/eller der det er umiddelbart behov for innsats fra politiet

Brann- og redningsvesen

Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen (FOR-2002-06-26 nr. 729

«Dimensjoneringsforskriften») ¹⁾ regulerer responstid for 110-sentralen og brann- og redningsvesen.

Nødalarmingsentral brann (110-sentral)

Nødalarmingsentralen er ansvarlig for alarmering og utkalling av tilstrekkelig innsatsstyrke og overordnet vakt.

Tid fra innsatsstyrken har mottatt den første meldingen fra 110 sentralen til den ankommer skadestedet defineres som utrykningstid. Utrykningstiden er summen av forspenningstiden og kjøretiden.

Til tettbebyggelse med særlig fare for rask og omfattende brannspredning, sykehus/sykehjem mv., strøk med konsentrert og omfattende næringsdrift o.l., skal utrykningstid ikke overstige 10 minutter.

Utrykningstiden kan i særskilte tilfeller være lengre dersom det er gjennomført tiltak som kompenserer den økte risiko²¹.

Utrykningstid i tettsteder for øvrig skal ikke overstige 20 minutter. Utrykning utenfor tettsteder fordeles mellom styrkene i regionen, slik at fullstendig dekning sikres. Utrykningstiden i slike tilfeller bør ikke overstige 30 minutter²². Tiden regner fra innsatsmannskaper er varslet, til de er i arbeid på brannstedet". Kravet gjelder melding om brann og vil ikke kunne overføres direkte til andre hendelser i den aktuelle kommune.

Sivilforsvaret

Sivilforsvaret har beredskapsvakt i alle sivilforsvarsdistriktene. De operative mannskapene har tjenesteplikt, og har dermed plikt til å møte. Dette er beskrevet ytterligere i sivilforsvarets "Operative konsept". Når anmodning om bistand kommer til beredskapsvakt i sivilforsvarsdistriktet gjennomføres det en oppdragsanalyse, og beredskapsvakten kaller ut operative mannskaper via SMS -/ talemelding. Responstid i Sivilforsvaret er fra Sivilforsvaret mottar anmodning om bistand til de operative mannskapene er klare til innsats. Dette kan være fra 30 minutter til 2 timer, avhengig av tid og sted. Ved forhåndsvarsel eller økt beredskap vil Sivilforsvaret være "klare til innsats" raskere.

Varsling av Sivilforsvaret på nasjonalt nivå gjøres via DSB-vakten, tlf. 48212000

Frivillige ressurser i redningstjenesten

Frivillige ressurser i redningstjenesten er hovedsakelig i «hjemmevakt». Det betyr at ressursen må kle seg om

²¹ Kommunen skal dokumentere hvordan dette er gjennomført.

²² Utrykningstid er foreslått å erstatte begrepet innsatstid i forslag til ny forskrift 2018

og ta med relevant utstyr før ressursen setter kurs mot innsatsområdet. I *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land* er ambisjonen satt til at man skal bruke 10 minutter fra mottak av alarm til man er på vei til stedet. I perioder av året er ressursen i vakt på vakthytte eller på annen måte umiddelbart tilgjengelig. Ved mottak av forhåndsvarsel eller når situasjonen krever det, vil frivillige ressurser være umiddelbart klare for innsats.

Industrivernet

Industrivern Industrivern er et lovpålagt krav om egenbeskyttelse som gjelder for ca. 1000 store og mellomstore industrivirksomheter. Industrivernet består av lokalkjente ansatte, trent og utstyrt for å håndtere aktuelle hendelser på egen arbeidsplass. Industrivernpliktige virksomheter plikter etter anmodning å yte bistand til annen virksomhet og nød- og beredskapsstatene. Det er en stor fordel om nødetatene og industrivernet utveksler informasjon og samordner sine beredskapsplaner.

9. Felles situasjonsforståelse

9.1 Betydning av felles situasjonsbilde

En felles forståelse av hva som har skjedd, omfanget på hendelsen, behovet for ressurser og spesifikke kapasiteter er avgjørende for vurdering av hendelsen og rett respons. Et situasjonsbilde vil være i kontinuerlig endring og i starten av en aksjon være preget av mangelfull informasjon. LRS/HRS jobber hele veien gjennom hendelsen for å ha et best mulig situasjonsbilde og å holde dette oppdatert.

Det er noen forhold som er kritisk viktig for å ha et best mulig situasjonsbilde i initialfasen av en redningsaksjon:

- 1) At man får mest mulig informasjon fra de som varsler om hendelsen, slik at man tidlig kan respondere med relevante ressurser og tar høyde for mulige utfall.
- 2) At første ressurser på stedet raskt gir tilbakemelding om situasjonen med omfang på hendelsen, posisjonering, risikomomenter mv.
- 3) At de første ressursene oppdaterer situasjonsbildet kontinuerlig til LRS direkte gjennom innsatsleder eller via egne fagsentraler før IL-KO ikke er etablert
- 4) At ledere ved ankomst og på faste intervaller gjør nye vurderinger av situasjonen på stedet gjerne gjennom statusmøter i IL-KO der hovedpunkter formidler i linje til LRS og HRS.
- 5) At LRS/HRS på selvstendig grunnlag tar in supplerende informasjon (værforhold, avstander, tilgang til ressurser mv) for å fylle ut situasjonsbildet
- 6) At ulike fagetater som gjør innsats bidrar inn i linjen IK - LRS – HRS med informasjon som er nødvendig for å forvalte et best mulig felles situasjonsbilde

9.2 Verifikasjon av situasjonsbilde

Det vil som regel være tvil om situasjonsbildet i starten av en aksjon, og i store hendelser kan det ta lang tid før man har et fullstendig overblikk over situasjonen. Det er viktig at spesielt den stedlige ledelsen jobber sammen for å verifisere mest mulig av det som danner grunnlaget for et felles situasjonsbilde. Et eksempel på informasjon som det alltid er krevende å ha god oversikt over i sanntid, er antall skadde eller omfanget på personskader. Det er derfor viktig at de som rapporterer situasjonen på stedet, også er tydelig på usikkerheten i informasjonen som avgis.

Det er spesielt viktig at man unngår å gi ut feil informasjon fra den pågående innsatsen. Dersom informasjonen er usikker må man ta høyde for det i kommunikasjon med for eksempel media.

9.3 Situasjonsrapportering

Under en redningsaksjon er det LRS/HRS som skal ha den totale oversikten over situasjonen. Det er LRS/HRS som skal formidle situasjonen oppover i linjen til overordnet nivå. Det anbefales at man i størst mulig grad

rapporterer direkte i form av videokonferanse, liaison eller telefon for å unngå at informasjon forringes i meldingsgangen, at situasjonsbildet blir utdatert og for å avtale hvordan informasjonen skal brukes. For å sikre notoritet kan man ta opp konferansene og det bør skrive kortfattet referat med aksjonspunkter.

9.4 Prioritet for livreddende innsats første 45 minutter av en hendelse

Utover LRS/HRS skal ingen forvente å motta eller selv etterspørre detaljert informasjon om hendelsen før etter 45 minutter. Unntak her vil være i helt spesielle tilfeller.

Overordnet nivå skal i størst mulig grad unngå å ta kontakt direkte eller gjennom linja med dem som skal iverksette og organisere innsatsen og på den måten forstyrre førsteinnsatsen.

På samme måte må politisk nivå, departement og direktorater kunne forvente at man 45 minutter ut i en hendelse av større omfang kan motta en brief om situasjonen fra LRS/HRS.

Dette må betraktes som en hovedregel, men det vil av og til være situasjoner som har en slik karakter at overordnet nivå må kjenne til hva som skjer eller gjøre formelle vedtak for å mobilisere rett ressurser for eksempel katastrofe (se definisjonsliste – mange drepte og alltid når antall skadde overstiger det redningstjenesten makter å håndtere), terrorangrep eller forhold som involverer fremmed stat.

10. Sikkerhet og risikohåndtering

Et redningsoppdrag vil alltid innebære økt risiko. Kravet til rask respons er alene en faktor som kan føre til økt risiko. I tillegg kommer faktorer ved miljøet man skal operere i og forhold hos de man skal redde. I langvarige aksjoner er subjektive forhold hos ressursen knyttet til utholdenhet og egnethet av stor betydning. I dette kapitlet beskrives noen helt overordnede prinsipper for sikkerhet og risikohåndtering i redningstjenesten. Hver enkelt etat og organisasjon har egne systemer for analyse, trening, seleksjon av mannskaper, utrustning og rutiner der risikohåndtering og sikkerhet er sentralt. Normalt vil prioritet i et redningsoppdrag tilsi at man 1) sørger for nødvendig egensikkerhet for innsatsmannskaper, 2) raskt ivaretar sikkerhet til andre uskadde i området og gjør det som er mulig for at ikke andre kommer i fare/begrenser omfanget på hendelsen og 3) gjør tiltak som sikrer pasient fra ytterlige skade/forverring så raskt som mulig.

10.1 Ansvar for sikkerheten

Alle har et selvstendig ansvar for at innsatsen gjennomføres så sikkert som mulig. Det betyr at alle må bidra til å identifisere og håndtere eventuell risikoelementer. På samme måte må alle sørge for selv å opptre så sikkert som mulig. Utover det må ledelsen i hver etat/organisasjon ta et særskilt ansvar. Innsatsleder har det overordnede ansvaret for sikkerheten i aksjonen. Avhengig av hendelsestype så mottar innsatskoodinator kritisk viktige vurderinger fra aktører som innsatsleder brann ved brann, ulykker og kjemikaliehendelser eller leder fra frivillige ved skredhendelser, krevende søk i terrenget og redningsoppdrag som krever fallsikring/alpin redning.

10.2 Mulig risikofylt oppdrag

Det er viktig at man så tidlig som mulig identifiserer ekstraordinær risiko i oppdraget.

10.3 Hvilken risiko aksepterer vi i redningstjenesten

Det forventes at alle som bidrar inn i den norske redningstjenesten, både på individuelt plan og som en ressurs i en etat/organisasjon, har et avklart forhold til hvilken risiko som aksepteres. Tradisjonen i den norske redningstjenesten er at man ikke skal gjøre innsats med stor fare for eget liv eller alvorlig skade. Vi ønsker en redningstjeneste som består av folk som er «proffer» heller enn «helter». I det ligger det at man på et faglig grunnlag vurderer risikomomenter og tilpasser innsatsen for å ha lavest mulig risiko.

Det er akseptabelt å ikke gjennomføre en redningsaksjon dersom dette vil innebære for høy risiko for innsatsmannskaper.

Ofte er det vanskelig å identifisere alle risikomomenter i en aksjon, og med økende usikkerhet er det akseptabelt å bruke mer tid på å tilføre operasjonen erfarne ledere og å sette ned tempoet i selvs gjennomføringen av redningsoppdraget. Eksempler på dette kan være å vurdere værforhold før man benytter helikopter eller å vurdere den mentale tilstanden til en som er savnet før man iverksetter innsats med frivillige mannskaper alene i terrenget.

10.4 Interne krav hos den enkelte aktør i redningstjenesten til HMS

Det er primært den enkelte etat eller organisasjon som har ansvar for opplæring, trening, utstyr og rutiner som bidrar til å lavest mulig risiko.

10.5 Opprettholde en trusselvurdering under hele innsatsen

For å sikre at man opprettholder bevissthet om forhøyet risiko gjennom hele redningsoperasjonen skal sikkerhet/risiko være endel av den første meldingen til innsatspersonellet, det skal tas med i brif til mannskaper og ledere når disse ankommer stedet, og det skal være fast punkt i statusmøter i regi av Innsatsledere fra politiet gjennom hele oppdraget.

11. Organisering i innsatsområde / stedlig ledelse og organisering

11.1 Avgrensning

Her gis en overordnet beskrivelse av organisering i innsatsområde. Det er lagt vekt på det som er felles for redningstjenesten: de øverste lederfunksjonene og generelt om organisering. Det er viktig å understreke at tilgang på ressurser, utfordringer i selve hendelsen med tanke på geografisk utbredelse, værforhold eller terreng kan føre til at man må tilpasse organiseringen. Det viktige er at intensjonene i det som beskrives her, er ivarettatt. For å sikre at det fungerer best mulig på et skadested viser erfaring oss at det er viktig å legge likhetsprinsippet til grunn. Vi bør gjennomføre innsats så likt som mulig enten det er en vanlig dagligdags redningshendelse eller en stor ulykke. For å lykkes med det må aktørene også ikke se sine respektive lederroller på små og mellomstore hendelser slik at dette blir en naturlig del av det man gjør også i en større hendelse. Når det er sagt så vil knapphet på ressurser innebære at alle må være forberedt på å løse andre oppgaver enn de som følger av eget ansvarsområde direkte, spesielt i en intitiell fase av en hendelse.

Siden det er redningstjenesten som beskrives i dette dokumentet, har vi kun med den prehospital delen av helsetjenestens innsats og vi beskriver kun redningstjenestedelen av politiets ansvar i innsatsen. Politiet kan ha andre oppgaver knyttet til etterforskning eller til å bekjempe en trussel som ikke er redningstjeneste. Disse oppgavene omtales ikke her, selv om den sistnevnte kan være en helt nødvendig forutsetning for å kunne gjennomføre en forsvarlig redningsaksjon.

På samme måte omtaler vi heller ikke psykososiale tiltak i dette dokumentet utover den første akutte håndteringen i innsatsområde og evakuering til evakuardsenter for de som er uskadde.

En detaljert felles sammenstilling av innsatsen i den stedlige ledelsen/organisering i innsatsområdet mangler og kan med fordel utarbeides som et nivå to-dokument i redningstjenesten.

11.2 Overordnet mål med innsatsen

Felles mål for innsatsen er å redde liv og begrense skade. Alle ressurser uansett fagetat må prioritere den innsatsen som er viktigst for å redde liv.

11.3 Stedlig ledelse

Innsatsleder

Utpekes av LRS og har det øverste ansvaret i innsatsområdet. Vedkommende skal koordinere den samlede redningsinnsatsen og rapporterer i linjen til LRS. Dette er en polititjenestemann med særskilt trening og godkjenning. For å bekle denne rollen er det nødvendig med bred erfaring, relevant utdanning og ikke minst kjennskap til de andre aktørene.

Innsatsleder skal utøve koordinerende ledelse i innsatsområdet, med dette fortår vi blant annet at lederen i så langt det er mulig skal ha oversikt over den totale innsatsen og legge til rette for at alle aktører får optimale

arbeidsforhold, godt samarbeid, størst mulig grad av felles situasjonsforståelse og legge til rette for at de ulike lederene på skadested sammen legger en strategi for å løse oppdraget på mest hensiktsmessige måte.

Innsatskoordinator er en ny ledertittel som innføres med denne håndboken for å sikre en felles koordinerende ledelse av redningsinnsatsen på stedet. Innsatsledere fra helse og brann

Helsetjenesten og kommunalt brann og redningsvesen sin øverste leder på stedet heter hhv innsatsleder helse og innsatsleder brann. For å unngå forveksling med innsatslederen omtales disse som IL BRANN og IL HELSE.

Andre aktører i redningstjenesten skal avstå fra å bruke begrepet innsatsleder.

Fagledere

Organisasjoner som har ledere som ikke utøver et sektoransvar, men som har en faglig rolle som er definert og gjenkjennbar for de øvrige aktørene i innsatsen, opererer med begrepet fagleder. Formelt må man anse fagleder som faglig rådgivende for innsatsleder. Eksempel på fagledere:

- Fagleder søk
- Fagleder skred
- Fagleder klatring
- Fagleder jernbane
- Fagleder industri

Begreper fagleder skal forbeholdes ledere med et definert faglig ansvar som har en kompetanse som er kjent for aktørene i redningstjenesten og oppgaver som er tydelig beskrevet i taktiske veiledere og planverk.

Delledere

Et stort skadested i full drift krever mange ulike lederfunksjoner. Hver enkelt innsatsleder vil ha et sett med delledere som ivaretar ulike elementer i sektoransvaret som innsatslederen forvalter.

Politiets beredskapssystem nivå 1 beskriver i detalj politiets ulike ledere i innsatsen.

Nasjonal veileder for helsetjenestens organisering i innsatsområde beskriver de ulike lederne som helsetjenesten trenger for å gjøre effektiv triage, behandling og evakuering fra skadested.

Store hendelser kan ledes gjennom at man sektoriserer slik at et sett med ledere har ansvar for en avgrenset del av den totale innsatsen, se punkt 11.7

Merking av ledere

De øverste lederfunksjonene skal være tydelig merket med navn og egen farge på markeringsvest. Det siste er viktig for å raskt gi oversikt over de ulike lederene både innad i egen etat og for andre aktører som skal samarbeide i innsatsområdeet.

Innsatsleder politi – gul vest

Innsatsleder helse – hvit vest

Innsatsleder brann – rød vest

Delledere – følger fargen til respektiv innsatsleder/ sektor

11.4 Prinsippskisse for organisering i innsatsområde

Her må vi få tegnet ut en figur

11.5 Masseskadetriage

Nasjonal veileder for masseskadetriage beskriver hvordan rask hastegradsvurdering av pasientene skal utføres i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig ressurser til å gi hver og en optimal behandling. Veilederen gir anvisninger på masseskadetriagering både for helsepersonell og annet innsatspersonell.

Veilederen angir at pasienter som ved en masseskadehendelse skal transporteres til sykehus eller annet behandlingssted rutinemessig skal triageres som rød (akutt), gul (haster) eller grønn (vanlig). Veilederen gir også anbefalinger angående merkeutstyr til triagering.

11.6 Soneinndeling i innsatsområde

11.6.1 Om soneinndeling i innsatsområde

Et skadested kan deles inn i ulike soner. Sonene brukes for så sikre at rett personell med rett kompetanse har gode arbeidsforhold og at man er bevisst på hvilket verneutstyr som må benyttes i den enkelte sonene. Det er både risiko og taktiske forhold som kan bestemme hvilke personellkategorier som skal være i de ulike sonene.

I dag benyttes dette tankesettet mest ved PLIVO hendelser og på forursenet skadested. Men tankesettet er overførbart til trafikkulykker, skredulykker og andre hendelser der man har et område med høy risiko, store personellressurser og behov for å tenke sikkerhet gjennom hele innsatsen.

I prinsippet så er tanke om soneinndeling lik for de ulike skadestedene og det anbefales at alle benytter rød – gul – grønn når man soneinndeler skadested.

11.6.2 De ulike sonene, benevnelse

Et innsatsområde/skadested deles inn i tre soner med ulik faregrad.

Den innerste sonen kalles *rød sone* og har meget stor grad av fare. I denne sonen stilles det størst krav til personlig verneutstyr.

Sonen utenfor kalles *gul sone* og har stor grad av fare. I denne sonen stilles det krav til personlig verneutstyr, men ikke like strenge krav som i den røde sonen.

Den ytterste sonen kalles *grønn sone* og har moderat grad av fare. Her stilles det ingen krav til personlig verneutstyr utover uniformering.

Disse betegnelseene tilsvarer de engelske betegnelseene *hot*, *warm* og *cold*.

11.6.3 Skisse for soneinndeling i innsatsområde

11.7 Sektorisering av innsatsen

Ved innsats med stort geografisk omfang, mange skadde eller kompliserende faktorer knyttet til for eksempel organisasjon, kommunikasjon eller angrepsveier kan det være hensiktsmessig å sektorisere innsatsen. Med sektorisering forstås at innsatsen deles opp i avgrensede oppgaver enten geografisk eller ut fra andre kriterier, og at man etablerer en organisering med ledere og innsatsmannskaper som jobber selvstendig i sin sektor men koordinert med innsatsen forøvrig. Eksempler på situasjoner som kan kreve sektorisering er brann i lange tunneller der man må iverksette innsats fra begge sider av tunnelen og kanskje også ha en selvstendig innsats inne i tunnelen, store naturbranner, terrorangrep med flere samtidig angrep eller ekstremværs hendelser. Aktørene i redningstjenesten må i sitt planverk, øvelsesplaner og bemanning være forberedt på å sektorisere innsatsen. Dette innebærer å kunne øke tilgjengelige lederressurser, plan for kommunikasjon fra innsatsområdet på ulike talegrupper og planer for samhandling med operasjonelt nivå.

12. Samband i redningstjenesten

Godt fungerende samband er en forutsetning for at redningsaktørens mange oppgaver skal kunne løses raskt og effektivt, både internt i egen etat og på tvers av organisasjonslinjer og etater. Det er viktig at de som skal samarbeide, blir orientert om hverandres disposisjoner og om de resultatene som foreligger, gjennom et godt samband.

12.1 Nødnett

Nødnett er det nasjonale radiosambandet for nødetatene, HRS, beredskaps- og samvirkeaktører i Norge. Nødnett er et lukket radionett med en landsdekkende infrastruktur. Nettet er avlyttingssikret. Med Nødnett kan brukerne kommunisere i felles talegrupper på tvers av organisatoriske og geografiske grenser, samt internt i egen organisasjon i forhåndsdefinerte talegrupper. Nødnett er bygd ut for bruk i Fastlands-Norge.

12.1.1 Systemoversikt

En oversikt over tekniske løsninger og tilgjengelige funksjoner, informasjon og råd om riktig bruk av Nødnett er beskrevet i dokumentet "Nødnett i bruk: En oversikt over tekniske løsninger og funksjoner i Nødnett, samt retningslinjer for bruk". Dokumentet eies og forvaltes av DSB.

12.1.2 Kommunikasjon ved grenseovergripende hendelser

Nødnett er koblet opp mot Rakel, Sveriges nasjonale nett for nød- og beredskapskommunikasjon.

Radioterminalene kan flytte seg mellom nettene, slik at det er mulighet for kommunikasjon med svensk innsatspersonell i felles talegrupper. Brukere av Nødnett som bistår i aksjoner i Sverige kan kommunisere både med norske og svenske radioterminaler. Radioterminalene må konfigureres med egen programvare og lisenskoder. Det er etablert felles retningslinjer for bruk av funksjonen. Nødnett sammenkobles med det finske Virve-nettet i 2018.

12.1.3 Prosedyrer

For å sikre riktig og lik bruk av Nødnett er det utarbeidet sambandsreglement som skal sikre entydige og enhetlige prosedyrer og rutiner for kommunikasjon ved intern og ekstern samhandling på tvers av organisasjoner og brukergrupper. Sambandsreglementene består av flere nivåer:

1. «Felles sambandsreglement for nødnett». Reglementet beskriver hvordan nødetatene og samvirkeaktører internt og eksternt skal samvirke, gjennom entydige prosedyrer og rutiner for kommunikasjon mellom brukerne.
Dokumentet eies og forvaltes av Politidirektoratet (POD).
Nødetatene og beredskapsaktører skal planlegge sine operative prosedyrer med forankring i dette dokumentet.
2. Nasjonalt nivå for den enkelte organisasjon/etat. Hver brukerorganisasjon/etat utarbeider nasjonale sambandsreglement/prosedyrer for egne brukergrupper.
3. Regionalt/lokalt innen den enkelte organisasjon/etat. Hver brukerorganisasjon/etat utarbeider sambandsreglement/prosedyrer tilpasset regionale/lokale forhold.

Alle organisasjoner/etater som bruker Nødnett, skal utarbeide egne sambandsreglement. Reglementet skal beskrive hvordan Nødnett skal benyttes for å understøtte kommunikasjon innad i egen organisasjon, og hvordan Nødnett skal understøtte kommunikasjon med samarbeidende organisasjoner. Reglementet skal beskrive hvilke funksjoner den enkelte organisasjon har tilgang til, og hvordan disse skal brukes.

Sambandsreglementene skal harmoniseres med samarbeidende aktører for å sikre god samhandling mellom innsatspersonell.

Taktiske veiledere til bruk i redningstjenesten må ha en egen del om samhandling i nødnett.

12.2 Maritim VHF

Samband for ledelse og koordinering ved sjøredning skal foregå på maritim VHF. Hendelser i overgangen mellom land og sjø kan være krevende, både på grunn av sambandskrav og koordineringsansvaret. Nødnett er et støttesamband for sjøressurser som har dette om bord for kommunikasjon med landressurser. HRS er ansvarlig for å sikre god samhandling på tvers av de to sambandsnettene.

Alle fartøy som er under fart har lytteplikt på maritim VHF kanal 16. Krav til lytteplikt for alle fartøy er forankret i «The International Convention for the Safety of Life at Sea» (SOLAS). Konvensjonen setter minimumsstandarder for sikkerhet innenfor samband til sjøs og ITU Radio Regulations (RR).

Norsk lovverk stiller enda strengere krav: alle yrkesfartøy i Norge har krav om maritim VHF-radio ombord og lytteplikt på kanalene 16 og 70. Dette gjelder også politi-, brann- og ambulansébåter. Alle fartøy som har VHF radio ombord har også lytteplikt på kanal 16.

12.3 Flyradio

Samband mellom og mot luftfartøy er regulert i internasjonalt regelverk. I det daglige ivaretas dette av Avinor på dedikerte frekvenser. Under en redningshendelse er det HRS som koordinerer kommunikasjon med luftfartøy. Redningshelikopter, ambulanshelikopter, politihelikopter og brannhelikopter har Nødnett om bord for nødvendig kommunikasjon/koordinering med innsatspersonell på bakken.

12.4 Alternativ kommunikasjon

12.4.1 Offentlig telenett

Varsling fra publikum om hendelser skjer vanligvis over offentlige telenett – fra fasttelefon, mobiltelefon eller IP-telefon. Trippel- og tverrvarsling mellom nødetatene, SAR-varsling og viderevarsling til andre samarbeidspartnere skjer også vanligvis over offentlig telefonnett. Ved større hendelser kan offentlige telenett benyttes for koordinering av innsats, hvis telenettet ikke er overbelastet av sivil trafikk i eller ved hendelsesstedet. Alternativt kan satellittkommunikasjon eller kommunikasjon satt opp av radioamatørtjenesten benyttes som avlastning ved kapasitetsutfordringer.

12.4.2 Satellitt-telefon

Satellittkommunikasjon benyttes for kommunikasjon til skip og fly, samt kommunikasjon under hendelser der bakkebasert infrastruktur ikke er tilgjengelig eller er ødelagt. Fra satellitt-telefoner er det mulig å ringe til abonnenter i det offentlige telenettet og til radioterminaler som er innenfor dekning av Nødnetts infrastruktur.

12.4.3 Radioamatørtjenesten

Radioamatørtjenesten disponerer en rekke frekvensbånd som gjør det mulig å kommunisere over enhver distanse og under stort sett alle forhold. Denne kapasiteten er det hensiktsmessig å benytte som reserve- eller avlastningssamband under større hendelser og ved hendelser der man kan forvente dårlig dekning for Nødnett

12.4.4. Reservesamband

Enkelte nødetater og frivillige organisasjoner har beholdt hele eller deler av deres tidligere radiosamband som supplement eller som reservesamband til Nødnett. Sivilforsvaret har beholdt gammelt VHF utstyr og kan bistå med å etablere samband på denne plattformen dersom nødnett svikter i et område både med håndsett og mobile sambandsrepeaterer.

12.5 Kommunikasjonsberedskap

Nødnett kan settes ut av spill av ulike årsaker som bl.a. brudd på transmisjonsforbindelser, strømbrydd eller sabotasje, slik at det blir umulig å kommunisere i radionettet (TMO). Det bør utarbeides planverk for håndtering av scenarier som kan oppstå der hvor virksomheten er avhengig av Nødnett.

Hvis etater/organisasjoner benytter kommunikasjonshjelpemidler som supplement eller som reservesamband til Nødnett, skal bruken være forutsigbar gjennom at prosedyrer for når og hvordan bruken skal skje er etablert og kjent i egen etat/organisasjon og hos relevante samarbeidspartnere.

13. Kommunikasjon gjennom media ved redningsaksjoner, alvorlige hendelser og katastrofe

Mål og hensikt med god kommunikasjon om redningsaksjoner og ekstraordinære hendelser er, utover det primære å redde liv og helse for de berørte, å forebygge mot unødig frykt og usikkerhet, og ved dette sikre ro og trygghet i befolkningen.

Kommunikasjon fra redningsledelsen må derfor holde en høy profesjonell og etisk standard, der hensynet til befolkningen gis høyeste prioritet. Grunntanken er at befolkningen til enhver tid har rett til å få informasjon om hva som foregår der de ferdes og bor, slik at de kan ta egne valg og ellers skaffe seg nødvendig kunnskap om hendelser nær dem.

Da kan befolkningen og andre samfunnsaktører selv forebygge og være bedre forberedt på å handle riktig dersom en ytterligere kritisk situasjon skulle oppstå. Behovet for informasjon og kommunikasjon øker markert hvis krisen eller hendelsen truer eller øker i intensitet. God og hyppig ekstern kommunikasjon kan redde liv, dempe unødig frykt og bidra til at oppdraget løses på en god måte.

13.1 Kommunikasjonsprinsipper

De overordnede prinsippene for krisehåndtering og prinsippene i statens kommunikasjonspolitikk danner grunnlaget også for kommunikasjon i det daglige samt ved ekstraordinære hendelser, ulykker og redningsaksjoner. Prinsippene skal brukes aktivt for å gi retning, dimensjonering og prioritet til kommunikasjonsarbeidet som utføres i redningstjenesten. "Eier" av selve oppdraget eller hendelsen er også "eier" og ansvarlig for kommunikasjonsbudskapet i forbindelse med dette. Normalt vil dette ligge hos politiet og innsatsleder for oppdraget, eventuelt hos stabsledelsen eller innsatsledelsen ved aksjonen.

I beskrivelsene under vil det ofte henvises til politiets aktivitet og ansvar. Dette følger av politiets hovedansvar for innsatsledelse ved hendelsen, eventuelt gjennom ledelse under lokal redningssentral (LRS) der denne er etablert. Ledes aksjonen fra Hovedredningssentralen (HRS), gjelder selvsagt de samme prinsipper.

De vanlige prinsipper for krisehåndtering er:

Ansvarsprinsippet innebærer at der f.eks. politiet har ansvar for håndteringen av en hendelse, har politiet også ansvar for kommunikasjon om håndteringen av hendelsen.

Likhetsprinsippet betyr at innsatsleders organisering av kommunikasjon i det daglige også videreføres ved håndtering av ekstraordinære hendelser, ulykker og redningsaksjoner.

Nærhetsprinsippet betyr her at ansvarlig etats kommunikasjon om pågående hendelser i det daglige, videreføres på taktisk og operasjonelt nivå så langt det passer.

Samvirkeprinsippet medfører at leder av innsatsen også har ansvar for å samordne samvirkeaktørens kommunikasjon om håndteringen av hendelsen og sikre gode rutiner og godt planverkt slik at man effektivt utvikler felles budskap og formidler et mest mulig samlet budskap til publikum.

13.2 Politiets kommunikasjonspolitikk

Prinsippene for hvordan staten skal kommunisere med innbyggerne danner grunnlaget for politiets kommunikasjon, både i det daglige og ved ulykker, redningsaksjoner og ekstraordinære hendelser. Det er normalt politiet som leder redningsinnsats.

Politiets kommunikasjonspolitikk har åtte prinsipper for god kommunikasjon:

Tydelig: Det skal være tydelig for innbyggerne hva politiet mener og hvem i politiet det er som kommuniserer.

Åpen og tilgjengelig: Politiet skal være åpne om det vi kan være åpne om og ha en åpen og god dialog med medier og innbyggere.

Målrettet: All kommunikasjon i og fra politiet skal være målrettet.

Aktiv: Politiet skal føre en aktiv dialog med medier og innbyggere og aktivt dele kunnskap om våre ansvarsområder.

Nå alle: Politiet skal nå alle innbyggere med relevant informasjon.

Helhetlig: Politiet må koordinere informasjon både internt i etaten og med eksterne samarbeidspartnere.

Medvirkning: Politiet skal ta innbyggerne og andre aktører med på råd og involvere dem i oppgaveløsningen der det er naturlig.

Lederansvar og linjeprinsippet: Det øverste ansvaret for kommunikasjon ligger hos toppleder, men kommunikasjonsansvaret følger saksansvaret.

Disse prinsipper bør følges også der det ikke er politiet som leder innsatsen.

13.3 Kommunikasjon før, under og etter hendelser

Kommunikasjon er en pågående prosess, med ulikt innhold og ulike oppgaver før, under og etter krisen.

Forberedelser til, håndtering av og etterarbeid etter hendelser er en løpende del av virksomheten.

Forberedelsesfasen

Grunnlaget for god kommunikasjon legges gjennom daglig trening og systematisk forbedring i hverdagen. Nødetatene kommuniserer vanligvis hver dag om håndtering av pågående operative hendelser. I det daglige har operasjonsleder og Innsatsleder ansvaret for denne kommunikasjonen.

For å være beredt til å håndtere større ulykker, krevende redningsaksjoner og ekstraordinære hendelser, skal alle politidistrikt ha en egen plan for kommunikasjon i krise som er basert på de nasjonale tiltakskortene om kommunikasjon i krise (i PBS II (ref.)).

God kommunikasjon om risiko kan påvirke atferd, og forebygge og redusere potensialet for skade ved en senere hendelse. En rekke aktører har ansvar for å overvåke og identifisere risiko innenfor sine ansvarsområder i samfunnet. Sammen med øvrige aktører skal politiet kommunisere med befolkningen om aktuelle farer og risiko.

Politiet og nettverket av andre ansvarlige aktører må i sitt planverk så langt mulig forberede hvordan kommunikasjonsarbeidet skal foregå ved ekstraordinære hendelser. Samarbeidsrutiner for koordinering av kommunikasjon bør etableres på forhånd. For å være best mulig forberedt bør disse aktørene på forhånd utvikle budskap og anbefalinger til befolkningen for ulike scenarier og typer hendelser.

Gjennomføringsfasen

Kommunikasjon om hendelser skal understøtte oppdragsløsningen, blant annet gjennom å ivareta befolkningens behov for informasjon og kommunikasjon.

I varslings- og utrykningsfasen skal politiet, så langt situasjonen tillater det, varsle om at det er mottatt melding om en hendelse og at nødetatene er på vei. Politiets kommunikasjon skal trygge og veilede befolkningen så langt det lar seg gjøre før hendelsens karakter og omfang er kjent.

I aksjonsfasen skal politiets kommunikasjon bidra til å redusere befolkningens usikkerhet, understøtte dens evne til å mestre situasjonen og berolige for å redusere emosjonell uro. Det må etableres en velfungerende kommunikasjonsstruktur med helst forhåndsutpekte talspersoner. Kommunikasjonen skal bidra til å skape forståelse for situasjonen og omstendighetene. Det er viktig å forstå folks respons på situasjonen, og gi tydelige budskap om hvordan og hvor befolkningen kan finne informasjon.

I driftsfasen videreføres og utvikles kommunikasjonen for å redusere usikkerhet, berolige og styrke mestringsevnen. Det vil være behov for å øke forståelsen i befolkningen for situasjonen og gi råd om aktuelle risikofaktorer. Samarbeidet mellom krisehåndtererne fortsetter i denne fasen.

I normaliseringsfasen gis løpende oppdateringer om hvordan situasjonen håndteres og løses. Samtidig er det behov for at politiet deltar i diskusjoner om årsaker og nye risikofaktorer for å holde befolkningen oppdatert om situasjonen. I normaliseringsfasen legges grunnlaget for gjenreising og gjenoppbygging.

Etterarbeidsfasen

Når innsatsaktørens operative aktivitet trappes ned og avvikles, kan det fortsatt være behov for kommunikasjonsinnsats ut over det normale. Politiet bør i tillegg kommunisere om eventuell etterforskning og annet etterarbeid.

I etterarbeidsfasen må politiet være forberedt på å bidra i den offentlige debatten om hvordan krisen ble håndtert. Ved å kommunisere om læringspunkter etableres en ny forståelse av risiko. Læringspunktene må dokumenteres og deles, og det må også besluttes konkrete tiltak for å forbedre krisekommunikasjonen og responsevnen.

13.4 Målgrupper

I kriser og ekstraordinære situasjoner oppstår det umiddelbart et stort behov for informasjon og kommunikasjon. Enkeltmennesker trenger å få vite hvordan de skal forholde seg, hvilke valg de selv kan ta for seg og sin familie, og hva myndighetene gjør for å løse situasjonen. Kommunens kriseledelse og andre samarbeidsaktører må vite hva de kan formidle til sine innbyggere.

Målgruppene kan være mange og ulike, men kan deles inn i tre hovedgrupper:

- de som er involvert, direkte berørt eller pårørende
- nettverket av virksomheter som er ansvarlige for å håndtere situasjonen
- mediene som formidler av viktig informasjon til befolkningen og samfunnet

Innsatsleder/politiet må lytte til hvilke behov og spørsmål ulike grupper har. Ved å kommunisere på eget initiativ om status og hvordan situasjonen kan forventes å utvikle seg, tilbyr innsatsledelsen informasjon og kan unngå unødige henvendelser.

Ledere i de ulike etater og virksomheter har et særskilt ansvar for intern kommunikasjon og oppfølging av egne medarbeidere. Flere funksjoner i politidistriktet har oppgaver i forbindelse med informasjon til egne ansatte og kan få en rolle i arbeidet med intern informasjon (HR, HVO, bedriftshelsetjeneste mfl.).

13.5 Kanaler

Innsatsledelsen må være i stand til å kommunisere i ulike kanaler der befolkningen og andre målgrupper er til stede.

Politiet.no er politiets egen kanal for informasjon om politiets virksomhet og tjenester til offentligheten. Vesentlig informasjon fra politiet skal finnes her. I tillegg er Twitter en viktig informasjonskanal for operasjonssentralene og hovedrednignssentralen under akutte hendelser.

Befolkningen søker og deler informasjon og synspunkter på ulike arenaer; i media, på internett og i sosiale medier. Ved å følge med på den offentlige arena, og ved å motta og besvare spørsmål fra publikum, får ofte politiet bedre grunnlag for å forstå befolkningens behov.

De tradisjonelle nyhetsmediene er fortsatt den sentrale kanalen der befolkningen søker informasjon i de alvorligste krisene. Politiet skal være beredt til å håndtere en omfattende medieinteresse. Det skjer gjennom løpende publisering av aktuell informasjon og ved å være tilgjengelig for mediene.

Kriseinfo.no er en nettportal som DSB har ansvaret for. Nettportalen formidler viktig informasjon fra myndighetene til befolkningen før, under og etter kriser.

13.6 Kommunikasjonskompetanse og -ressurser

Det krever omfattende forberedelser for å være i stand til å kommunisere på en profesjonell måte når store hendelser eller kriser treffer. Det må planlegges langsiktig, og settes av tilstrekkelige ressurser til planleggingen.

Hvordan politiet løser kommunikasjonsoppgavene i hverdagen legger grunnlaget for hvordan de større hendelsene håndteres. De som har et ansvar for kommunikasjon om hendelser i det daglige, bør også ha kompetanse til å løse kommunikasjonsoppgavene i større hendelser. Det bør skje gjennom daglig praksis, jevnlig trening og faglig påfyll.

Systemene, rutinene og planverket som benyttes ved kommunikasjon i det daglige må kunne videreføres og forsterkes ved behov.

Politidistriktets kommunikasjonsenhet har fagansvar for planverk og prosedyrer knyttet til politiets kommunikasjon. Fagansvaret innebærer blant annet rådgivning, veiledning, opplæring og deltakelse i utvikling av systemer for kommunikasjon.

Ved en større hendelse der det settes stab, vil behovet for kommunikasjonsfaglig kompetanse overstige kapasiteten som er tilgjengelig i det enkelte politidistrikt. Politidistriktene skal ha planer for kommunikasjonsfaglig nabohjelp som er forankret i et løpende samarbeid om kommunikasjon i det daglige.

Beskrivelsene om kommunikasjon ved store hendelser og redningsaksjoner er ofte relatert til politiet, da det oftest er politiet som leder og er ansvarlig for innsatsledelsen, både på stedet eller gjennom aktiviteten i LRS. Mange redningsaksjoner ledes av HRS, og på samme måte som i politidistriktene (LRS) ledes og håndteres kommunikasjonen på samme måte og etter de samme prinsipper som beskrevet over.

14. Støtteverktøy

14.1 Hva mener vi med støtteverktøy

I dette kapitlet er definisjonen av støtteverktøy de verktøy (digitale og analoge) som støtter enheter i utførelsen av sine oppgaver under en *innsats/aksjon/oppdrag* i redningstjenesten. I redningstjenesten ser vi på operative støtteverktøy, altså de verktøy som hjelper å underbygge beslutningene som tas, samt gir retning for beslutning ut fra beste praksis og etablerte prosedyrer. Det utvikles støtteverktøy på alle nivå i redningstjenesten og disse bør koordineres, slik at alle aktørene i redningstjenesten kan nytte disse i sin utførelse av oppgaver i redningstjenesten.

Fagspesifikke verktøy vil selvsagt utvikles og vedlikeholdes av den/de etaten(e) som har fagansvaret. Ved tverrfaglig ansvar vil koordinering og samarbeid være forventet. Nasjonalt redningsfaglig råd vil kunne sette sammen arbeidsgrupper for utvikling og testing av slike støtteverktøy ved behov.

14.2 Hva finnes i dag

Det finnes flere digitale verktøy som kart, registrering, loggføring, kommunikasjon og ressurshåndtering som er i drift eller er under utvikling. Felles ressursregister er et ressurshåndteringsverktøy som nå brukes hovedsakelig på operasjonelt nivå for planlegging av beredskapen samt deling av ressursoversikten mellom etater og organisasjoner for å lettere kunne se eventuelle hull i beredskapen. Det kan også brukes til varsling og prioritering av ressurser for utkall. FRR finnes i dag i en pilotversjon som er under utprøving. Nødnett er et annet støtteverktøy som bidrar sterkt til samvirke i redningstjenesten. Det at redningstjenesten har ett felles samband for å lettere kommunisere på én kommunikasjonskanal er viktig for å ivareta best mulig informasjonsflyt mellom nivåene og de forskjellige aktørene på hendelsen/innsatsen/aksjonen. Det er dessverre ikke alle aktørene i redningstjenesten som er fullt integrert i nødnett, som for eksempel forsvaret.

14.3 Digitale kartløsninger

Det finnes mange digitale kartløsninger og det er ingen felles norm for hva som brukes av aktørene i redningstjenesten. Innen søk etter savnet person på land brukes for eksempel kartprogrammene Basecamp, OziExplorer og Veiwanger til planlegging, gjennomføring og dokumentasjon av søk. Dette er digitale kartprogram som ikke spesifikt er utviklet til dette formålet, men har vist nytteverdi fremfor analoge kart. Det er også tatt i bruk onlinekart som DSB Kart, Google Maps og Norgeskart for å nevne noen. Samtidig har nødetatene egne kartsystemer som er utviklet for den daglige driften innen hver etat. Det har vært noen forsøk på å utvikle kartprogrammer til søksplanlegging gjennom de siste 10 årene.

Redningstjenesten må følge med i den teknologiske utviklingen og bruke de digitale verktøy som bidrar til en bedre løsning av oppdraget. Dette er selvsagt, men det er mange løsninger på markedet som delvis dekker behovet til aktørene i redningstjenesten, det blir ofte lokale variasjoner, og forskjellige aktører velger forskjellige løsninger

14.4 Krav til støtteverktøy

Det er viktig for redningstjenesten at alle aktørene kan samvirke ved en hendelse. Det vil si at de støtteverktøy som hver aktør benytter bør samsvare med støtteverktøyene til de andre aktørene. Det betyr at om en aktør utvikler et støtteverktøy for oppgaver i redningstjenesten, så bør visse prinsipper følges:

Ved utvikling av/valg av støtteverktøy i redningstjenesten bør verktøyet:

- Bidra til mer effektiv og enklere løsning av oppdrag
- Være tilgjengelig for alle aktører
- Være lett å benytte
- Samsvare med tidligere/eksisterende verktøy (Format?)

Samvirke er sentralt i beredskapen i Norge, og redningstjenesten som funksjon er sentral for beredskapen. Da er det viktig at aktørene i redningstjenesten følger de grunnleggende prinsippene ovenfor i utvikling og implementering av støtteverktøy, både digitale og analoge. Samt at støtteverktøyene samsvarer med mål med oppdrag og samarbeidende aktører. På denne måten vil utvikling av nye støtteverktøy komme den nødstedte til gode, og fokus på måloppnåelse gjennom samvirke vil effektivisere innsatsen i redningstjenesten på tvers av aktørene.

15. Videreutvikling av redningstjenesten

Den norske redningstjenesten utøves som kjent som et samvirke mellom en rekke aktører. Hver aktør har sine interne prosesser med fag- og utviklingsutvikling som må henge sammen med utviklingen i den felles rammen som redningstjenesten utgjør.

Å bidra til videreutvikling av redningstjenesten er en sentral oppgave for alle med lederansvar og helt spesifikt for redningsledelsen ved LRS i et lokalt perspektiv og Nasjonalt Redningsfaglig Råd i et nasjonalt perspektiv.

15.1 Avgrensning

I denne delen av håndboken trekkes det fram noen sentrale elementer knyttet til læring og utvikling. Det er avgrenset til hvordan aktørene skal jobbe for å sikre nødvendig felles fag- og utviklingsutvikling i redningstjenesten.

15.2 Rapportering fra hendelser

Redningshendelser er en viktig kilde til erfaring, læring og analysearbeid som kan videreutvikle både fag og organisering i redningstjenesten. Grunnlaget for å kunne rapportere erfaringer fra en hendelse er at man har notoritet for de beslutningene og vurderingene som er gjort i redningsaksjoner. Kartgrunnlag, aksjonslogg og annen dokumentasjon er fundamentalt viktig for å sikre et slikt grunnlag for utvikling. Den kvalitative delen av erfaringslæring kan utarbeides på grunnlag av hvordan erfarne ledere vurderer det som er gjort i hendelsen. Når det er rom for det, vil en rask første gjennomgang på ledernivå identifisere mulige læringspunkter. Kvantitativt forutsetter læring at vi rapporterer i samme formater for å ha et grunnlag for statistikk fra hendelser.

15.2 SAR-rapport

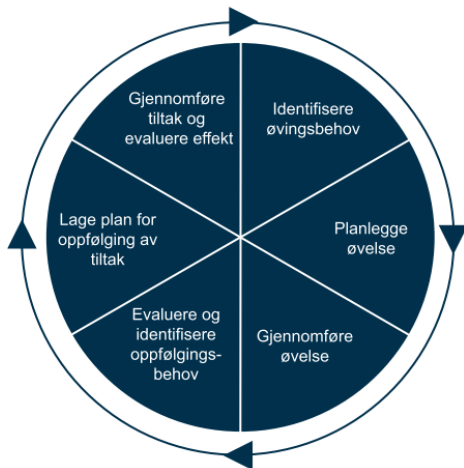
Alle hendelser skal rapporteres i et felles verktøy som heter SAR rapport. Det er innsatsleder fra politiet sammen med operasjonsleder som er ansvarlig for å fylle ut rapporten. De ulike ressursene som har gjort innsats i hendelsen, fyller ut sine rapporter om den samme hendelsen for å få med spesifikke erfaringer fra hver enkelt aktør. Rapportene gjør det mulig å hente ut statistikk og erfaringer innenfor ulike kategorier av hendelser og geografisk område.

15.3 Erfaringslæring

Erfaringslæring handler om å sette samme læringspunkter fra en rekke hendelser for å utlede noe som er mer allment gyldig, og som kan kreve at man gjør endringer i måten innsatser gjennomføres på. Det anbefales at man møtes jevnlig på tvers av organisasjonene slik at man kan drøfte erfaringer og se hva man må endre i planverk, rutiner og regelverk sammen.

Offentlige og frivillige aktører innefor redning skal følge opp funn og læringspunkter fremkommet i evaluerings-/erfaringsrapporter etter hendelser og øvelser. Funn og læringspunkter skal konkretiseres i en tiltaksplan som skal være ledelsesforankret. Det vil si en plan for hvordan de ulike funnen i evalueringen skal følges opp, av hvem og med hvilken

tidsfrist. Tiltaksplanen skal behandles og godkjennes av ledelsen. Oppfølging av øvelser og hendelser skal ikke anses som avsluttet før alle punktene i tiltaksplanen er fulgt opp tilfredsstillende. Se fig. læringshjulet.

15.4 Utvikling gjennom øvelser

Gode øvelser er et viktig virkemiddel for å øke samfunnets evne til å håndtere kriser, og styrke arbeidet innenfor redningstjenesten. Gjennom øvelser kan vi teste og videreutvikle systemer, funksjoner og kompetanse, eller påvise effekt av gjennomførte tiltak og endringer. Vi må heller ikke undervurdere verdien av den læringen som finner sted når vi planlegger og gjennomfører en øvelse.

Det fører for langt å gi en uttømmende beskrivelse av øvingsvirksomhet. Øvelser er et viktig verktøy for å holde en organisasjon i høy nok beredskap, teste håndtering av ulike scenarier og ikke minst avstemme planverk. Vi øver på flere nivåer.

- Nivå 1 – enkeltmannsferdigheter
- Nivå 2 – teamferdighet
- Nivå 3 – taktisk trening med andre aktører
- Nivå 4 – komplekse øvelser med eller uten egne styrker

I et redningstjenesteperspektiv er det viktig at man jobber godt med alle nivåene. Det mest kritiske i et samvirkeperspektiv er nivå 3, når de ulike ressursene møtes i en aktuelle hendelse og skal fungere sammen. Da er det helt spesifikk oppgavefordeling, det å kjenne hverandre og å finpusse taktikken som må være fokus. Enkeltmannsferdigheter og til en viss grad teamferdigheter må være ansvaret til hver enkelt aktør.

DSB er en god kilde til fagstoff om utvikling av øvelser, øvelsesmetodikk og eksempler på oppsummerte erfaringer etter større øvelser.

15.5 Nasjonalt risikobilde og ROS-analyser

DSB gjør betraktninger rundt ulike risikoer og lager rapporter på bakgrunn av analyser de gjør. Det kan være nyttig input til håndtering av hendelser og planverk.

ROS-analyser er et viktig grunnlag for videreutvikling av redningstjenesten. I takt med ny trusler og et endret risikobilde må redningstjenesten utvikle nye metoder og operasjonsmønstre. Ofte vil kommuner være en viktig kilde til lokal ROS-analyse, men ROS-analysetankesettet er grunnleggende for alle som utvikler planverk til bruk i redningstjenesten.

15.6 Internasjonale erfaringer

Norge er et lite land med et lavt folketall. Det vil være begrenset hva vi får av erfaring spesielt med litt større hendelser. Det er derfor viktig at alle aktørene i redningstjenesten har et blikk på hva som skjer internasjonalt og bringer erfaringer tilbake til redningstjenesten

15.7 Arenaer for erfaringslæring og utvikling

Lokalt er LRS rett sted for å drøfte erfaringer. Redningsledelsen bør jevnlig gå gjennom SAR-hendelsene i eget ansvarsområde og evaluere om man brukte rett ressurser, om situasjonen ble håndtert bra nok eller om det er erfaringer som må føre til revisjon av planverk.

Nasjonalt er Redningsfaglig Råd og redningsledelsen ved hovedredningsentralen arenaer for å ta opp behov for endring i planverk, rutiner og regler som berører redningstjenesten. Det er også her den enkelte fagetat må dele informasjon fra sitt virke som kan ha betydning for de andre aktørene.

Det er ulike konferanser som har samfunnssikkerhet, beredskap og redningstjeneste som formål. Disse er viktig for utvikling av redningstjenesten. I planlegging av slike konferanser bør noe som møter i Redningsfaglig Råd delta i utarbeidelse av programmet.

Det finnes etter hvert mange utdanninger innenfor redningstjeneste og beredskap. Det er viktig at de som har ansvar for slike utdanningsløp, sikrer input til utdanningen fra redningstjenesten.

15.8. Tilsyn

Hovedredningsentralen har ansvar for å føre tilsyn med de lokale redningsentralene. Tilsynsvirksomheten gjøres ut fra mandat fastsatt av Justisdepartementet. Under tilsynet vil man se på håndtering av hendelser i perioden, samtale med aktørene i redningsledelsen, se på planverk og øvingsvirksomheten. Tilsynet munner ut i en rapport med anbefalinger til tiltak som kan forbedre den lokale beredskapen.

16 Begreper

16. 1 Om begreper i redningstjenesten

Ord kan brukes og forstås ulikt i forskjellige etater. I et samvirkeperspektiv er det nyttig at vi i størst mulig grad har et felles språk, og der hvor det ikke er mulig, må det være et minimumskrav at ord som må forstås av alle aktører i redningstjenesten, er beskrevet, formidlet og forstått.

I denne håndboken er det for første gang laget en felles ordliste for redningstjenesten. Utvalgte begreper er tatt inn i håndboken, øvrige begreper er lagt på www.hovedredningsentralen.no. Listen på nett sorteres alfabetisk og ut fra kategori og oppdateres jevnlig.

NB Nå i høringsrunden er alle ordlister tatt med. Når boken trykkes og nettressursen er operativ, vil dette tilpasses slik at dette dokumentet bare inneholder en liste over ord og termer som brukes i dokumentet, og resten ligger på nett.

16.2 Hvorfor er dette viktig

Redningsaksjoner oppstår brått. Ulike ressurser skal samhandle i tidskritiske situasjoner. Presisjon i meldinger og sambandstrafikk er viktig for å unngå at feil oppstår.

I utvikling av felles erfaring og ny faglighet er også ordene vi bruker viktige.

Det er spesielt viktig å avklare begrepsbruken når ulike etater/organisasjoner bruker samme ord med ulik betydning. Da er det stor fare for at man kan misforstå innholdet i kommunikasjonen.

16.3. Krav om lojalitet til felles begreper

Det følger av samvirkeprinsippet at alle etater og organisasjoner skal jobbe aktivt for å fremme samhandling, og at man skal forstå de øvrige ressursene. Derfor er det et krav at aktørene benytter det som nå er etablert som felles termer. Dersom en aktør ser at begrepene trenger en tydeligere definisjon, eller at det er behov for å ta inn nye begreper i felles terminologi, så må dette meldes inn på nettskjema. Henvisning: www.xxx.no. Ordlisten oppdateres jevnlig.

16.4 Oppdatering av listen, nye begreper og revisjon

En ekspertgruppe vil kontinuerlig vurdere nye begreper som tas inn i listen. Gruppen har fem medlemmer og oppnevnes av Nasjonalt Redningsfaglig Råd. Språkrådet inngår i gruppen.

16.5 Felles begreper eller fagterminologi

Arbeidsgruppa har ikke utarbeidet nye definisjoner til begreper som hører til et spesifikt fagfelt, men disse gjengis i listen med henvisning til kilden. For eksempel vil alle i redningstjenesten ha behov for å forstå enkelte begreper som «eies» av helsetjenesten, men det må være opp til helsetjenesten å definere begrepene som benyttes.

Listen inneholder primært begreper der en felles forståelse er nødvendig for at de ulike aktørene skal lykkes i å samarbeide. Fagtermer som kun er viktig for kommunikasjon innad hos den enkelte aktør, er ikke med her.

16.6 Begrepskategorier i denne håndboken

Listene tar for seg begreper som er knytte direkte til redningstjeneste, det vil si begreper som må forstås likt for å unngå misforståelser før, under og etter en redningsinnsats. Dette kan være begreper om

- definisjon av redningsaksjon

- ulike redningstilfeller
- faser i en redningsinnsats
- nivåer i ledelsesapparatet
- sentrale verdier og prinsipper
- skalaer som benyttes for å angi alvor eller omfang på en hendelse
- ledelsesfunksjoner
- koordinering og samarbeid i innsatsområdet og mellom aktørene på operasjonelt nivå i en redningsaksjon
- ulike redningsressurser, blant annet varsling, beredskapsordninger og respons
- notoritet/dokumentasjon av innsats/kvalitet
- øvelse og læring i redningstjeneste

16.7 De ulike listene

For å gjøre det lettere å finne fram er det laget fire ulike lister. Disse er:

- Liste over forkortelser
- Liste over termer i redningstjenesten
- Liste over engelske termer
- Liste med navn og forkortelser på aktørene i redningstjenesten

16.8 Harmonisering av begreper

I et samvirkeperspektiv er det spesielt risikofylt når to ressurser som skal samhandle, bruker samme ord om to forskjellige ting. Der det er avdekket vesentlige forskjeller i hvilket innhold ulike ressurser legger i samme begrep, har vi forsøkt å bidra til harmonisering av dette. Det betyr at det i opplæringen i dette rammeverket vil komme anbefalinger om å strømlinjeforme begrepsbruken i den grad at enkelte aktører kan bli bedt om å avvikle bruken av visse ord eller tilpasse sine egne definisjoner til det som er etablert som felles forståelse i denne håndboka.

16.9. Internasjonale begreper

Hovedvekten i denne begrepslisten er norske termer. Men redningstjenesten spesielt på sjø og i lufta er omfattet av et internasjonalt etablert rammeverket der arbeidsspråket er engelsk. På nettsiden vil det bli vist til kilder til internasjonale termer. Sentrale begreper fra IAMSAR er tatt inn i punkt 3.11.

16.10 Liste over forkortelser

AIS	automatisk identifikasjon av skip
Aksjons-AMK	AMK-sentral som koordinerer aksjonen
AM	Akuttmottak
AMIS	Akuttmedisinsk informasjonssystem. Oppdragshåndteringsverktøyet for AMK
AMK-LA	AMK-sentral med ansvar for koordinering av ambulansehelikopter mht. alarmering og flight following.
AMK-sentral	Kortform for akuttmedisinsk kommunikasjonsentral. Ofte brukes bare uttrykket AMK.
AO	Ansvarsområde
CBRNE	Kjemisk, biologisk, radiologisk og kjerne- fysisk. Materiale som kan anvendes i en terrorhandling. Erstatte den tidligere forkortelsen ARBC.
DSB	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap. www.dsb.no
DTG	Datotidsgruppe. Består av seks sifre: de to første angir dagen i måneden, de fire siste angir klokkeslettet. Eksempel: 23. juni kl. 1120 = DTG 231120.
EP	Forkortelse for evakueringspunkt.
ETA	Beregnet ankomsttid
ETD	Beregnet avgangstid
ETE	Antall minutter til ankomst
EVAK	Samleplass for evakuerte
FIG (P)	Sivilforsvarets fredsinnsettsgrupper (personell). Se www.sivilforsvaret.no
FOE	Fellesoperativ enhet (politiet)
FOH	Forsvarets fellesoperative hovedkvarter. Se www.mil.no/foh
FRS	Flyredningsentral. Har ansvar for å iverksette og lede søk etter et saknet luftfartøy innenfor sitt geografiske ansvarsområde inntil

Hovedredningsentralen ev. overtar. Se
www.hovedredningsentralen.no

FSAN	Forsvarets sanitet
FW	Fixed Wing, fly
GEOPOL	Geografisk visualiseringsverktøy for politiet
GIS	Geografisk informasjonssystem
HEMS	Helicopter Emergency Medical Service
HF	Helseforetak
HMS	Helse, miljø og sikkerhet. arbeid som skal gjøres på den enkelte arbeidsplass for å forbedre arbeidsmiljøet samt å redusere skader på det ytre miljø
Hdir	Helsedirektoratet
HOD	
IUA	Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning
	Justis- og beredskapsdepartementet
JD	Justisdepartementet
KO	Kommandoplass sted hvor lederne på et skadested samles, og som de utøver ledelse fra
KU	Kriseutvalget for atomberedskap.
KV	Kystvakten
LA	Luftambulanse
LA FW	Luftambulanse fly (ambulansefly)
LA RW	Luftambulanse helikopter (ambulanshelikopter)
LAT	Luftambulansetjenesten
LOKUS	
LRS	Lokal redningsentral.
LV	Forkortelse for legevakt.
LVS	Forkortelse for Legevakt-sentral (LV-sentral)
MFE	

Mobil Forsterkningsenhet. Nasjonal ressurs i Sivilforsvaret for store og komplekse hendelser.

MOB	Mann over bord
MRE	Mobil renseenhet i Sivilforsvaret
PBS	Politiets beredskapssystem.
PD	Politidistrikt
PFT	Politiets fellestjenester
PIT	Politiets IKT-tjenester
PO	Politioperativt register
POB	Person on Board
POD	Politidirektoratet
RHF	regionalt helseforetak
RITS	Redningsinnsats til sjøs. Brannressurser som er tilgjengelige i fire brannvesen langs kysten (Oslo, Larvik, Bergen og Bodø), og som kun benyttes for livreddende innsats om bord i fartøy i brann.
ROV	Fjernstyrt undervannsfarkost
RS	Redningsselskapet
RW	Rotorwing, helikopter
S/M	sender-mottaker-system
SARA	
SBS	Sivilt beredskapssystem.
SEAO	Søk etter antatt omkomne.
SIM	
SITRAP	Situasjonsrapport
STY	Venteplass for bistandsstyrker
TransMed	Kartverktøy som brukes på AMK. Ofte brukes uttrykket "Locus", men det er navnet på leverandøren
TransMobile	Kartverktøy/meldingskjerm i ambulanser. Ofte brukes uttrykket "Locus", men det er navnet på leverandøren
TØUT	Taktisk øvelse uten tropper, dvs. papirøvelse.

UEH

Politiets utrykningsenheter

16.11 Liste over termer i redningstjenesten

Akuttmedisin	kvalifisert medisinsk diagnostikk, rådgivning, behandling og/eller overvåkning ved akutt oppstått/forverring av sykdom eller skade, herunder akutte psykiske lidelser, der rask medisinsk hjelp kan være avgjørende for liv og helse.
akuttmedisinsk beredskap	forberedte tiltak som iverksettes for å sikre befolkningen nødvendige helsetjenester i akutte situasjoner
akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK)	kommunikasjonsentral som mottar medisinske nødmeldinger og koordinerer
akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus	medisinsk nødmeldetjeneste, kommunal legevaktordning og ambulansetjenesten.
Akuttmottak	avdeling eller enhet i sykehus med akuttmedisinsk beredskap for mottak, diagnostikk, triage og behandling av pasient med akutt oppstått sykdom, akutt forverring av eksisterende sykdom eller skade
Ambulansefly	Se luftambulanse
Ambulansehelikopter	Se luftambulanse
Beredskap	ordning som sikrer at personell er disponibelt for innsats på kort varsel (beredskapsforskriften) tiltak for å forebygge, begrense eller håndtere uønskede hendelser og kriser (B133)
Beredskapssituasjon	
Berørt	person som ikke er direkte rammet, men som likevel kan ha behov for støtte
Brannsjef	den som forestår den daglige ledelsen av brannvesenet i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven (beredskapsforskriften)
Brannvernregion	to eller flere kommuner som samarbeider om gjennomføring av noen eller alle brannvesenets oppgaver (beredskapsforskriften)

Etterlatt	person som har mistet en nærstående ved plutselig og/eller unaturlig død eller gjennom ulykker og katastrofer
evakueringskontrollpunkt	tidligere AKP (ambulans kontrollpunkt)
Evakueringslinje	
evakueringspunkt (EP)	kontrollpunkt for registrering av pasienter på vei ut fra hendelsessted
Evakuert	
Felttriage	form for hverdagstriage som utføres av ambulanspersonell eller primærhelsetjeneste
flight following	Monitorering og oppfølging av helikopter på oppdrag for å ivareta sikkerhet ved uventede hendelser
Forsterkning	ressurs som øker yteevnen til de etatene som har primæransvar for håndtering av hendelsen
Gissel	en person som berøves sin frihet for at gisseltakeren skal få innfridd urettmessige krav og/eller for å øve press mot tredjepart
grundig overflatesøk snøskred helse, miljø og sikkerhet (HMS)	søk etter små, synlige spor etter savnede arbeid som skal gjøres på den enkelte arbeidsplass for å forbedre arbeidsmiljøet samt å redusere skader på det ytre miljø
helseforetak (HF)	utøvende virksomhet som yter spesialisthelsetjenester, forskning, undervisning og andre tjenester som står i naturlig sammenheng med dette eller er pålagt i lov.
Hendelsessted	sted hvor en beredskapssituasjon har inntruffet eller har sitt utspring
Hovedredningssentral (HRS)	offentlig organ for ledelse og koordinering av redningsaksjoner
hurtigsøk snøskred indre farvann	søk etter godt synlige spor etter savnede en stats nærmeste sjøterritorium

Industrivern	Organisasjon etter sivilforsvarsloven som skal ibareta beredskap i industrien
	Industrivernberedskap (må sideforskyves)
	ordning som sikrer at kvalifisert personell i en virksomhet er tilgjengelig for innsats på kort varsel
Innsatsleder	øverste leder på et innsatsområde med ansvar for å koordinere innsatsen fra alle involverte aktører i redningstjenesten
Innsatsstyrke	styrke som kalles ut til innsats ved brann eller ulykke (beredskapsforskriften)
kasernert vakt	personell i kontinuerlig vakt på fast forlegning (kbt.no)
Katastrofe	
kommandoplass (KO)	sted hvor lederne på et skadested samles, og som de utøver ledelse fra
kommunal legevakt(ordning)	virksomhet som gjennom hele døgnet skal vurdere henvendelser om øyeblikkelig hjelp og iverksette nødvendig tiltak
Krise	
Kriserådet	høyeste nasjonale krisehåndteringsnivå på embetsmannsnivå
Krisestøtteenheten	seksjon i samfunnssikkerhetsavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet som ved behov skal yte støtte til lederdepartementet og Kriserådet i deres krisehåndtering.
Ledelinjer	naturlige eller menneskeskapte linjer i terrenget som det er naturlig å ferdes langs, for eksempel sti, elv, vei, skar, dalføre eller vannkant
Lederdepartement	departementet som er sterkest berørt i en krisesituasjon

lege-/ambulansealarm	<p>samtidig varsling av lege og ambulanse ved en hendelse der det er behov for hurtig og koordinert helseinnsats</p>
Legevakt	<p>Se kommunal legevaktordning.</p>
legevaktsentral (LVS)	<p>. Fagsentral betjent av helsepersonell, normalt for mottak, prioritering og formidling av henvendelse til legevakt eller oppdrag til hjemmesykepleier og jordmor, rådgivning til innringer og varsling av leger ved behov for medisinsk øyeblikkelig hjelp.</p>
Liaison	<p>forbindelsesledd mellom ulike enheter, for eksempel staber</p>
lokal redningsentral (LRS)	<p>sentral som har det koordinerende ansvaret for redningsaksjoner i det enkelte politidistriktet eller på Svalbard.</p>
Luftambulanse	<p>luftfartøy som er innredet for og brukes til diagnostikk, behandling, overvåking og transport av syke eller skadde pasienter</p>
Luftambulansetjeneste	<p>beredskap for eller transport av pasienter og helsepersonell med fly eller helikopter i forbindelse med sykdom eller skade som krever hurtig og kvalifisert innsats eller slik transport grunnet lang avstand</p>
Lydlogg	<p>teknisk system for logging av tale</p>
Masseskadetriage	<p>strukturert arbeidsmetode for å prioritere skadde på best mulig måte ved hendelser der antallet pasienter overstiger tilgjengelige behandlings- og transportressurser</p>
medisinsk nødhjelp	<p>nødhjelp iverksatt av helsepersonell i forbindelse med skade, akutt oppstått sykdom, eller akutt forverring av eksisterende alvorlig sykdom</p>
medisinsk nødmeldetjeneste	<p>landsdekkende, organisatorisk og kommunikasjonsteknisk system for varsling og håndtering av henvendelser ved behov for akuttmedisinsk hjelp og kommunikasjon innen helse-</p>

	og omsorgstjenesten, der kommunenes legevaktnumre, nasjonalt legevaktnummer (116 117) og medisinsk nødtelefon (113) inngår
medisinsk nødmelding	melding til AMK-sentral eller legevaktsentral om behov for medisinsk nødhjelp
medisinsk nødnummer	Medisinsk nødnummer 113 skal sikre befolkningen direkte kontakt med fagkyndig helsepersonell i AMK-sentral ved behov for medisinsk nødhjelp
Mobilisering	
norsk indeks for medisinsk nødhjelp	Beslutningsstøtteverktøy for personell i AMK-sentral og legevaktsentral som i hovedsak er et verktøy for fastsettelse av hastegrad, valg av respons, medisinsk rådgivning og instruksjon. Legg ved link til indeks
Nødetat	offentlig instans med ansvar for å håndtere befolkningens og samfunnets behov for hjelp i nødsituasjoner
Nødmeldesentral	kommunikasjonssentral som tar imot og tolker nødmeldinger samt gir råd til melder og iverksetterrespons på bakgrunn av meldingen
Objektsikring	tiltak politiet planlegger og iverksetter for å sikre eller beskytte et objekt. I denne sammenheng vil det si å sikre et objekt mot forsettlige handlinger, f.eks. terroranslag.
on-scene co-ordinator (OSC)	person som koordinerer søk- og redningsoperasjoner i et bestemt område
operasjonelt nivå	nivå for å lede, koordinere og støtte taktisk nivå med kompetanse, kapasitet og kommunikasjon samt ivareta innsatsmannskaper og mennesker som er evakuert fra hendelsesstedet
Operasjonsområde	Et nærmere definert område hvor en operasjon gjennomføres.
Oppfang	dominerende terrengformasjon som vil begrense savnedes bevegelse i terrenget

Overlevende	person som har vært utsatt for en alvorlig og potensielt traumatiserende krise, ulykke eller katastrofehendelse, og som har overlevd
Pandemi	Infeksjonssykdom som rammer mennesker eller dyr over et omfattende geografisk område
plankart	kart som brukes for å tegne inn søksområde, søksteiger og andre taktiske elementer
politisk nivå	nivå for ivaretagelse av lokale, regionale, nasjonale og internasjonale fellesinteresser som er truet eller utfordret som følge av den oppståtte beredskapssituasjonen
Primæransvar	ansvaret en etat har for en sektor, funksjon eller tjeneste i en normalsituasjon
punktsøk snøskred	individuell søk med søkestang på et avgrenset område
Pårørende	kretsen av nærstående personer som kan være direkte berørt av en krise, ulykke eller katastrofe
Pårørendekontakt	kontaktpunkt i politiet for pårørende ved ekstraordinære hendelser og kriser
Pårørendesenter	oppmøtested for pårørende med behov for informasjon, hjelp, omsorg og samtale tjenester
Pårørendetelefon	politiets telefonnummer (815 02 800) for mottak av henvendelser fra pårørende ved ekstraordinære hendelser og kriser
Rammet	person som er direkte berørt av en krise eller katastrofe, og som eventuelt kan trenge psykososial hjelp
Redningstjeneste	offentlig organisert øyeblikkelig innsats fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller

	faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særskilte tiltak
regional AMK (R-AMK)	AMK med overordnet koordineringsansvar i et regionalt helseforetak
regionalt helseforetak	Et regionalt helseforetak (RHF) er en virksomhet som er eid av den norske stat og som har ansvaret for spesialisthelsetjenesten i en helseregion.
Responstid	tid fra det begynner å ringe på operasjonssentralen til første utrykningsstyrke er på stedet tiden fra første nødmelding mottas til første innsatsenhet er på stedet I utkast til ny dimensjoneringsforskrift: tiden det tar fra nødmeldesentralen besvarer melding om en hendelse til brann- og redningsvesenet er på hendelsesstedet
Resultatkart	kart hvor det gjennom søkte området er tegnet inn
samleplass for skadde	sted hvor det foregår --- osv.
Samvirkepartner	offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer som kan bidra med kompetanse, personell, materiell og/eller infrastruktur under redningsaksjoner
SAR-varsling	Umiddelbar varsling av de to andre nødetatene og HRS, fra den nødmeldesentralen som mottar initial melding som tolkes som mulig redningshendelse.
skadebegrensende tiltak	tiltak som reduserer negative konsekvenser av en uønsket hendelse
skadeforebyggende tiltak	tiltak som reduserer sannsynligheten for en uønsket hendelse
Sperrepost	
Storulykke	hendelse der det inngår ett eller flere farlige kjemikalier, som oppstår i en storulykkevirksomhet og som får en ukontrollert utvikling som umiddelbart eller

senere medfører en alvorlig fare for mennesker, miljø eller materielle verdier

Storulykkevirksomhet

ethvert privat eller offentlig foretak hvor farlige kjemikalier forekommer, og der mengden kjemikalier er lik eller større enn definerte grenseverdier

strategisk ledelsesnivå

ledelsesnivå som avgjør graden av beredskap og fastsetter de overordnede målene og rammebetingelsene for innsatsen

strategisk nivå

nivå for å lede og koordinere en innsats for å ivareta en virksomhets overordnede interesser for å sikre videre drift og ivareta omdømme

Sykehus

Institusjon som tilbyr spesialisert behandling, forskning, utdanning og opplæring av pasienter og pårørende. Helse- og omsorgsdepartementet har et overordnet ansvar for alle sykehus i Norge, og staten eier de offentlige sykehusene. Sykehusene er organisert i fire regionale helseforetak

Søksområde

de ytre begrensingene for hvor det er aktuelt for søksenhetene å søke

Søksoppdrag

Det enkelte søksoppdraget et lag eller en søksenhet har fått utdelt.

taktisk ledelsesnivå

ledelsesnivå som avgjør hvor innsatsen skal settes inn, og hvordan ressursene skal brukes for å nå målene for den gitte sektor

taktisk nivå

nivå for å lede og koordinere bekjempelse og ivaretagelse på eller nær hendelsesstedet for å forhindre eller redusere skade på eller tap av mennesker, ytre miljø og økonomiske verdier

Teig

begrenset del av søksområde

Telleport

Traumesystem

system for organisert, koordinert innsats av helseressurser i et geografisk område som leverer det fulle spekteret av behandling til alle skadde pasienter, og som er en integrert del av det offentlige helsevesen

Trippelvarsling

Umiddelbar varsling av de to andre nødetatene fra den nødmeldesentralen som mottar initial melding om hendelse som krever innsats fra alle nødetatene.

Åsted

sted eller område hvor en straffbar handling, ulykke, brann e.l. har skjedd, og hvor politiet gjør undersøkelser for å klarlegge et årsaksforhold og sikre bevis

16.12 Liste over internasjonale termer

Redningstjenesten på sjø og luft er regulert gjennom internasjonale konvensjoner. Sjø- og lufthendelser har ofte engelsk som arbeidsspråk og redningsressurser som ofte deltar i slike operasjoner er vant med å bruke engelske termer. For at denne håndboken skal dekke bredden i redningstjenesten referer vi sentrale begreper fra det internasjonale rammeverket

Aircraft coordinator (ACO)	person or team who coordinates the involvement of multiple aircraft in SAR operations in support of the SAR mission coordinator and on-scene coordinator
alert phase	situation wherein apprehension exists as to the safety of an aircraft or marine vessel and of the persons on board
Amver	world-wide ship reporting system for search and rescue
area control centre (ACC)	air traffic control facility primarily responsible for providing ATC services to IFR aircraft in controlled areas under its jurisdiction
area of SAR action	area of defined dimensions that is established, notified or agreed for the purposes of protecting aircraft during SAR operations and within which SAR operations take place
automatic identification system (AIS)	system used by ships and vessel traffic services (VTS), principally for identifying and locating vessel
CospasSarsat system	satellite system designed to detect and locate activated distress beacons transmitting in the frequency of 406.0-406.1 MHz
digital selective calling (DSC)	technique using digital codes which enables a radio station to establish contact with, and transfer information to, another station or group of stations
distress alerting	reporting of a distress incident to a unit which can provide or coordinate assistance
distress phase	situation wherein there is reasonable certainty that a vessel or other craft, including an aircraft or a person, is threatened by grave and imminent danger and requires immediate assistance
Ditching	forced landing of an aircraft on water
emergency locator transmitter (ELT)	equipment which broadcast distinctive signals on designated frequencies and, depending on application, may be automatically activated by impact or be manually activated
emergency phase	uncertainty phase, alert phase or distress phase

emergency position-indicating radio beacon (EPIRB)	device, usually carried aboard maritime craft, that transmits a signal that alerts search and rescue authorities and enables rescue units to locate the scene of the distress
Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS)	global communications service based upon automated systems, both satellite-based and terrestrial, to provide distress alerting and promulgation of maritime safety information for mariners
Global positioning system (GPS)	specific satellite-based system used in conjunction with mobile equipment to determine the precise position of the mobile equipment Fra Kartverket: navigasjonssystem som gjør det mulig å fastsette egen posisjon med stor nøyaktighet, overalt i verden og under alle værforhold.
Joint rescue coordination centre (JRCC)	rescue coordination centre responsible for both aeronautical and maritime search and rescue incidents
Long-range identification and tracking (LRIT)	system which requires certain vessels to automatically transmit their identity, position and date/time at six-hour intervals, in accordance with SOLAS regulation V/19-1
mass rescue operation (MRO)	search and rescue services characterized by the need for immediate response to large numbers of persons in distress, such that the capabilities normally available to search and rescue authorities are inadequate
mission control centre (MCC)	part of the CospasSarsat system that accepts alert messages from the local user terminal(s) and other mission control centres to distribute to the appropriate rescue coordination centres or other search and rescue points of contact
NAVAREA	geographical sea area established for the purpose of coordinating the broadcast of navigational warnings.
NAVTEX	system for the broadcast and automatic reception of maritime safety information by means of narrow-band direct-printing telegraphy
On-scene coordinator (OSC)	person designated to coordinate search and rescue operations within a specified area
Personal locator beacon (PLB)	portable device, manually activated, which transmits a distress signal on 406 MHz, and may have an additional homing signal on a separate frequency

place of safety	location where rescue operations are considered to terminate; where the survivors' safety of life is no longer threatened and where their basic human needs (such as food, shelter and medical needs) can be met; and, a place from which transportation arrangements can be made for the survivors' next or final destination
Rescue	operation to retrieve persons in distress, provide for their initial medical or other needs and deliver them to a place of safety
Rescue coordination centre (RCC)	unit responsible for promoting efficient organization of search and rescue services and for coordinating the conduct of search and rescue operations within a search and rescue region
Rescue sub-centre (RSC)	unit subordinate to a rescue coordination centre established to complement the latter according to particular provisions of the responsible authorities
SafetyNET	service of Inmarsat enhanced group call (EGC) system specifically designed for promulgation of maritime safety information (MSI) as a part of the Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS)
Search	operation, normally coordinated by a rescue coordination centre or rescue sub-centre, using available personnel and facilities to locate persons in distress
search and rescue coordinating communications	communications necessary for the coordination of facilities participating in a search and rescue operation
Search and rescue coordinator (SC)	one or more persons or agencies within an Administration with overall responsibility for establishing and providing SAR services and ensuring that planning for those services is properly coordinated
search and rescue data provider (SDP)	source for a rescue coordination centre to contact to obtain data to support search and rescue operations, including emergency information from communications equipment registration databases, ship reporting systems and environmental data systems (e.g. weather or sea current)
search and rescue facility	any mobile resource, including designated search and rescue units, used to conduct search and rescue operations
search and rescue mission coordinator (SMC)	official temporarily assigned to coordinate response to an actual or apparent distress situation

search and rescue plan	documents which exist at all levels of the national and international search and rescue structure to describe goals, arrangements and procedures which support the provision of search and rescue services
search and rescue point of contact (SPOC)	point of contact for SAR, designated by the national administration, that is responsible for receiving distress alert information and providing the information to appropriate SAR authorities
search and rescue region (SRR)	area of defined dimensions, associated with a rescue coordination centre, within which search and rescue services are provided
search and rescue service	performance of distress monitoring, communication, coordination and search and rescue functions, including provision of medical advice, initial medical assistance, or medical evacuation, through the use of public and private resources, including cooperating aircraft, vessels and other craft and installations
search and rescue unit (SRU)	unit composed of trained personnel and provided with equipment suitable for the expeditious conduct of search and rescue operations
search object	ship, aircraft, or other craft missing or in distress or survivors or related search objects or evidence for which a search is being conducted
ship reporting system (SRS)	reporting system which contributes to safety of life at sea, safety and efficiency of navigation and/or protection of the marine environment
telemedical assistance service	medical service permanently staffed by doctors qualified in conducting remote consultations and well versed in the particular nature of treatment on board ship
uncertainty phase	situation wherein doubt exists as to the safety of an aircraft or a marine vessel, and of the persons on board
vessel monitoring system (VMS)	tracking system which provides for environmental and fisheries regulatory organizations to monitor the position, time at a position, course and speed of commercial fishing vessels
vessel tracking	all forms of vessel track data derived from multiple sources such as ship reporting systems, AIS, LRIT, SAR aircraft, VMS and VTS
vessel traffic services (VTS)	marine traffic monitoring system established by harbour or port authorities to keep track of vessel movements and provide navigational safety in a limited geographical area

16.13 Navn og forkortelser på sentrale aktører i redningstjenesten

AVINOR	Eier av statlige flyplasser. Har ansvar for å planlegge infrastrukturen i luftfarten. Se www.avinor.no
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)	Direktorat som skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet, skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser, og skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.
Folkehelseinstituttet (FHI)	Statlig forvaltningsorgan som skal produsere, oppsummere og formidle kunnskap for å bidra til god folkehelse, og gode helse- og omsorgstjenester.
Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum (FORF)	Paraplyorganisasjonen for den frivillige redningstjenesten i Norge
Felles Ressursregister (FRR)	Samlet oversikt over redningsressursene i Norge
Heimevernet (HV)	
Helsedirektoratet (HdirHOD)	Helsedirektoratet er et fag- og myndighetsorgan som er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Direktoratet har også oppgaver fra Kommunal- og regionaldepartementet. Direktoratet er faglig rådgiver, iverksetter av vedtatt politikk og forvalter av lov og regelverk innenfor helse- og omsorgssektoren. I tillegg har Helsedirektoratet et helhetlig ansvar for den nasjonale helseberedskapen i Norge.
Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)	Departement som har ansvaret for helsepolitikk, <u>folkehelse</u> , <u>alkohol-</u> og <u>narkotikapolitikk</u> , helsetjenester og helselovgivning i <u>Norge</u> . Departementet har som mål å sørge for at befolkningen får gode og likeverdige helsetjenester uavhengig av bosted og økonomi, og bidra til å fremme god <u>folkehelse</u> .

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO)	Landsomfattende organisasjon - som består av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og de virksomheter som står for kraftforsyningen. Dette omfatter alle enheter som eier eller driver kraftproduksjon med tilhørende vassdragsregulering, overføring og distribusjon av elektrisk kraft og fjernvarme.
Krisestøtteenheten (KSE)	seksjon i samfunnssikkerhetsavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet som ved behov skal yte støtte til lederdepartementet og Kriserådet i deres krisehåndtering
Kystverket *	Nasjonal etat for kystforvaltning, sjøsikkerhet og samferdsel.
Luftambulansetjenesten HF	Helseforetak eiet av de regionale helseforetakene som har ansvar for luftambulansetjenesten i Norge.
Norges Luftsportforbund (NLF)	Nasjonalt forbund for luftsportsaktiviteter. Tidligere Norsk Aero Klubb og Norges Luftsportforbund.
NFS	Norsk Folkehjelp Sanitet. Se www.folkehjelp.no
NGF	Norsk Grotteforbund. Se www.speleo.no
NGI	Norges Geotekniske Institutt. Se www.ngi.no
NGU	Norges geologiske undersøkelse. Se www.ngu.no
NOFO (Norsk oljevernforening for operatørselskap)	medlemsorganisasjon for operatørselskap på norsk sokkel som ivaretar oljevernberedskapen på vegne av operatørselskapene på norsk sokkel
Norske redningshunder (NRH)	frivillig redningsorganisasjon som trener hunder og førere for tjeneste under redningsaksjoner
Norsk Radio Relæ Liga (NRRL)	radioamatørens organisasjon i Norge.
Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)	Norges ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet, og det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet
Næringslivets sikkerhetsorganisasjon (NSO)	Tilsynsmyndighet som driver tilsyn med industrivernpliktige virksomheter. Dette er næringslivets egen beredskapsorganisasjon, og arbeider for sikkerhet og beredskap, dvs. industrivern. Industrivernet inngår i totalforsvarskonseptet.

Redningsselskapet (RS)	frivillig, humanitær medlemsorganisasjon som jobber for å gjøre det tryggere å ferdes på og ved sjøen. RS opererer landets redningsskøyter
Politihøgskolen (PHS)	Den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge
Politidirektoratet (POD)	Politidirektoratet. Se www.politi.no
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	Politiets sikkerhetstjeneste. Se www.pst.politiet.no
Petroleumstilsynet (PTIL)	Petroleumstilsynet. Skal legge premisser for å følge opp at aktørene i oljevirksomheten holder et høyt nivå på helse, miljø og sikkerhet (HMS) og beredskap. Se www.ptil.no
Norges Røde Kors (NRK)	Norges Røde Kors. Se www.redcross.no
Sivilforsvaret (SIV) eller SF?)	Sivilforsvaret. Statlig forsterkningsressurs og viktige oppgaver i krise og krig. Se www.sivilforsvaret.no
Statens havarikommisjon for transport (SHT)	Statens havarikommisjon for transport. Skal ikke ta stilling til straffeskyld og ansvar. Enhver plikter å avgi forklaring til SHT. Politiet må foreta en selvstendig etterforskning parallelt med SHTs undersøkelser. Utgangs- punktet er at politi og påtalemyndighet har en plikt til å samarbeide med SHT. Se www.aibn.no
Statens strålevern	Nasjonal fagmyndighet for strålevern og atomsikkerhet. Se www.nrpa.no
Utrykningspolitiet (UP)	Utrykningspolitiet.

17. Vedlegg

17.1 Organissjonsplan for redningstjenesten

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 19. juni 2015 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 27. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet.

Kapittel 1 Innledning

1-1 Formål

I denne kongelige resolusjonen fastsettes redningstjenestens organisering og rutiner for samarbeid, ledelse, koordinering, ansvar og oppgaver. Formålet er å ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.

1-2 Internasjonale forpliktelser for sjø- og luftredningstjenesten

I tillegg til denne kongelige resolusjonen er sjø- og luftredningstjenesten regulert gjennom internasjonale overenskomster som Norge er part i, blant annet SAR-konvensjonen (International Convention on Maritime Search and Rescue, 1979) og ICAO-konvensjonen (Convention on International Civil Aviation 1944) med etterfølgende endringer.

1-3 Definisjoner

Redningstjeneste: Offentlig organisert øyeblikkelig innsats fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særskilte tiltak. Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer, under ledelse og koordinering av to hovedredningsentraler og underordnede lokale redningsentraler.

Hovedredningsentralene: Offentlige organer for ledelse og koordinering av redningsaksjoner.

De lokale redningsentralene: Det ledelses- og koordineringsapparatet som iverksettes i politidistriktet under en redningsaksjon.

Samvirkepartnere: Offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer som kan bidra med kompetanse, personell, materiell og/eller infrastruktur under redningsaksjoner.

Redningshelikopter: Spesialutrustet helikopter med besetning og kapasiteter til å kunne utføre søk- og redningsoppdrag.

1-4 Grunnleggende prinsipper

Redningstjenesten er bygget på følgende grunnleggende prinsipper:

Samvirkeprinsippet: Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner, private virksomheter og personer. Alle offentlige organer som har kapasitet, informasjon eller kompetanse egnet for redningsformål, plikter å bidra i redningstjenesten med til enhver tid tilgjengelige kapasiteter, kompetanse og fullmakter. Samvirkeprinsippet innebærer at alle aktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samvirke både i det forberedende arbeidet og under redningsaksjoner.

Ansvarsprinsippet: Det organet som har ansvar for funksjoner eller oppgaver til daglig, har også ansvaret for disse under en redningsaksjon, uavhengig av omfang og årsak til denne.

Prinsippet om integrert tjeneste: Redningstjenesten er en integrert tjeneste, noe som innebærer at den omfatter alle typer redningsaksjoner knyttet til land-, sjø- og luftredningstjeneste.

Koordineringsprinsippet: Redningstjenesten koordineres i forberedelser og innsats gjennom hovedredningsentralene og underlagte lokale redningsentraler.

1-5 Redningstjenesten

Redningstjenesten koordineres administrativt av Justis- og beredskapsdepartementet og omfatter land-, sjø- og luftredningstjeneste. Den utøves som et samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører under ledelse av to hovedredningssentraler og underordnede lokale redningssentraler.

Justis- og beredskapsdepartementet gir nærmere instruks, mandat og retningslinjer for utøvelse av redningstjenesten.

1-6 Geografisk ansvarsområde

Redningstjenestens geografiske ansvarsområde er i tillegg til norsk territorium med Svalbard, de sjø- og havområdene og luftrommet over som til enhver tid er fastsatt av Norge i samråd med nabostater på grunnlag av internasjonale overenskomster hvor Norge har forpliktet seg til å yte redningstjeneste, jf. pkt. 1-2.

Norge er i tillegg bundet av internasjonale avtaler om redningssamarbeid som forplikter ut over det fastsatte geografiske ansvarsområdet.

Kapittel 2 Hovedredningssentralene

2-1 Hovedredningssentralene

Hovedredningssentralene leder og koordinerer alle typer redningsaksjoner (land-, sjø- og luftredningstjeneste). Dette skjer enten direkte fra Hovedredningssentralen Nord-Norge eller Hovedredningssentralen Sør-Norge, eller gjennom oppdrag til underlagte lokale redningssentraler. Hovedredningssentralene har også et særskilt pådriveransvar for å vedlikeholde og videreutvikle samvirket innen redningstjenesten mellom hendelsene.

Den enkelte hovedredningssentralens geografiske ansvarsområde fastsettes i instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet. Ved behov skal de to hovedredningssentralene overta eller bistå i hverandres redningsaksjoner eller i utførelsen av andre oppgaver.

Hovedredningssentralene leder og koordinerer sjø- og luftredningsaksjoner. Landredningsaksjoner ledes og koordineres normalt av de lokale redningssentralene, se kapittel 3.

Hovedredningssentralene utfører sin virksomhet fra Bodø og Sola.

2-2 Redningsledelsen

Hver av de to hovedredningssentralene består av en redningsledelse, sammensatt av de sentrale samvirkepartnerne og med politimestrene med ansvar for Bodø og Sola som ledere. De statlige sentrale samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for Forsvaret, Luftfartstilsynet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Følgende tilbys å delta i redningsledelsen på nærmere fastsatt måte ved Justis- og beredskapsdepartementet: Representanter for Avinor, Telenor Maritim Radio, Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum og Redningsselskapet.

De statlige representantene utpekes av de respektives departement. Samtlige representanter i redningsledelsen forutsettes å ha de nødvendige fullmakter for å fylle sine roller i redningsledelsen, både under redningsaksjoner og mellom hendelser. Sekretariatsfunksjonen for redningsledelsen ivaretas av administrasjonen ved hovedredningssentralene.

Redningsledelsens medlemmer skal varsles ved redningshendelser som vil kunne kreve redningsledelsens involvering, og orienteres summarisk om øvrige redningshendelser. Etter at medlemmene er varslet, innkalles redningsledelsen til en redningsaksjon dersom politimesteren eller minst to andre medlemmer i redningsledelsen krever det.

Når redningsledelsen er innkalt, leder og koordinerer redningsledelsen redningsaksjonene på overordnet nivå. Medlemmene av redningsledelsen handler etter fullmakt fra sine respektive departementer eller foresatte. Redningsledelsens ansvar og oppgaver reguleres i et eget mandat ved Justis- og beredskapsdepartementet.

Redningsledelsen skal for øvrig bidra til å utvikle den samvirkende redningstjenesten. De skal møtes jevnlig for å gjennomgå hovedredningssentralens virksomhet, og for å planlegge og legge frem forslag til Justis- og beredskapsdepartementet om eventuelle tiltak for redningstjenesten.

Ved uenighet i redningsledelsen, avgjør politimesteren.

Redningsledelsen ved politimesteren rapporterer til Justis- og beredskapsdepartementet.

2-3 Politimesteren

Politimesteren med ansvar for Bodø leder Hovedredningssentralen Nord-Norge og politimesteren med ansvar for Sola leder Hovedredningssentralen Sør-Norge.

Politimesteren er delegert denne myndigheten som leder for redningsledelsen og som representant for en sentral samvirkepart i redningstjenesten. Funksjonen som leder av de respektive hovedredningssentralene kommer i tillegg til rollen som leder for politidistriktet. Myndigheten omfatter både operative og administrative forhold.

Politimesteren skal sørge for at redningsledelsens medlemmer varsles som beskrevet i pkt. 2-2 tredje ledd.

2-4 Hovedredningssentralenes ansatte

Ved hovedredningssentralene er det ansatte i administrative og operative stillinger. En avdelingsdirektør står for hovedredningssentralens daglige drift etter fullmakt fra politimesteren.

Når redningsledelsen ikke er innkalt, ledes og koordineres redningsaksjoner normalt av redningsledere, etter fullmakt fra politimesteren. Varslingsplikten fremgår av pkt. 2-2 tredje ledd, jf. pkt. 2-3 tredje ledd.

De ansattes ansvar og oppgaver reguleres i egen instruks.

2-5 Rådgivere

Hovedredningssentralene kan benytte faglige rådgivere. Disse bistår hovedredningssentralene med faglig spesialkompetanse. Den enkelte hovedredningssentral utpeker hvilke av rådgiverne som skal delta under en redningsaksjon eller under forberedelse/planarbeid.

2-6 Tilsyn

Hovedredningssentralene skal jevnlig føre tilsyn med lokale redningssentraler, etter nærmere instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet.

2-7 Kommunikasjonsvirksomhet

Politimesteren, eller den vedkommende bemyndiger ved hovedredningssentralen, har ansvar for kommunikasjonsvirksomheten ved den respektive hovedredningssentralen.

2-8 Informasjon til pårørende

Ved hovedredningssentralene skal det stilles lokaler til disposisjon for politiets informasjon til pårørende. Politiet er ansvarlig for etablering, organisering og dimensjonering av dette.

2-9 Redningshelikoptertjenesten

Redningshelikoptertjenesten er et dedikert operativt element i den norske statens redningstjeneste med søk- og redningstjeneste som sin primær oppgave. Tjenesten omfatter de offentlige redningshelikoptrene som eies

av Justis- og beredskapsdepartementet og opereres av Luftforsvaret, Sysselmannens helikoptre på Svalbard og eventuelt andre innleide redningshelikoptre for formålet.

Forhold angående de offentlige redningshelikoptrene operert av Luftforsvaret er regulert gjennom en driftsavtale mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. De offentlige redningshelikoptrene skal fungere innenfor et flerbrukskonsept og utfører blant annet luftambulanse, bistand til politiet i tidskritiske situasjoner for å redde liv og helse, og andre samfunnsnyttige oppdrag. Redningshelikoptrene har også en rolle i Forsvarets bistand til politiet, blant annet i terrorberedskapen.

Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for Redningshelikoptertjenesten og står for den løpende disponeringen av helikoptrene gjennom hovedredningsentralene.

Kapittel 3 De lokale redningsentralene

3-1 De lokale redningsentralene

De lokale redningsentralene leder og koordinerer normalt landredningsaksjoner.

Den enkelte lokale redningsentralen utfører sin virksomhet fra det aktuelle politidistriktet. Virksomheten foregår normalt fra politidistriktets operasjonssentral.

De lokale redningsentralene er underordnet hovedredningsentralene, jf. pkt. 1-5 første ledd annet punktum. Hovedredningsentralene kan om nødvendig overta ledelses- og koordineringsansvaret fra en lokal redningsentral under en redningsaksjon.

Etter beslutning fra den aktuelle hovedredningsentralen leder og koordinerer den lokale redningsentralen også redningsaksjoner utenfor eget distrikt.

3-2 Virkeområde

Den lokale redningsentralens virkeområde omfatter det enkelte politidistrikt, og eventuelt andre land-/sjøområder etter pålegg fra vedkommende hovedredningsentral.

3-3 Redningsledelsen

Den lokale redningsentralen består av en lokal redningsledelse sammensatt av de viktigste samvirkepartnerne innen landredning, med politimesteren som leder. De statlige samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for Helsedirektoratet, Kystverket (der det er relevant), Forsvaret, Sivilforsvaret, og Fylkesmannens beredskapsorganisasjon. Følgende tilbys å delta i redningsledelsen på nærmere fastsatt måte ved Justis- og beredskapsdepartementet: Avinor (eventuelt annen lokal luftfartsmyndighet), brann- og redningstjenesten og Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum. Utover dette kan det, forutsatt tilstrekkelig avtalegrunnlag og godkjenning fra hovedredningsentralene, gjøres lokale tilpasninger i sammensetningen av den lokale redningsledelsen.

De offentlige representantene utpekes av de respektives departement eller relevant lokal myndighet. Samtlige representanter i redningsledelsen forutsettes å ha de nødvendige fullmakter for å fylle sine roller i redningsledelsen, både under redningsaksjoner og mellom hendelsene.

Redningsledelsens medlemmer skal varsles ved redningshendelser som vil kunne kreve redningsledelsens involvering, og orienteres summarisk om øvrige redningshendelser. Etter at medlemmene er varslet, innkalles redningsledelsen til en redningsaksjon dersom politimesteren eller minst to andre medlemmer i redningsledelsen krever det.

Når redningsledelsen er innkalt, leder og koordinerer redningsledelsen redningsaksjonene på overordnet nivå. Medlemmene av redningsledelsen handler etter fullmakt fra sine respektive departementer, relevant lokal myndighet og foresatte. Redningsledelsens ansvar og oppgaver reguleres i eget mandat.

Redningsledelsen skal for øvrig bidra til å utvikle den samvirkende redningstjenesten. De skal møtes jevnlig for gjennomgåelse av lokal redningsssentralers virksomhet, samt for å planlegge og legge frem forslag om eventuelle tiltak for redningstjenesten. Forslagene sendes til den aktuelle hovedredningsssentralen eller eventuelt til Justis- og beredskapsdepartementet via hovedredningsssentralen.

Ved uenighet i redningsledelsen, avgjør politimesteren.

3-4 Politimesteren

Politimesteren i det enkelte politidistrikt leder den enkelte lokale redningsssentralen. Politimesteren er delegert denne myndigheten som leder for redningsledelsen, og som representant for en sentral samvirkepart i redningstjenesten. Funksjonen som leder av den enkelte lokale redningsssentralen kommer i tillegg til rollen som leder for politidistriktet.

Politimesteren skal sørge for at redningsledelsens medlemmer varsles som beskrevet i pkt. 3-3 tredje ledd.

3-5 Politiets ressurser

De lokale redningsssentralene benytter i nødvendig utstrekning politiets ressurser i samsvar med politiets organisering og tjenesteordning. Når redningsledelsen ikke er innkalt, håndteres redningsaksjoner normalt av politidistriktets operasjonssentral etter fullmakt fra politimesteren.

Varslingsplikten fremgår av pkt. 3-3 tredje ledd, jf. pkt. 3-4 annet ledd.

3-6 Rådgivere

De lokale redningsssentralene kan benytte faglige rådgivere. Disse bistår de lokale redningsssentralene med faglig spesialkompetanse. I sin rolle som leder av redningsledelsen utpeker politimesteren hvilke av rådgiverne som skal delta under en redningsaksjon eller under forberedelse/planarbeid.

3-7 Kommunikasjonsvirksomhet

Politimesteren, eller den vedkommende bemyndiger ved den lokale redningsssentralen, har ansvar for kommunikasjonsvirksomheten ved den respektive lokale redningsssentralen.

3-8 Informasjon til pårørende

Politiet er ansvarlig for etablering, organisering og dimensjonering av informasjon til pårørende.

3-9 Særskilt om den lokale redningsssentralen på Svalbard

Den lokale redningsssentralen på Svalbard utøver normalt sin virksomhet fra Sysselmannens kontor. Ansvarsområdet omfatter landområder innenfor Svalbard sysselmansdistrikt og eventuelt andre områder etter pålegg fra aktuell hovedredningsssentral.

Redningsledelsen ledes av Sysselmannen. Helsetjenesten skal være representert i redningsledelsen. Representanter for følgende lokale organer tilbys å delta i redningsledelsen på nærmere fastsatt måte: brann- og redningstjenesten, Telenor Svalbard AS, Avinor (eventuelt annen lokal luftfartsmyndighet), aktuell helikopteroperatør, representant for frivillige organisasjoner, Longyearbyen lokalstyre og Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S. Ved behov kan rådgivere innkalles.

De offentlige representantene utpekes av de respektives departement eller relevant lokal myndighet. Samtlige representanter i redningsledelsen forutsettes å ha de nødvendige fullmakter for å fylle sine roller i redningsledelsen, både under redningsaksjoner og mellom hendelsene.

Politimesterens gjøremål i den lokale redningsssentralen ivaretas av Sysselmannen.

Kapittel 4 Felles bestemmelser

4-1 Planverk og øvelser

Hovedredningssentralene og de lokale redningssentralene skal ha oppdaterte planverk.

Hovedredningssentralene og de lokale redningssentralene skal jevnlig avholde og delta i internasjonale og nasjonale redningsøvelser. Øvelsene skal bidra til å utvikle kvaliteten på tjenesten og samvirket mellom aktørene i redningstjenesten.

4-2 Varsling

Nødmeldingssentralene skal uten opphold varsle aktuell lokal redningssentral om mulig redningsaksjon på land, og hovedredningssentralene om mulig redningsaksjon på sjø.

Lokal redningssentral skal varsle hovedredningssentralen uten opphold ved mulig redningsaksjon.

Lokal redningssentral skal varsle nødmeldingssentralene i de tilfellene hvor første varsel går til hovedredningssentralene og deretter til lokal redningssentral.

Hovedredningssentralene skal varsle aktuell lokal redningssentral om mulig redningsaksjon på sjø når lokal redningssentral kan forventes å bli involvert i redningsaksjonen.

Hovedredningssentralene og de lokale redningssentralene skal gjøre eksisterende varslingsmuligheter kjent for allmennheten.

4-3 Utgifter i forbindelse med redningstjenesten

I tråd med samvirkeprinsippet plikter offentlige institusjoner (statlige, kommunale og fylkeskommunale) å delta i redningstjenesten og bærer selv alle utgifter som påløper i forbindelse med søk- og redningsaksjoner og redningsøvelser. Offentlige institusjoner stiller også ulike rådgivningsfunksjoner og redningsrelevante data mv. kostnadsfritt til disposisjon overfor hovedredningssentralene og lokale redningssentraler.

Private virksomheter, privatpersoner og frivillige organisasjoner kan kreve refusjon av dokumenterte utgifter i forbindelse med redningsinnsats etter gjeldende bestemmelser. Et vilkår for refusjon er at innsatsen har skjedd etter beslutning fra en av hovedredningssentralene eller en lokale redningssentral.

4-4 Endring i sammensetning av redningsledelsen

Justis- og beredskapsdepartementet kan ved behov og i samråd med andre aktuelle departementer, endre sammensetningen av redningsledelsen.

Kapittel 5 Ikrafttredelse mv.

Denne kongelige resolusjonen trer i kraft 2. november 2015. Fra samme tid oppheves kongelig resolusjon 4. juli 1980 nr. 4985 Organisasjonsplan for redningstjenesten i Norge og kgl.res. 13. september 2013 nr. 1102 Instruks for redningstjenesten.

17.2 Redningstjenesten – instruks for politimesteren ved Hovedredningsentralen Sør-Norge

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Justis- og beredskapsdepartementet gir nærmere instruks, mandat og retningslinjer for utøvelse av redningstjenesten, jf. kgl. res. punkt 1-5. Videre fastsettes den enkelte hovedredningsentralens geografiske ansvarsområde (virkeområde) i instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet, jf. kgl. res. pkt. 2-1. Det vises også til årlig tildelingsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet (CTD).

Den nærmere instruks til politimester for Hovedredningsentralen Sør-Norge og den enkelte hovedredningsentralens virkeområde fastsettes som følger:

1. Politimesteren med ansvar for Sola skal lede Hovedredningsentralen Sør-Norge og redningsledelsen i tråd med kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten. Hovedføringene er gitt i kgl. res. punkt 1-1 som beskriver formålet med organisasjonsplanen slik: Formålet er å ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.
2. Virkeområdet til Hovedredningsentralen Sør-Norge omfatter havområdene sør for 65. nordlige breddegrad samt landområdet sør for Nordland fylke.
3. Visepolitimester i vedkommende distrikt er stedfortreder for politimesteren i sin rolle som leder av Hovedredningsentralen Sør-Norge og redningsledelsen.
4. Både politimester og visepolitimester skal ha oppdatert kompetanse om redningstjenesten og stabs- og kriseledelse slik at aktuell lederrolle til enhver tid kan ivaretas.
5. I tråd med kgl. res Organisasjonsplan for redningstjenesten skal de to hovedredningsentralene ved behov overta eller bistå i hverandres redningsaksjoner eller i utførelsen av andre oppgaver, inkludert administrativ samhandling. Politimesteren ved de to hovedredningsentralene skal spesielt påse at hovedredningsentralene er forberedt og klare for dette.

6. Som leder av redningsledelsen plikter politimesteren å informere om redningsledelsens ansvar og beslutningsmyndighet, inkludert at den enkelte representant i redningsledelsen er premissleverandør for redningsledelsens beslutninger.
7. Under hendelser rapporterer politimesteren til JD dersom redningsledelsen innkalles, og ellers i nødvendig utstrekning.

Det vises til kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten og mandat for redningsledelsen ved hovedredningsssentralene for nærmere beskrivelse av politimesterens rolle som leder av redningsledelsen.

8. Hovedredningsssentralene (HRS) ved politimestrene fastsetter sammen instruks om ansattes ansvar og oppgaver ved HRS.

Øvrige underliggende instruks til kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten fastsettes av JD med mindre dette delegeres til hovedredningsssentralene.

Politimesteren har ansvar for at instruks og mandat som gjelder HRS følges. Videre har politimesteren ansvar for at innspill til endringer av instruks eller mandat for HRS eller lokale redningsssentraler oversendes JD.

9. Oppdatert organisasjonskart for hovedredningsssentralene og underordnede lokale redningsssentraler skal være vedlegg til denne instruks.
10. Denne instruks trer i kraft ved signering.

17.3 Redningstjenesten – instruks for politimesteren ved Hovedredningsssentralen Nord-Norge

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Justis- og beredskapsdepartementet gir nærmere instruks, mandat og retningslinjer for utøvelse av redningstjenesten, jf. kgl. res. punkt 1-5. Videre fastsettes den enkelte hovedredningsssentralers geografiske ansvarsområde (virkeområde) i instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet, jf. kgl. res. pkt. 2-1. Det vises også til årlig tildelingsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet (GD).

Den nærmere instruks til politimester for Hovedredningsssentralen Nord-Norge og den enkelte hovedredningsssentralers virkeområde fastsettes som følger:

1. Politimesteren med ansvar for Bodø skal lede Hovedredningsssentralen Nord-Norge og redningsledelsen i tråd med kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten. Hovedføringene er gitt i kgl. res. punkt 1-1 som beskriver formålet med organisasjonsplanen slik: Formålet er å ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.
2. Virkeområdet til Hovedredningsssentralen Nord-Norge omfatter havområdene nord for 65. nordlige breddegrad samt landområdet nord for Nord-Trøndelag fylke.

3. Visepolitimester i vedkommende distrikt er stedfortreder for politimesteren i sin rolle som leder av Hovedredningssentralen Nord-Norge og redningsledelsen.
4. Både politimester og visepolitimester skal ha oppdatert kompetanse om redningstjenesten og stabs- og kriseledelse slik at aktuell lederrolle til enhver tid kan ivaretas.
5. I tråd med kgl. res Organisasjonsplan for redningstjenesten skal de to hovedredningssentralene ved behov overta eller bistå i hverandres redningsaksjoner eller i utførelsen av andre oppgaver, inkludert administrativ samhandling. Politimesteren ved de to hovedredningssentralene skal spesielt påse at hovedredningssentralene er forberedt og klare for dette.

6. Som leder av redningsledelsen plikter politimesteren å informere om redningsledelsens ansvar og beslutningsmyndighet, inkludert at den enkelte representant i redningsledelsen er premissleverandør for redningsledelsens beslutninger.
7. Under hendelser rapporterer politimesteren til JD dersom redningsledelsen innkalles, og ellers i nødvendig utstrekning.

Det vises til kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten og mandat for redningsledelsen ved hovedredningssentralene for nærmere beskrivelse av politimesterens rolle som leder av redningsledelsen.

8. Hovedredningssentralene (HRS) ved politimestrene fastsetter sammen instruks om ansattes ansvar og oppgaver ved HRS.

Øvrige underliggende instruks til kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten fastsettes av JD med mindre dette delegeres til hovedredningssentralene.

Politimesteren har ansvar for at instruks og mandat som gjelder HRS følges. Videre har politimesteren ansvar for at innspill til endringer av instruks eller mandat for HRS eller lokale redningssentraler oversendes JD.

9. Oppdatert organisasjonskart for hovedredningssentralene og underordnede lokale redningssentraler skal være vedlegg til denne instruks.
10. Denne instruks trer i kraft ved signering.

17.4 Mandat for redningsledelsen ved Hovedredningssentralen Sør-Norge og Hovedredningssentralen Nord-Norge

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Redningsledelsens ansvar og oppgaver skal reguleres i et eget mandat fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet, jf. kgl.res. pkt. 2-2 fjerde ledd. Følgende mandat utdypet kgl.res. når det gjelder redningsledelsene ved henholdsvis Hovedredningssentralen Sør-Norge og Hovedredningssentralen Nord-Norge.

Representanter i redningsledelsen ved HRS

Hver av de to hovedredningssentralene består av en redningsledelse, sammensatt av de sentrale samvirkepartnerne og med politimestrene med ansvar for Bodø og Sola som ledere. De sentrale samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for:

- Avinor
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- Forsvaret
- Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum
- Helsedirektoratet
- Kystverket
- Luftfartstilsynet
- Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
- Redningsselskapet
- Sjøfartsdirektoratet
- Telenor Maritim Radio

Redningsledelsen

Det enkelte medlem av redningsledelsen skal, med sin fagkunnskap og fullmakter, bidra til å ivareta redningstjenestens mål om å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner. Medlemmene i redningsledelsen må ha god forståelse for hovedprinsippene for beredskapsarbeid og krisehåndtering: Ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet, nærhetsprinsippet, samvirkeprinsippet, prinsippet om integrert tjeneste og koordineringsprinsippet.

Medlemmene i redningsledelsen skal stille med de nødvendige fullmakter og være oppdatert innenfor sitt fagfelt med hensyn til hvilke ressurser som er tilgjengelige og som kan stilles til disposisjon for hendelsen. Redningsledelsens medlemmer bør derfor representere etatenes/organisasjonenes ledelsesnivå.

1. Redningsledelsens oppgaver mellom hendelser

- 1.1. En sentral oppgave for redningsledelsen er å bidra til langsiktig videreutvikling av den samvirkende redningstjenesten mellom hendelsene. Redningsledelsens medlemmer skal med utgangspunkt i redningstjenestens samvirkeprinsipp arbeide for økt kunnskap og forståelse for redningstjenestens funksjon og behov i egen sektor. Videre har hver sektor og det enkelte medlemmet i redningsledelsen et selvstendig ansvar for å videreutvikle redningstjenesten - herunder påse at eget planverk er oppdatert, vedlikeholdt og avstemt mot de øvrige samvirkepartnerens planverk. Medlemmene i redningsledelsen skal holde hovedredningsentralen orientert om forhold fra egen sektor som kan være av betydning for redningstjenesten.
- 1.2. Redningsledelsen skal møtes minst tre ganger i året (utenom hendelser). Møtene kan gjennomføres som fellesmøter mellom de to redningsledelsene ved hovedredningsentralene. Minst ett av møtene skal være felles.
- 1.3. Redningsledelsen skal delta på utvalgte øvelser ved hovedredningsentralene.

2. Redningsledelsens oppgaver under hendelser

- 2.1. Når redningsledelsen er innkalt under en hendelse har den det overordnede ledelses- og koordineringsansvaret for hendelsen. Redningsledelsen skal særlig planlegge langsiktig for gjennomføring av hendelsen. Redningsledelsen skal kreve fremlagt forslag til løsninger på problemstillinger av vesentlig betydning for hendelsen fra vakthavende redningsleder.
- 2.2. Politimesteren leder arbeidet i redningsledelsen og fordeler arbeidet i nødvendig grad. Politimesteren sørger for regelmessige orienteringer og oppsummering av status og meddeler redningsledelsens beslutninger til vakthavende redningsleder.

- 2.3. Under hendelser følger fagansvaret for ressursene linjen i den enkelte etat/organisasjon. Hovedredningssentralenes hovedoppgave er å koordinere innsats fra disse ressursene. Redningsledelsens medlemmer må derfor ivareta sitt respektive operative linjeansvar gjennom den som koordinerer aksjonen. Det er hovedredningssentralene som beslutter mål og retning med bruken av ressursen. Medlemmet skal likevel kunne ivareta en faglig kommunikasjon med ressursen ved behov. Slik kommunikasjon må samordnes med den som koordinerer hendelsen og loggføres. Det må ikke gjøres avtaler utenom vakthavende redningsleder.
- 2.4. Det enkelte medlem skal på oppfordring av redningsledelsen kunne besvare henvendelser fra media som omhandler dennes fagfelt eller ressurs. Det enkelte medlem kan også uttale seg direkte, men må da koordinere dette med kommunikasjonsvirksomheten ved hovedredningssentralene.
- 2.5. Ved behov, utpeker det enkelte medlem i redningsledelsen rådgivere som kan bistå hovedredningssentralene med faglig spesialkompetanse under hendelser.
- 2.6. Selv om redningsledelsen ikke er innkalt, vil vakthavende redningsleder over tele on kunne innhente informasjon eller råd fra en eller flere av redningsledelsens medlemmer eller utpekte rådgivere. Etterfølgende beslutning treffes i slike tilfeller av vakthavende redningsleder.
- 2.7. Ledelsens medlemmer oppfordres til å kontakte hovedredningssentralen for eventuell avklaring eller faglige innspill når informasjon om en hendelse kommer fra andre enn hovedredningssentralen.

3 Varsling og innkalling under en hendelse

- 3.1 Alle medlemmene i redningsledelsen skal varsles når det oppstår hendelser som etter politimesterens vurdering vil kunne kreve redningsledelsens involvering.
- 2.8. Redningsledelsen innkalles under en hendelse dersom politimesteren eller minst to andre medlemmer i redningsledelsen krever det. Alle innkalte skal delta, eventuelt ved vararepresentant. Redningsledelsens medlemmer har rett til å søke seg fritatt dersom hendelsen ikke direkte berører deres fagfelt. Politimesteren avgjør søknaden. Beslutningen skal loggføres.
- 2.9. Inntil politimesteren eller stedfortreder møter, svarer vakthavende redningsleder for denne. For det tilfelle ingen av dem kan møte, avgjør politimesteren hvem som møter i dennes sted.
- 2.10. Ved innkalling av redningsledelsen skal avdelingsdirektør og operativ redningsinspektør varsles. Innkallingen skal loggføres.

Redningsledelsens ansvar og beslutningsmyndighet

- 2.11. Som medlem av redningsledelsen er man premissleverandør for redningsledelsens beslutninger.
- 2.12. Det enkelte medlem møter i redningsledelsen både for den ressurs de er oppnevnt fra og med sin egen fagkompetanse. Dette medfører et ansvar for å ha god oversikt over ressursen og de faglige tema som er aktuelle knyttet til redningstjenesten.
- 2.13. Ved uenighet om en beslutning i redningsledelsen oppfordres medlemmene til å bidra til at det kan oppnås enighet. Dersom enighet ikke oppnås, avgjør politimesteren. Eventuell uenighet skal loggføres.
- 2.14. Hvert medlem i redningsledelsen skal ha en vararepresentant. Vararepresentanten må ha den nødvendige kompetanse og fullmakt til å kunne møte i stedet for det faste medlemmet.

Veileder

Mer detaljert informasjon følger av den til enhver tid gjeldende veiledning som utarbeides av hovedredningssentralene.

Rapportering

Redningsledelsen ved politimesteren rapporterer tertialvis til Justis- og beredskapsdepartementet. Det rapporteres også til departementet dersom redningsledelsen har vært innkalt under en hendelse.

Annet

Dette mandatet erstatter instruks for den kollektive ledelse JRCC STAVANGER¹ av 29. august 2005.

17.5 Redningstjenesten – Instruks for politimester for lokal redningsentral

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Justis- og beredskapsdepartementet gir nærmere instruks, mandat og retningslinjer for utøvelse av redningstjenesten, jf. kgl. res. punkt 1-5.

Den nærmere instruks til politimester for lokal redningsentral (LRS) fastsettes som følger:

1. Politimesteren i vedkommende politidistrikt skal lede LRS og redningsledelsen i tråd med kgl. res. Organisasjonsplan for redningstjenesten. Hovedføringene er gitt i kgl. res. punkt 1-1 som beskriver formålet med organisasjonsplanen: Formålet er å ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.
2. Visepolitimester, eller den politimesteren bemyndiger, er stedfortreder for politimesteren i sin rolle som leder av LRS og redningsledelsen.
3. Både politimesteren og visepolitimester/stedfortreder skal ha oppdatert kompetanse om redningstjenesten og stabs- og kriseledelse, slik at aktuell lederrolle til enhver tid kan ivaretas.
4. Som leder av redningsledelsen plikter politimesteren å informere om redningsledelsens ansvar og beslutningsmyndighet, inkludert at den enkelte representant i redningsledelsen er premissleverandør for redningsledelsens beslutninger.
5. Under hendelser rapporterer politimesteren ved LRS til vedkommende hovedredningsentral. Også utenom hendelser rapporterer politimesteren ved LRS til vedkommende hovedredningsentral vedrørende redningsfaglige tema.

Det vises til kgl. res Organisasjonsplan for redningstjenesten og mandat for redningsledelsen ved lokal redningsentral for nærmere beskrivelse av politimesterens rolle som leder av redningsledelsen.

6. Politimesteren ved LRS har ansvar for at instrukser og mandat som gjelder LRS, følges, samt at innspill til endringer oversendes hovedredningssentralene.
7. Denne instruksjonen gjelder med nødvendige tilpasninger for Svalbard lokale redningssentral ved Sysselmannen og dennes stedfortreder.
8. Oppdatert organisasjonskart for hovedredningssentralene og underordnede lokale redningssentraler, inkludert Svalbard lokale redningssentral, skal være vedlegg til denne instruksjonen.
9. Denne instruksjonen trer i kraft ved signering.

I forbindelse med kommende overgang fra 27 til 12 politidistrikt på fastlands- Norge har Justis- og beredskapsdepartementet fastsatt¹ følgende overgangsordning for LRS:

«Under henvisning til kgl. res. 19 juni nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten pkt. 4-4 Endring i sammensetning av redningsledelsen, fastsetter Justis- og beredskapsdepartementet følgende overgangsordning for de lokale redningssentralene:

- Eksisterende lokale redningssentraler opprettholdes med gjeldende sammensetning fram til nye lokale redningssentraler kan etableres i ny organisasjonsstruktur.
- For øvrig vil kgl. res. 19. juni nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten gjelde fra 2. november 2015 som fastsatt.
- Etablering av nye lokale redningssentraler meddeles fortløpende begge hovedredningssentralene.

Unntak:

- Fra 2. november 2015 utgår Telenor fra redningsledelsen ved lokal redningssentral, jf. Organisasjonsplan for redningstjenesten pkt. 3-3.
- For Svalbard LRS gjelder ingen overgangsordning da Nærpolitireformen ikke omhandler denne.»

17.6 Mandat for redningsledelsen ved lokal redningsentral

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten.

Redningsledelsens ansvar og oppgaver skal reguleres i et eget mandat fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet, jf. kgl.res. pkt. 3-3 fjerde ledd. Følgende mandat utdyper kgl. res. når det gjelder redningsledelsene ved de lokale redningsentralene. Med lokal redningsentral (LRS) menes det ledelses- og koordineringsapparat som iverksettes ved politidistriktet under en søk- og redningsaksjon.

Representanter i redningsledelsen ved LRS

Hver lokal redningsentral består av en redningsledelse sammensatt av de viktigste samvirkepartnerne innen landredning, med politimesteren som leder. De sentrale samvirkepartnerne i redningsledelsen skal bestå av representanter for:

- Avinor
- Brann- og redningstjenesten
- Forsvaret
- Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF)
- Fylkesmannens beredskapsorganisasjon
- Helsedirektoratet
- Kystverket (der det er relevant)
- Sivilforsvaret

Utover dette kan det, forutsatt tilstrekkelig avtalegrunnlag og godkjenning fra hovedredningsentralene, gjøres lokale tilpasninger i sammensetningen av den lokale redningsledelsen.

Redningsledelsen

Det enkelte medlem av redningsledelsen skal, med sin fagkunnskap og fullmakter, bidra til å ivareta redningstjenestens mål om å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner. Medlemmene i redningsledelsen må ha god forståelse for hovedprinsippene for beredskapsarbeid og krisehåndtering: Ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet, nærhetsprinsippet, samvirkeprinsippet, prinsippet om integrert tjeneste og koordineringsprinsippet.

Medlemmene i redningsledelsen skal stille med de nødvendige fullmakter og være oppdatert innenfor sitt fagfelt med hensyn til hvilke ressurser som er tilgjengelige og som kan stilles til disposisjon for hendelsen. Redningsledelsens medlemmer bør derfor representere etatenes/organisasjonenes ledelsesnivå innenfor det aktuelle politidistrikt.

1. Redningsledelsens oppgaver mellom hendelser

- 1.1. En sentral oppgave for redningsledelsen er å bidra til langsiktig videreutvikling av den samvirkende redningstjenesten mellom hendelsene. Redningsledelsens medlemmer skal med utgangspunkt i redningstjenestens samvirkeprinsipp arbeide for økt kunnskap og forståelse for redningstjenestens funksjon og behov i egen etat/organisasjon. Videre har hver etat/organisasjon og det enkelte medlemmet i redningsledelsen et selvstendig ansvar for å videreutvikle redningstjenesten, herunder påse at eget planverk er oppdatert, vedlikeholdt og avstemt mot de øvrige samvirkepartneres planverk. Medlemmene i redningsledelsen skal holde lokal redningssentral orientert om forhold fra egen etat/organisasjon som kan være av betydning for redningstjenesten.
- 1.2. Den lokale redningsledelsen skal møtes minst to ganger i året (utenom hendelser og øvelser).
- 1.3. Redningsledelsen skal delta på utvalgte øvelser ved LRS.

2. Redningsledelsens oppgaver under hendelser

- 1.4. Når redningsledelsen er innkalt under en hendelse har den det overordnede ledelses- og koordineringsansvaret for hendelsen på lokalt plan. Redningsledelsen skal særlig planlegge langsiktig for gjennomføring av hendelsen. Redningsledelsen skal kreve fremlagt forslag til løsninger på problemstillinger av vesentlig betydning for hendelsen fra politimesterens stab.
- 1.5. Politimesteren leder arbeidet i redningsledelsen og fordeler arbeidet i nødvendig grad. Politimesteren sørger for regelmessige orienteringer og oppsummering av status og meddeler redningsledelsens beslutninger til politimesterens stab.

- 1.6. Under hendelser følger fagansvaret for ressursene linjen i den enkelte etat/organisasjon. Lokal redningsssentralers hovedoppgave er å koordinere innsats fra disse ressursene. Redningsledelsens medlemmer må derfor ivareta sitt respektive operative linjeansvar gjennom den som koordinerer aksjonen. Medlemmet skal likevel kunne ivareta en faglig kommunikasjon med ressursen ved behov. Slik kommunikasjon må samordnes med den som koordinerer hendelsen og loggføres. Det må ikke gjøres avtaler utenom den koordineringsansvarlige.
- 1.7. Ved behov, utpeker det enkelte medlem i redningsledelsen rådgivere som kan bistå lokal redningsssentral med faglig spesialkompetanse under hendelser.
- 1.8. Selv om redningsledelsen ikke er innkalt, vil stab/operasjonsleder over telefon kunne innhente råd fra en eller flere av redningsledelsens medlemmer eller utpekte rådgivere. Etterfølgende beslutning treffes i slike tilfeller av stab/operasjonsleder.
- 1.9. Ledelsens medlemmer oppfordres til å kontakte den lokale redningsssentralen for eventuell avklaring eller faglige innspill når informasjon om en hendelse kommer fra andre enn den lokale redningsssentralen.

3. Varsling og innkalling under en hendelse

- 1.10. Alle medlemmene i redningsledelsen skal varsles når det oppstår hendelser som etter politimesterens vurdering vil kunne kreve redningsledelsens involvering.
- 1.11. Redningsledelsen innkalles under en hendelse dersom politimesteren eller minst to andre medlemmer i redningsledelsen krever det. Alle innkalte skal delta, eventuelt ved vararepresentant. Redningsledelsens medlemmer har rett å søke seg fritatt fra å delta dersom hendelsen ikke direkte berører deres fagfelt. Politimesteren avgjør søknaden. Beslutningen om hvorvidt medlemmer av redningsledelsen er fritatt eller ikke skal loggføres.
- 1.12. Inntil politimester eller stedfortreder møter, svarer operasjonsleder for denne. For det tilfelle at ingen av dem kan møte, avgjør politimesteren hvem som møter i dennes sted.

4. Redningsledelsens ansvar og beslutningsmyndighet

- 1.13. Som medlem av redningsledelsen er man premissleverandør for redningsledelsens beslutninger.
- 1.14. Det enkelte medlem møter i redningsledelsen både for den ressurs de er oppnevnt fra og med sin egen fagkompetanse. Dette medfører et ansvar for å ha god oversikt over ressursen og de faglige tema som er aktuelle knyttet til redningstjenesten.

1.15. Ved uenighet om en beslutning i redningsledelsen oppfordres medlemmene til å bidra til at det kan oppnås enighet. Dersom enighet ikke oppnås, avgjør politimesteren. Eventuell uenighet skal loggføres.

1.16. Hvert medlem i redningsledelsen skal ha en vararepresentant. Vararepresentanten må ha den nødvendige kompetanse og fullmakt til å kunne møte i stedet for det faste medlemmet.

5. Veileder

Mer detaljert informasjon følger av den til enhver tid gjeldende veiledning som utarbeides av hovedredningssentralene.

6. Rapportering

Redningsledelsen ved politimesteren rapporterer til overordnet hovedredningssentral under hendelser, og etter behov mellom hendelser.

7. Svalbard lokale redningssentral

Dette mandatet gjelder med nødvendige tilpasninger for Svalbard lokale redningssentral ved Sysselmanen og dennes stedfortreder.

17.7 Redningstjenesten - Instruks om hovedredningsentralenes tilsyn med de lokale redningsentralene

Redningstjenestens organisering, rutiner for samarbeid, ledelse koordinering, ansvar og oppgaver er fastsatt i kgl.res. 19. juni 2015 nr. 677 Organisasjonsplan for redningstjenesten. I denne fremgår det at hovedredningsentralene jevnlig skal føre tilsyn med lokale redningsentraler etter nærmere instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet (pkt. 2-6). Det vises også til årlig tildelingsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Instruks om hovedredningsentralenes tilsyn med de lokale redningsentralene (LRS) fastsettes som følger:

1. Overordnet mål for tilsynet

Overordnet mål for tilsyn er å avdekke utfordringer knyttet til samvirke, koordinering, rolleavklaring og samtrening mellom aktørene i redningstjenesten med sikte på at LRS skal være best mulig egnet til å ivareta sitt ansvar og oppgaver innen redningstjenesten.

2. Tema og formål med tilsynet

Gjennom tilsyn må hovedredningsentralene (HRS) blant annet kunne avdekke status for utvikling av samvirket i redningstjenesten.

Konkrete temaer for tilsynet inkluderer, men er ikke begrenset til:

- Oppfølging fra tidligere tilsyn,
- Kartlegging av innsikt om ansvar, fullmakter og oppgaver innen redningstjenesten,
- Kartlegging av hvordan redningsledelsen arbeider for utvikling av den samvirkende redningstjenesten,
- Kontroll av status for helhetlig planverk,
- Gjennomgang av aktuell øvelsesvirksomhet og bruk av øvingsfora, SAR-erfaringsrapporter og SAR-hendelser;

3. Oppfølging etter tilsyn

Overfor den enkelte LRS:

- HRS skal rapportere eventuelle forbedringspunkter knyttet til samarbeidet mellom aktørene i LRS og mellom LRS og HRS.
- HRS kan pålegge LRS å legge fram forslag til oppfølgingsplan etter tilsynet, inkludert en beskrivelse av hvordan avdekkede forbedringspunkter kan håndteres hos LRS.
- Ved behov skal HRS gjennomføre oppfølgende tilsyn.

Overfor LRS samlet:

HRS skal ivareta systematisk erfaringsoverføring mellom HRS og LRS.

Overfor JD:

HRS skal rapportere til JD om alvorlige avvik knyttet til tilsyn med LRS.